

A RÁKOSCSABAI REFORMÁTUS EGYHÁZKÖZSÉG
BETLEHEM ÓVODÁJÁNAK
MÓDOSÍTOTT
PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

BUDAPEST
2019.

**„Engedjétek hozzám jönni a kisgyermeket
és ne tiltsátok el tőlem Őket,
mert ilyeneké az Istennek országa”**

(Márk 10,14)

Tartalomjegyzék

1	ÓVODÁNK JOGI STÁTUSZA.....	4
2	HELYZETKÉP.....	5
3	ÓVODAI NEVELÉSÜNK ALAPELVEI.....	8
3.1	Küldetésünk.....	10
3.2	Jövőképünk.....	10
3.3	Gyermekképünk.....	11
3.4	Óvodaképünk.....	12
3.5	Pedagógusképünk.....	12
4	ÓVODÁNK NEVELÉSI CÉLJA.....	13
5	ÓVODAI NEVELÉSÜNK FELADATA.....	14
5.1	Egészséges életmód alakítása.....	18
5.1.1	Egészségvédelem, edzettség.....	23
5.2	Érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés.....	25
5.3	Anyanyelvi, értelmi fejlesztés nevelés megvalósulása.....	29
5.4	Hitéleti nevelés.....	34
5.4.1	Bibliai történetek.....	34
5.4.2	Gyermek áhítatok, imádságra való nevelés.....	35
5.5	Esztétikai nevelés.....	36
6	A GYERMEK TEVÉKENYSÉGFORMÁI.....	38
6.1	Játék.....	38
6.2	Munka.....	43
6.3	Tevékenységekben megvalósuló tanulás.....	46
6.3.1	A külső világ tevékeny megismerése.....	50
6.3.2	Verselés, mesélés, mondókázás, bábozás, dramatizálás.....	56
6.3.3	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka.....	59
6.3.4	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc.....	63
6.3.5	Mozgásfejlesztés.....	69
7	AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE.....	74
7.1	Óvodánk személyi feltételei.....	74
7.2	Óvodánk tárgyi feltételei.....	75
7.3	Szervezeti keret.....	76
7.3.1	Csoportszervezés.....	76
7.3.2	Napirend, heti rend.....	76
7.4	Óvodánk szakmai dokumentumai.....	79
7.5	Óvodánk ünnepei, egyéb rendezvényei.....	80
8	AZ ÓVODÁBA ÉS AZ ISKOLÁBA LÉPÉS FELTÉTELEI.....	83
8.1	Az óvodába lépés és óvodáztatás feltételei.....	83
8.2	Iskolába lépés feltételei.....	85
9	GYERMEKVÉDELEM AZ ÓVODÁBAN.....	87
10	ÓVODÁNK KAPCSOLATAI.....	91
10.1	Az óvoda és család kapcsolata.....	92
10.2	Az óvoda és gyülekezet kapcsolata.....	95
10.3	Az óvoda és módszertani intézmény kapcsolata.....	96
11	AZ ÓVODÁNK PROGRAMJÁNAK MEGVALÓSÍTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES ESZKÖZRENDSZER.....	97
12	LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.

1 ÓVODÁNK JOGI STÁTUSZA

Az óvoda neve:

Rákoscsabai Református Egyházközség Betlehem Óvodája

Az intézmény székhelye:

1171 Budapest, Péceli út 197.

Telefonszáma: 06-1-258-9787

Az intézmény típusa:

Óvoda

Az intézmény alapítási éve:

1994.

Az intézmény alaptevékenységként ellátandó feladata:

Óvodai nevelés a hazai óvodai neveléstörténet értékeire, a magyar óvodai nevelésügy nemzetközileg elismert gyakorlatára építve, a református keresztyén pedagógiai elvekkel és hagyományokkal kiegészítve az Országos Alapprogram alapján. *A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve alapján.*

Az intézmény fenntartója:

Budapest-Rákoscsabai Református Egyházközség

Címe: 1171 Budapest, Rákoscsaba u. 2.

Tel: 06-1-257-7356

Az intézmény felügyeleti szerve:

A Magyarországi Református Egyház fokozatos (egyházmegyei, egyházkerületi és zsinati) iskolaügyi szervei, valamint a helyi önkormányzat.

Az intézmény gazdálkodási jogköre:

Az illetékes egyházi hatóságok által jóváhagyott költségvetés alapján, részben önálló gazdálkodású intézmény.

Az alapító okirat kelte:

1994. július 16.

Az alapító okirat módosításainak kelte:

2005.06.13.

2008.05.21.

2009.03.31.

2011.03.31.

2013.06.25.

2016.04.13.

Működési engedély száma és kelte:

VIII/419/1994. 1994. szeptember 6.

Működési engedély módosítás száma és kelte:

VIII/204/3/97. 1997. április 07.

8/291/4/2008 2008. szeptember 12.

8-271/9/2009. 2009. szeptember 14.

Okt-14918/2/2011 2011. október 27.

BPB/012/03795-12/2013. 2013.

BP/1009/03485-4/2016 2016.05.03.

Az óvodai csoportok száma: 6

Az intézménybe felvehető maximális gyermeklétszám: 168 fő

Az óvoda vezetője:

Nagyné Szikszai Katalin

A program benyújtója:

Az óvoda vezetője és pedagógus testülete.

2 HELYZETKÉP

Intézményünket, a Betlehem Óvodát a Budapest - Rákoscsabai Református Egyházközség 1994-ben alapította, melynek célja a gyermekek református szellemű nevelése. Ez az óvoda lett Budapest első református óvodája. Az Egyházközség 1992-ben visszaigényelte az államtól a XVII. Rákoscsaba u. 1. szám alatti ingatlanát, az államosítás során elvett hajdani iskoláját. Az egyházi iskola épületét az elmúlt évtized alatt átalakították óvodának, így egyházunk is óvodai célokra hasznosította. A kerületünkben akkor már működött egy ökumenikus általános iskola, ahová gyermekeink is beiskolázhatók, így biztosított volt az egymásra épülés az azonos szellemben nevelő és oktató intézmények között.

Az első három évben ideiglenes helyen, egy iskola épületében 1 csoporttal (25 fő) működött az Óvoda, majd a Budapest Főváros XVII. Önkormányzat 178/1997.(II. 20.) KT döntése alapján az Egyházközség a tulajdonjog mellett a használatbavételi jogot is megkapta. Így 1997. szeptember 1-jétől kibővült gyermeklétszámmal folytatódhatott a gyermekek nevelése a visszakapott ingatlanban több éven keresztül.

2008 januárjában az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében, a Közép- Magyarországi Operatív Programra pályázatot nyújtottunk be, és nyertünk. EU-s támogatással egy 6 csoportos új óvoda építésére nyílt lehetőségünk. A 2009/2010 tanévet már az új épületben, új telephelyen kezdhettük. Ezzel megvalósult, hogy gyermekeink korszerű óvodai környezetben nevelkednek. Tárgyi felszereltségünk a követelményeknek megfelelő, és folyamatosan bővül. Optimális erőforrásokkal rendelkezünk: személyi és tárgyi feltételeink a jogszabályi előírásoknak megfelelő.

Az óvoda épülete kivitelezésében is megfelel a legkorszerűbb környezetvédelmi elvárásoknak. Megújuló energiából biztosított a fűtés és a melegvíz ellátás. Intézményünk többször elnyerte a Zöld Óvoda címet. Igazi „ÖKO OVI VÁR”!

A pályázatban felvállaltuk a sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését a korszerű, akadálymentesített környezetben. A kerület több óvodájában folyt már SNI gyermekek nevelése, ez a tény nagyban befolyásolta döntésünket abban, hogy milyen típusú sérüléssel bíró gyermeket fogadjunk. A többi óvoda vállal autista gyermeket, mozgássérült és beszéd fogyatékos gyermeket. Döntésünket befolyásoló tényező volt még az új épület adta lehetőség (teljes akadálymentesítés), és az a tény, hogy a jelentkező gyermekek között hallássérült gyermek elhelyezésére is igény merült fel. Ennek a feladatnak a megvalósításához az elmúlt években tudatosan kerestük a segítséget. Jó munkakapcsolatot alakítottunk ki a hallássérült intézettel (Dr. Török Béla Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Diákotthon és Gyermekotthon). Részt vettünk továbbképzéseken, rendezvényeken, valamint előadásra hívtuk meg őket az óvodába. Jelenleg a SNI gyermekek ellátása a Református Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény utazó gyógypedagógusaival biztosított intézményünkben. Az integráció megvalósításánál figyelemmel kell lennünk mind a sajátos nevelési igényű gyermek, mind pedig a csoport

érdekeire az optimális fejlődésük érdekében. A nevelőtestület döntése alapján fogadjuk azokat a sajátos nevelési igényű és különleges bánásmódot igénylő gyermekeket, akik a többi gyermekkel együtt nevelhetők, oktathatók, és akik a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi (mozgáskorlátozott gyermek), érzékszervi fogyatékos (látássérült gyermekek közül a gyengén látó gyermek, hallássérült gyermekek közül a kevésbé súlyosan vagy közepes fokban hallássérült gyermek).

A gyermekek többsége 3-4 évesen kerül továbbra is intézményünkbe. Javarészüket családból érkezik, de egyre többen jönnek bölcsődéből is.

Keresztyén óvoda lévén kiemelten támogatjuk a nagycsaládosokat. Arányuk kb. 40 % intézményünkben.

Óvodánkba többnyire a kerületünk különböző részéből járnak a gyerekek, de időnként a szomszédos településekről is jelentkeznek (pl.Ecser, Maglód, Pécel, Nagytarcsa).

A szülők érdeklődése a keresztyén óvodai nevelés iránt nem csökkent. Óvodánk iránt folyamatosan nagy az érdeklődés, a csökkenő gyermeklétszám ellenére túljelentkezés jellemző. Öröndetes, hogy nő a keresztyén családokból érkezők száma.

Elégedettségmérés alapján a szülők visszajelzése is pozitív képet mutat munkánkról. Intézményünk jelenleg nem néz szembe migránsok és nemzetiséghez tartozó gyermekek befogadásával kapcsolatos feladattal. A keresztyén szemléletből fakadó elfogadás és a Programunk különbözőséggel kapcsolatos szemlélete alapján azonban nyitottak vagyunk arra, hogy a református keresztyén szellemiségű nevelést igénylő, más nemzetiséghez tartozók is helyet találjanak nálunk.

Az óvodánk működésének 24 éve alatt

- kerületünk óvoda-rendszerének elismert tagja lett
- pedagógiaiailag fejlődésen ment keresztül
- keresztyén nevelésünk egyre tudatosabb.

Az azonos szellemben nevelő óvodákkal kiterjedt a kapcsolatunk. Óvodapedagógusainkkal évente részt veszünk a református óvodák országos találkozóján. Évek óta tagjai vagyunk a nemzetközi ACSI keresztyén szervezetnek. Több ízben helyet adtunk rendezvényeiknek. Testvér kapcsolatot ápolunk már hosszú ideje az Erdélyben lévő zilah-ligeti református óvodával.

Kerületünk pedagógiai életébe is aktívan bekapcsolódunk: sportversenyek, gyermekrajz pályázatok sikeres résztvevői vagyunk. Továbbra is fontosnak tartjuk, hogy a világ felé nyitottak legyünk.

A Kormány 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelete az óvodai nevelés országos alapprogramjáról 2013. szeptember 1-én hatályba lépő Alapprogram tartalmi változásai, 2013. augusztus 1-én hatályba lépő Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai irányelve módosítása szerint megtörtént pedagógiai programunk átdolgozása, és az eddig eltelt időben a gyakorlatunkba is szervesen beépült. Azóta is folyamatosan fogadunk - lehetőségeinkhez képest - SNI gyermekeket.

Az óvodai nevelés gyakorlata mindig érzékenyen reagált a környezet igényeire, a változásokra, a változtatások szükségességére. Napjainkban elvárás az óvodai neveléssel szemben, hogy a sajátos nevelési igényű (továbbiakban SNI) gyermekek ép társaik körében nevelkedjenek és készüljenek fel az iskolai életre. A változó világban nyilvánvalóvá vált, hogy a befogadó társadalom csak akkor válik ténylegesen befogadóvá, ha a szociális tanulás már gyermekkorban elkezdődik. Az esélyegyenlőség felé megtett első, legfontosabb lépés az

együttnevelés. Ez várhatóan olyan nagy fejlődést eredményez közösségünkben, hogy az integráció vállalása tudatosan választott, jól járható úttá válik.

Az integrációnak az egész intézmény megváltoztatására kell irányulnia. Ha az egész intézményünk felvállalja, akkor valósulhat meg olyan szintű együttműködés intézményen kívül és belül, amely lehetővé teszi, hogy óvodánk nem csak tárgyi eszközeiben, hanem lelkileg és szakmailag is alkalmas legyen a normáktól eltérő sajátos nevelési igényű gyermekekkel való bánásmódra. Ebben nagy segítségünk lehet, hogy hisszük: minden Istentől kapott élet ajándék és értékes. Óvodánk nevelési programja a 25 éves pedagógiai munkánk alapja, a keresztyén értékekre és a magyar óvodapedagógia értékeire épül. Ezen belül folyamatosan arra törekszünk, hogy megvalósuljon a SNI gyermekek speciális megsegítést igénylő ellátása. Azt a szemléletet szeretnénk tükrözni, hogy ezek a gyermekek is egyenrangú tagjai óvodánk gyermekközösségének.

Az együttnevelés kölcsönhatására szeretnénk építeni. A befogadásra irányuló nevelési feladatok megoldása csak egy része a feladatoknak. Célunk, hogy a befogadás maximális legyen, és elégséges, sérülés specifikus fejlesztéssel párosuljon, melynek eredménye a saját magát is elfogadó, teljes életet élő ember legyen.

A programunk alapelveként tekinti, hogy "A gyermeket különleges védelem illeti meg, és a törvény és más eszközök által nyújtott lehetőségeket felhasználja, hogy az SNI-is gyermek is fizikailag, szellemileg, erkölcsileg, lelkileg és társadalmilag egészségesen és normálisan tudjon fejlődni, szabadságban és méltóságban. A fizikailag, szellemileg vagy társadalmilag hátrányos helyzetű gyermeknek meg kell kapnia az állapota és helyzete által megkövetelt kezelést, nevelést és speciális gondozást." (A GYERMEK JOGAI - az ENSZ által 1959-ben deklarált közlemény alapján)

Programunk arra épít, hogy a SNI gyermekek mintaként tekintik, és érzelmileg kötődnek ép kortársaikhoz. Ez részükre spontán létrejövő vonzóerőt jelent. Énképük és önértékelésük pozitív irányba fejlődik, csökken a függőségi beállítódásuk, nem hatalmasodik el rajtuk a sérültség tudata.

Az ép gyermekek részéről a gyermeki előítélet mentességre építünk. Ezzel a későbbi társadalmi integrálódás, a természetes, elfogadó attitűdök kialakulásának alapjait célozzuk meg, valamint azt, hogy megtanulják a segítségnyújtás és az elvárások helyes arányát.

A társas kapcsolatok során a gyermekekben kialakul a másság természetesnek tekintése, valamint egymás pozitív tulajdonságainak értékelése. Ennek érdekében a gyermekeink számára „érzékenyítő” programokat szervezünk különböző alapítványok segítségével (pl. Nem adom fel Alapítvány). Célunk az, hogy a gyermekek megismerkedjenek azzal, hogy vannak fogyatékossgal élő embertársaink is, akik ennek ellenére teljes életet élnek. Évente más-más fogyatékkal élő (pl. látás-, hallás-, mozgássérült) embereket hívunk meg, akik gyakorlati módon mutatják be mindennapi életüket, nehézségeiket. Ilyenkor a gyermekek kipróbálhatják a speciális eszközöket (pl. kerekesszék, nehezített látásmódot szimuláló szemüveg). Amelyik csoportba érkezik egy fogyatékkal élő gyermek, ott a többi gyermek felkészítése céljából a fejlesztő pedagógus és az óvodapedagógusok bemutatják a sérüléshez tartozó segédeszköz működését (pl. nagyothalló készülék), és azt, hogy hogyan tudják megfelelően segíteni az ép gyermekek a sérült társukat. Ebbe a folyamatba a szülőket is bevonjuk.

A többi gyermekkel részben vagy egészben együtt történő integrált neveléssel óvodánk a sajátos nevelési igényű gyermek családi nevelését, a közösségbe való beilleszkedését elősegíti. Az együttnevelés vállalásával intézményünk többet vállal, magasabb értéket kínál a sajátos nevelési igényű gyermeknek, mint részvétet és védeltséget.

Pedagógiai programunk kiegészítésekor, és a speciális tevékenységek megvalósításakor figyelembe vesszük a sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztésének igényeit.

Munkánk során külön gondot fordítunk arra, hogy a gyermek minden segítséget megkapjon hátrányainak leküzdéséhez. A kitűzött célok elérésének érdekében óvodánk vezetője támogatja a pedagógusok részvételét az óvodai integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken.

3 ÓVODAI NEVELÉSÜNK ALAPELVEI

Óvodánk programja az Óvodai nevelés országos Alapprogramjára épül, mely keresztyénségünkben fakadó alapelvekkel egészül ki. A református óvodában a keresztyén nevelési alapelvek a Biblia üzenetére épülnek, mely az élet minden kérdéséhez, így a gyermekeink neveléséhez is világos és határozott koncepciót ad. Útmutatására soha nagyobb szükségünk nem volt, mint ebben az értékválsággal küzdő világban. Ezek alapján valósul meg óvodánkban az értékorientált nevelés.

Az Óvodai nevelés országos alapprogramja szerint

- a) *a gyermeket - mint fejlődő személyiséget - szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg;*

Keresztyén szemléletünkben fakadóan különösen hangsúlyosnak tartjuk azt, hogy a gyermekeinket már az óvodába lépéskor szeretetteljes, biztonságot nyújtó, elfogadó légkör vegye körül. A gyermekekkel foglalkozó felnőttek példáján keresztül érezzék meg Krisztus határtalan szeretetét és az isteni gondviselést.

- b) *a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvodák kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet töltenek be;*

Hitünkben fakadóan azt valljuk, hogy Isten ajándéka a gyermek a szülők számára, ezért a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége. Így fontos számunkra a családokkal való együttműködés és szükség szerint a segítségnyújtás. Az óvoda a családi nevelés kiegészítője a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig.

- c) *az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakozásának elősegítésére kell irányulnia, az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával; oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben.*

Hitünk szerint minden egyes gyermek egyszeri, megismételhetetlen alkotása Istennek, ezért fontos az, hogy mindegyikük az őt megillető egyéni bánásmódban részesüljön. A nevelés során tudatosan figyeljünk személyiségének, készségeinek és képességeinek kibontakoztatására. Munkánk alapja az Istentől kért bölcsesség, krisztusi szeretet és szolgálat, mely az egyéniséget tiszteletben tartja, bizalomra épül, és a másságot tolerálja, az egyenlő bánásmódot, esélyegyenlőséget biztosítja.

A Sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésének általános elvei

Az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik. A nevelés hatására a sérült kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés. A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek és segédeszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósítását, ha a

napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

Sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésének irányelve

(32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve kiadásáról)

Az Irányelv célja, hogy a nevelési programban foglaltak és a sajátos nevelési igény összhangba kerüljenek. Annak biztosítását szolgálja, hogy

- az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez,*
- fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg,*
- a sajátos nevelési igényű gyermekeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl,*
- a rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő foglalkozások programjai váljanak az óvodák nevelési programjainak tartalmi elemeivé.*

A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg. A többségi óvodában történő együttnevelés – az illetékes szakértői bizottság szakértői véleményének figyelembevételével – minden esetben egyéni döntést igényel a gyerek szükségletei szerint.

A rehabilitációs, rehabilitációs ellátás közös elvei

A sajátos nevelési igény kifejezi

- a gyermek életkori sajátosságainak a fogyatékoság, az autizmus spektrum zavar vagy egyéb pszichés fejlődési zavar által okozott részleges vagy teljes körű módosulását,*
- a képességek részleges vagy teljes kiesését, fejletlenségét, eltérő ütemű fejleszthetőségét.*

Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység olyan team-munkában kialakított és szervezett nevelési folyamatban valósul meg, mely az egyes gyermekek vagy gyermekcsoport igényeitől függő eljárások (időkeret, eszközök, módszerek, terápiák) alkalmazását teszi szükségessé.

A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, rehabilitációs, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszi szükségessé.

A nevelés, a fejlesztés feltételeit a köznevelési törvény és az ahhoz kapcsolódó jogszabályok határozzák meg. Az általánosan kötelező feltételeket a jogszabályok több területen módosítják, illetve kiegészítik olyan többletszolgáltatásokkal, amelyeket ki kell alakítani, és hozzáférhetővé kell tenni.

A gyermekek rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztésének az alapja a szakértői bizottság szakértői véleménye.

Az óvodai nevelőmunka során figyelemmel kell lenni arra, hogy:

- a sérült kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését az elfogadó, az eredményeket értékelő környezet segítse;*
- a gyermek iránti elvárást fogyatékoságának jellege, súlyosságának mértéke határozza meg;*

- *terhelhetőségét biológiai állapota, esetleges társuló fogyatékosága, személyiségjegyei befolyásolják.*

A habilitációs, rehabilitációs egyéni és/vagy csoportos fejlesztés elsősorban gyógypedagógiai kompetencia, amely kiegészül a társszakmák – pszichológiai, orvosi – terápiás együttműködésével. Az egyéni fejlesztési terv elkészítéséhez a gyermek fogyatékoságának, pszichés fejlődési zavarának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező gyógypedagógus, gyógypedagógiai tanár, konduktor, konduktor-óvodapedagógus, konduktor-tanító, terapeuta, pszichológus, orvos együttműködése szükséges.

3.1 Küldetésünk

A gyermeket Isten ajándékának tekintjük, akit a krisztusi úton járva az Ő szeretetében nevelünk. Fontosnak tartjuk azt a jogát, hogy hitben, szeretetben, nyugodt és biztonságos légkörben nevelkedhessen. Biztosítjuk a sokoldalú, harmonikus személyiségfejlődéséhez a megfelelő feltételeket, szükségletei kielégítését.

Az óvodánk közvetetten segíti az iskolai közösségben történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését. Az óvodánk pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete segíti a gyermek környezettudatos magatartásának kialakulását.

Elköteleztük vagyunk a környezetvédelem és a fenntarthatóságra nevelés mellett, mert hitünk szerint a teremtet világ védelmét is feladatul kaptuk Istentől. Nagy hangsúlyt helyezünk az egészséges életmód és a környezettudatos szemléletmód kialakítására.

Nevelésünkben a zenei- és vizuális nevelés területek is hangsúlyos szerepet kapnak, mert azt valljuk, hogy ezek erősítik keresztyén szellemiségű nevelésünk személyiségformáló hatását. Gyermkeinket úgy védjük a világ felfokozott tempójától, hogy tudatosan nem vállalunk fel olyan tevékenységeket, melyek a nyugodt és elmélyült játéktól veszik el az időt.

A sajátos nevelési igényű gyermekekkel való foglalkozás útmutató igéje:

„Mi erősek pedig tartozunk azzal, hogy az erőtlenek gyengeségeit hordozzuk, és ne a magunk kedvére éljünk.” (Róm. 15,1)

A ránk bízott sajátos nevelési igényű gyermekeket képességeinek megfelelően fejlesztjük. Oldjuk túlzott szorongásaikat, bizonytalanságaikat, segítjük őket az önmegismerés útján.

Keresztyén értékrendünkhöz igazodva legfontosabb feladatainknak egyike megtanítani a gyermekeknek, hogy szeretettel, elfogadóan viszonyuljanak egymáshoz önazonosságuk megőrzésével.

3.2 Jövőképünk

Mi, a Betlehem Óvoda nevelő közössége, a keresztyén szellemiséghez híven, szeretnénk a jövőben is életvidám, gondolkodó, a teremtet világ felé nyitott, döntésképes, *elfogadó, toleráns, segítőkész* gyermekeket nevelni.

A Biblia tanítását alapul véve (mely a gyermekeink neveléséhez is világos és határozott koncepciót ad) szeretnénk valódi értékeket közvetíteni ebben az értékválsággal küzdő világban a keresztyén értékek még teljesebb képviselésével, a munkánkban az egységes szokásrendszer kiépítésével, azok következetes betartásával a napi gyakorlatban.

Hisszük, hogy az ép gyermekek a sajátos nevelési igényű gyermekekkel való együtt nevelése során egész életükre kiható, meghatározó emberi értékekkel gazdagodnak és elfogadóbbá válnak minden embertársukkal.

Szeretnénk, ha a fejlődés és a fejlesztés töretlen lenne lelki síkon, szakmai téren, és tárgyi eszközökben is megjelenne. Cselekedeteinknek tükrözni kell Istenhez való tartozásunkat, mely a gyermekekkel való foglalkozásban, a szülőkkel való együttműködésben egyértelműen megnyilvánul.

Olyan intézménnyé szeretnénk válni, melynek jellemzője a távolbalátás, a tényeken alapuló döntés, a csoportos együttműködés az egyén szakmai fejlődése érdekében. Bármely területen dolgozó munkatársak személyiségét és munkáját az együttműködési készség, szeretet és felelősség hassa át.

Szeretnénk, ha minden munkatársunk belső indíttatásból szolgálna közöttünk, ezért lelki életének fejlődése érdekében minden lehetséges alkalmat használjon fel, valamint szakmai fejlődése érdekében rendszeresen képezze önmagát.

A nevelőmunkában a szülők együttműködésére a jövőben is kiemelten számítunk.

Folyamatosan keressük azokat az utakat, formákat a szülők lelki gondozására, melyek megerősítik őket a szülői hivatás betöltésében, felelősségtudatuk növekedésében.

3.3 Gyermekeképünk

Mai változó korunkhoz igazodva igyekszünk gyermekképünket is alakítani:

Gyermekeink legyenek életvidámak, akik az őket körülvevő állandóan változó világban is meg tudják állni a helyüket, és megtalálják Istenben az állandó biztonságot és értéket, akik tudják, hogy ők Isten egyszeri és megismételhetetlen teremtményei, szellemi, erkölcsi, és biológiai értelemben is egyedi személyiségek, akiket Isten szeret, és akikkel jó tervei vannak. A gyermek fejlődő személyiség, életkoronként, életkori szakaszonként és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. Fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg.

A teremtett világ dolgai felé legyenek nyitottak. Istentől kapott talentumaikat és esetleges korlátaikat bátran merjék elfogadni.

A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések:

Óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, a gyermeki személyiség /individuum/ teljes kibontakoztatásának megerősítésére irányul az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával, oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen a szeretetteljes és színvonalas nevelésben, és meglévő hátrányai csökkenjenek.

Magában foglalja a keresztyén szeretet alapján az előítéletektől mentes gondolkodást, mely nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának. Nevelésünk biztosítja minden gyermek számára az egyenlő bánásmódot, lehetővé teszi, hogy *a sajátos nevelési igényű gyermekek is fedezzék fel erősségeiket, de ismerjék korlátaikat is.*

3.4 Óvodaképünk

„...ami igaz, ami tisztességes, ami igazságos, ami tiszta, ami szeretetreméltó, ami jó hírű, ha valami nemes és dicséretes, azt vegyétek figyelembe!” (Fil 4,8)

A református óvoda a református iskolarendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, mely olyan, mint a piramis alapja, melyre ráépül a többi intézmény. Hisszük, hogy a gyermek Isten ajándéka, akit a családoknak adott sáfárságra. **Hisszük, hogy minden emberi élet értékes.** Mi segítő kezet nyújtunk az ép és a sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésében a harmadik életévétől az iskolába lépésig. Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszerével és tárgyi környezetével biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit. Az óvodában, miközben az teljesíti a funkcióit (óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő), a gyermekekben megteremtődnek a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételei.

Természetesen a nevelést teljes mértékben átvenni a családtól nem lehet, nem szabad, de velük együtt haladva, őket az aktív segítségnyújtásra kész hozzáállással támogatva, az óvoda közvetetten segíti az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését. A közös célra tekintve a család és az óvoda betöltheti feladatát.

Jelenlegi helyzetükben a legtöbb család önmagában nem képes felvállalni az evangélium szerinti nevelést, ezért a keresztyén hitben való nevelés első lépcsőfoka óvodánk lehet.

Fontos feladatunk továbbá, hogy a gyermekek környezettudatos magatartásának kialakítása mellett a láthatatlan világra is nyíljon fel a tekintetük. A keresztyén nevelés az egész nevelési folyamatból ki nem szakítható, akkor jó, ha áthatja az egész óvodai légkört.

3.5 Pedagógusképünk

Az óvodában a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus. Az itt dolgozó nevelő munkája a pásztoréhoz hasonlítható, aki Istentől kapja feladatát, vezeti, őrzi, táplálja a rábízottakat. Óvodapedagógusaink kiválasztásánál fontos szempont, hogy hitét gyakorló, keresztyén emberek legyenek, akik hitelesen tudják közvetíteni cselekedeteikkel, munkájukkal a keresztyén értékrendet. Követelmény velük szemben, **hogy elfogadják a sajátos nevelési igényű gyermekeket, empátikus hozzáállást tanúsítsanak, speciális pedagógiai felkészültségre törekedjenek, szakmailag fejlődjenek, rendszeresen képezzék tovább magukat és alkalmazkodjanak a változásokhoz.**

A pedagógusok támaszkodjanak a pedagógiai munkát segítő szakemberekre (dajkák, pedagógiai asszisztensek, fejlesztő pedagógusok, gyógypedagógusok, óvodapszichológus) munkájára!

Dajkaképünk

A pedagógiai programunk szellemiségéhez igazodjon a dajka viszonyulása a gyermekhez, és egész magatartásában tükröződjön a keresztyén értékrend. A dajkával szemben követelmény, hogy a gyermek felé szeretetteljes, empátikus hozzáállást tanúsítson, kész legyen az önképzésre, a munkájához szükséges mértékben ismerje óvodánk pedagógiai programját, a csoport nevelési tervét. A dajka beszéde, megjelenése legyen igényes, a csoportszoba rendjéért, tisztaságáért belső igényességből érezzen felelősséget. Viselkedése legyen tiszteletre méltó, a szülőkkel való

kapcsolatában ne lépje át a hatáskörét (titoktartás: gyermekkel kapcsolatos információt csak óvónő adhat).

4 ÓVODÁNK NEVELÉSI CÉLJA

Az óvodai nevelésünk célja az, hogy elősegítse az óvodások sokoldalú, harmonikusan fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakoztatását, a hátrányok csökkentését a keresztyén értékrend átadásával a Biblia tanítása szerint, az életkori sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermek ellátását is).

Sajátos nevelési igényű gyermekek (SNI)

A Szakértői Bizottság véleménye alapján a 3-7 éves integrálható SNI gyermekek normál közösségben való nevelése, a sajátos nevelési igényből következő hátrányok csökkentése, az ép és sérült gyermekek közötti kölcsönös elfogadás és tolerancia kialakítása; az óvodai nevelés, fejlesztés során elért eredmények függvényében 6-7 éves kor körül az ép és a SNI gyermekek egyaránt képességeiknek és mozgás, beszéd és értelmi állapotuknak megfelelő iskolatípusba kerüljenek.

A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység közös céljai és feladatai

A fejlesztés céljait minden esetben a fejleszthetőséget megfogalmazó gyógypedagógiai-orvosi-pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira kell építeni.

- a) A mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékból, több fogyatékból együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékból, autizmus spektrum zavarból fakadó hiányzó vagy sérült funkciók kompenzálása vagy helyreállítása, a meglévő ép funkciók bevonásával*
- b) Törekvés a különféle funkciók egyensúlyának kialakítására*
- c) A szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása*
- d) Az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése*
- e) Az egyes területeken kimagasló képességeket mutató gyermek támogatása.*

A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők

A fogyatékból típusa, súlyossága

- a) A fogyatékból kialakulásának, diagnosztizálásának és a speciális ellátás megkezdésének ideje*
- b) Korai fejlesztésben és gondozásban részesült gyermek esetében a korai időszak fejlődésmenete*
- c) A gyermek*
 - életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei,*
 - képességei, kialakult készségei,*
 - kognitív funkciói, meglévő ismeretei,*
 - családi háttere.*

Mindezek alapján a fejlesztés magába foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi készségek és az értelmi képességek fejlesztését. Az egyes fogyatékból típusok függvényében más-más terület kap nagyobb hangsúlyt. A nevelési programot egyéni fejlesztési terv is kiegészíti.

Az együttnevelés megvalósításában érvényesül a rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet és a sérülés-specifikus módszertani eljárások alkalmazása. A módszerek, módszerkombinációk

megválasztásában a „sérülésspecifikusság” alkalmazkodást jelent a sajátos nevelési igény típusához, eltérő mértékéhez, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz.

5 ÓVODAI NEVELÉSÜNK FELADATAI

Az óvodai nevelés általános feladatai

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése. Ezen belül:

- az egészséges életmód alakítása
- az érzelmi, az erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés
- az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülés-specifikus fejlesztésének elvei, feladatai az óvodai nevelés során

A. A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermeknél a mozgás-szervrendszer veleszületett vagy szerzett károsodása és / vagy funkciózavara miatt jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság áll fenn, melynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés és a szocializáció. A különleges gondozási igényt meghatározza a károsodás keletkezésének ideje, formája, mértéke és területe. A jelentősen eltérő kóreredet – végtagredukációs fejlődési rendellenességek és szerzett végtaghiányok; petyhüdt bénulást okozó kórformák; a korai agykárosodás utáni mozgás-rendellenességek; egyéb, maradandó mozgásállapot-változást, mozgáskorlátozottságot okozó kórformák; a halmozott sérüléssel járó különböző kórformák – és károsodás miatt a mozgáskorlátozottság egyénileg is sok eltérést mutat.

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek óvodai nevelése során kiemelt feladat:

- *a mozgásos akadályozottságból eredő hátrányok csökkentése, megszüntetése,*
- *a speciális, egyénre szabott eszközök használatának kipróbálása, megtanítása,*
- *s ezek segítségével a tágabb és szűkebb környezet minél sokrétűbb megismertetése,*
- *ily módon az életkornak megfelelő tapasztalatszerzésre,*
- *a megtanult mozgás alkalmazására nevelés.*

Az óvodában biztosítani kell a gyermek állapotához igazodó megfelelő mozgás- és életteret (az ehhez szükséges akadálymentes környezetet, sajátos technikai eszközöket), mindig szem előtt tartva az önállóságra nevelés elvét. Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció és terápia feladatait, valamint a mozgásnevelést az óvodai foglalkozások körébe kell beépíteni. Az elsajátított mozgásminták rögzítése, a szükséges korrekciós helyzetek alkalmaztatása a napirend egészét átszövő feladat.

Óvodáskorú mozgáskorlátozott gyermek fejlesztése, nevelése speciális szempontok figyelembevételét kívánja az óvodai nevelés valamennyi területén.

B. Látássérült gyermek – gyengén látó – gyermek

A látássérült gyermek látásteljesítménye (vízusa) az ép látáshoz (vízus:1) viszonyítva két szemmel és korrigáltan (szemüveggel) is 0–0,33 (0–33%-os látásteljesítmény) közötti.

Látássérült az a gyermek is, akinek látótere – tekintése fixációs pontjától mindkét irányban legfeljebb 10°, azaz teljes szélességében legfeljebb 20°.

A speciális, gyermekre szabott pedagógiai program meghatározója a látásélesség mellett: a látássérülés kóroki tényezője, a látássérülés bekövetkeztének időpontja, és a látássérüléshez esetleg csatlakozó egyéb fogyatékoság, rendellenesség.

A látási kontroll hiányosságainak korrigálására minden látássérült gyermek esetében segíteni kell a részvételt a közös játékokban, a közösséghez való alkalmazkodást, a viselkedési formák megtanulását és gyakorlását, a közösség előtti szereplést.

Kiemelt hangsúlyt kap az önkiszolgálás megtanítása, a tárgyak és helyük megismertetése, a rendszeret, a higiéniát, különösen a szem és a kéz tisztán tartása.

Az óvodai nevelés során mindvégig figyelembe kell venni a látássérült gyermek fizikai terhelhetőségének korlátait, különös tekintettel az adott szembetegségre.

A gyengén látó gyermekek (vízus: 10%-os látásteljesítménytől 33%-ig) főleg látásuk útján tájékozódnak a világban, de az ép látásúakhoz képest sokkal közelebből, kisebb térben tudják azt használni. Nevelésük speciális optikai eszközök segítségével a vizuális megismerés útján történik, de jelentős szerep jut a nevelésben a többi, elsősorban a hallási és tapintási analízátor kompenzatív működésének is. Kiemelten fontos a testtartási hibák megelőzése, a helyes testtartás megtanítása, az ehhez szükséges környezet (pl. dönthető asztallap, egyéni megvilágítás) biztosítása.

A gyengén látó gyermek fejlesztésének kiemelt területei az óvodában:

A gyengén látó gyermek gondolkodás- és beszédfejlődését a látásos élmények hiányossága jelentősen befolyásolja, ezért különösen fontos a környezet vizuális megismertetése.

Területei:

- Látásnevelés: a látás használatának megtanítása a távoli és a közeli környezetben.*
- A nagymozgás fejlesztése: mozgáskoordináció, mozgásbiztonság.*
- Térbeli tájékozódás a látás felhasználásával.*
- A finommozgás fejlesztése: a kézügyesség fejlesztése, az írás előkészítése.*
- A látás-mozgáskoordináció fejlesztése: finommozgások és nagymozgások esetében egyaránt.*

Az érzékelés egyéb területeinek fejlesztése

- A hallási figyelem és megkülönböztető képesség segíti a tájékozódást, tanulást.*
- A tapintás által szerezhető információk kiegészítik a tárgyak tulajdonságairól szerzett ismereteket.*

C. A hallássérült gyermek

A súlyos fokban hallássérült – siket – és a kevésbé súlyosan vagy közepes fokban hallássérült – nagyothalló – gyermekek hallásvesztése a főbb beszédfrekvenciákon olyan mértékű, hogy ennek következtében a beszédnek hallás útján történő megértésére nem, vagy csak részben képesek. A halláskárosodás miatt – az állapot fennmaradása esetén – bizonyos esetekben – teljesen elmarad, vagy erősen sérül a beszéd és a nyelvi kompetencia. Az előzőek miatt korlátozott a nyelvi alapokon történő fogalmi gondolkodás kialakulása, aminek következtében módosul a gyermek megismerő tevékenysége, esetenként egész személyisége megváltozik. A legkorábbi életkortól alkalmazott orvosi-egészségügyi és speciális pedagógiai ellátás együttes megvalósításával a súlyos következmények csökkenthetők.

A kevésbé súlyos- vagy közepesen fokban hallássérült (nagyothalló) és a korai életkorban cochlea implantált kisgyermekek képessé válhatnak a hallásra épített kommunikációra.

A nyelvi és pszichoszociális fejlettség kedvező esetben olyan szintű lehet az óvodás kor kezdetére, hogy a hallássérült kisgyermekek egy része további speciális segítséggel, halló társaikkal együtt vehetnek részt az óvodai nevelésben.

A hallássérült gyermekek óvodai nevelésének központi feladata – a korai pedagógiai és audiológiai gondozásra építve – a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése. A fejlesztés eredményességét döntően meghatározza, hogy a gyermek az óvodába lépés időszakában milyen beszédmegértési, beszédkészenléti állapotban van. Ez függ a hallásállapottól és a beszéd kialakulását egyénenként is nagymértékben és eltérő módon befolyásoló egyéb tényezőktől (pl. kognitív és pszichés állapot, szociokulturális környezet, korai és optimális podoaudiológiai ellátás stb.).

Az anyanyelvi-kommunikációs fejlesztés az óvoda egész napi tevékenységében megjelenik. Minden, a szocializációt hatékonyan segítő munkajellegű tevékenységbe be kell vonni a hallássérült gyermekeket.

A fejlesztés feladatai:

a) A nagyothalló – gyermekeknél a beszédtartományban mért hallásveszteség 30–45 dB közötti, középsúlyos esetben 45–65 dB közötti, súlyos esetben 65–90 dB közötti hallásveszteséget mutatnak ki. A nagyothalló óvodás korú gyermekek az emberi beszéd, a környezeti hangok korlátozott felfogására, differenciálására képesek. Beszédfejlődésük késve, általában spontán (hallókészülék segítségével vagy anélkül), esetenként azonban csak speciális segítséggel indul meg.

A nagyothalló gyermekek óvodai fejlesztésében hangsúlyt kap a nyelvi kommunikáció megindítása, és/vagy fejlesztése a kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése, a beszédértés, a szókincsfejlesztés, a szintaktikai elemek nyelvhasználatba építése, a beszédérthetőség folyamatos javítása, melynek eredményeként a nagyothalló gyermekek különböző mértékben közelítik meg a halló társak nyelvi teljesítményét.

A hallássérült kisgyermek eredményes fejlesztésének feltétele a gyermeket körülvevő környezet minden elemében a nyelvi kommunikáció helyzetekhez kötött alkalmazása, szükség esetén a beszédértést és a konkrét megnyilvánulást segítő egyéb eszközrendszerek használata, valamint a családi szociális háttér bekapcsolása a kommunikáció-fejlesztés rendszerébe.

b) A hallásukat műtéti úton helyreállított / létrehozott (pl. cochlea implantált) hallássérült gyermeknél – egyik vagy mindkét oldalon végzett hallásjavító műtét után – fizikai értelemben közel ép hallás mérhető. Fejlesztésük stratégiája döntően a beszédhallásra alapozott módszerek alkalmazásával történik. Beszédértésük, hangzó beszéd produkciójuk fejlődése hasonlóságot mutat a hallók beszédfejlődésével. Fejleszthetőségük, fejlődési ütemük döntően függ a műtét időpontjától, a család aktív együttműködésétől. A minél korábban végzett hallásjavító műtét, az előtte és utána megvalósuló pedagógiai habilitációs és rehabilitációs fejlesztés, a szülői támogatás, valamint az ezzel párhuzamosan végzett audiológiai gondozás eredményezi a gyorsabb és magasabb szintű nyelvi fejlődést. A fejlesztésük kívánatos színtere az ép hallásúak környezetében van (többségi óvoda, szükség esetén logopédiai csoport). Teljesítményüket döntően befolyásolja intellektusuk, esetleges – a pszichés fejlődés zavara miatti – beszéd-, nyelvtanulási akadályozottságuk, valamint a családi háttér, a fogadó intézmény integrációs szintje, a speciális pedagógiai megsegítés.

A sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésében sikerkritériumnak a gyermekek beilleszkedése, a foglalkozásokhoz való egyenlő hozzáférése, önmagához mért fejlődése tekinthető, melynek eredményes megvalósítását az alábbiak szolgálják:

a) Az együttnevelés megvalósításában érvényesül a habilitációs, rehabilitációs szemlélet és a sérülés-specifikus módszertani eljárások alkalmazása. A módszerek, módszerkombinációk megválasztásában a „sérülésspecifikusság” alkalmazkodást jelent a sajátos nevelési igény típusához, eltérő mértékéhez, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz.

b) A gyermekek integrált nevelésében, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező óvodapedagógus

- szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít a gyógypedagógus kollégával együtt, individuális módszereket, technikákat alkalmaz,*
- a foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti, a gyermek fejlődésének elemzése alapján – szükség esetén – eljárásait megváltoztatja, az adott szükséglethez igazodó módszereket megválasztja,*
- egy-egy nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres,*
- alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez,*
- együttműködik a különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.*

c) A gyermek fogyatékoságának, autizmus spektrum zavarának vagy egyéb pszichés fejlődési zavarának típusához igazodó szakképesítéssel rendelkező szakirányú végzettségű gyógypedagógus az együttműködés során:

- segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését, figyelemmel kíséri a gyermek haladását,*
- a sérült gyermek számára egyéni fejlesztési tervet készít*
- javaslatot tesz gyógypedagógia-specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására, az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra, a gyermek igényeihez igazodó környezet kialakítására,*
- segítséget nyújt a szükséges speciális (segéd) eszközök kiválasztásában, tájékoztat a beszerzés lehetőségéről,*
- együttműködik az óvodapedagógusokkal, figyelembe veszi a gyermekkel foglalkozó óvodapedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait,*
- segít a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolásában,*
- kapcsolatot tart a szülővel a rehabilitáció sikerességét szolgáló ismeretek átadásával,*
- részt vesz a befogadó közösség felkészítésében,*
- részt vesz az óvodai foglalkozások és tevékenységek adaptációjában.*

Az integrált nevelésben részt vállaló óvodák – a köznevelés-fejlesztési tervekben meghatározott feladatellátás szerint – vehetik igénybe az egységes gyógypedagógiai módszertani intézmények, a pedagógiai szakszolgálati intézmények szolgáltatásait, az utazó gyógypedagógiai hálózat működtetésére kijelölt intézmények segítségét.

5.1 Egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű.

Az egészséges életmódra nevelés átszövi az óvodai életet. Felöleli az egészséges életritmus kialakítását, higiénias tevékenységek egymásutániségének megtanulását. A helyes életvitel a gyermek testi fejlődését, lelki harmóniáját biztosítja. Általa a gyermek testi komfortérzete nő, testi képességei fejlődnek. Az egészséges környezet megfelelő feltételt biztosít a gyermekek optimális fejlődéséhez.

Az óvodai nevelés feladatai:

- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása;
- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése;
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése;
- a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése;
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése;
- az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés (különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlen zsírtartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése), a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása;
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása;
- megfelelő szakemberek bevonásával- a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve- speciális gondozó prevenció és korrekció testi, lelki nevelési feladatok ellátása;
- A szociális hátrányok enyhítése (egészségtudat kialakítása, táplálkozás).

A feladatok megoldásánál hitvallásunk szerint abból indulunk ki, hogy Isten minden létezőnek Istene, és mindenkor gondja van teremtményeire. Hisszük, hogy minden ránk bízott gyermek fejleszthető, erősíthető. Tekintettel vagyunk a gyermekek testi-lelki igényeire, de valljuk, hogy a testi jó közérzet nem csupán a szervezet jó működésén múlik, hanem azt a lelkiállapot is befolyásolja. A napi áhítatok adják meg ennek a lelki háttérét.

Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek

1. SNI gyermekek esetében:

Tudatában vagyunk annak, hogy az egészséges életmód kialakítása, gyakorlása az egészséges testi és szellemi fejlődés biztosítója, és az óvodai nevelés elsődleges feladata, mely az egész nap folyamán jelen van. Felkészítik az egészséges gyermekeket arra, hogy vegyék figyelembe, fogadják el, hogy a SNI társaiknak esetleg más, speciális feltételek lehetnek szükségesek az egészséges életmód kialakításához, eléréséhez.

Az SNI gyermekek esetében az életkori sajátosságokon kívül döntő szerepe van a sérülés fajtájának, mértékének és annak, hogy ezt a gyermek és környezete hogyan dolgozza fel. Korábbi kudarcélményük, nehézségeik, a túlzott elvárások, vagy túlzott segítségnyújtások, kényeztető nevelés miatt a sérült gyermekek egy része inaktív, passzív, állandó biztatást igényel olyan feladatokban, amit egyébként el tudna végezni.

Óvodánkban a gondozáshoz szükséges feltételek megteremtése speciális elemekkel bővül. A tárgyi segédeszközökre: pl. kapaszkodók, támaszkodók, csúszásgátlók stb. melyek használatát szükség esetén biztosítjuk. A tárgyi eszközökön kívül szakszerű segítségnyújtásra is szükség van, mely általában a gyógypedagógiai szakemberre, az óvónőre, esetenként a dajkákra hárul. A még el nem sajátított tevékenységeket el kell végeznünk a gyermekek helyett, miközben új sémákat tanítunk egy-egy önkiszolgálási lépéshez. A gyógypedagógus segítségével meg kell határoznunk, hogy mit tesz lehetővé a gyermek mozgásállapota, mi legyen a következő lépés, illetve mi az, amit egyáltalán nem lehet elvárni.

A sérült gyermekekre több időt fordítunk, ügyelve természetesen arra, hogy a többi gyermeket ne hanyagoljuk el. Ezt megfelelő időelosztással, jó szervezéssel és az ép, nagyobb gyermekek bevonásával érjük el.

Az óvoda - a teljes nevelő és munkatársi közösség - feladata a gyermekek képességeihez igazodó elvárások tükrözése. A gyermekeknek elegendő időt kell hagynunk, és következetesen elvárunk tőlük mindazokat a feladatokat, tevékenységeket, melyeket már el tudnak végezni. Mindemellett folyamatosan új tevékenységeket tanítunk nekik, betartva a fokozatosság elvét.

A tevékenységek elvégzése a mozgáskorlátozott gyermekek esetében nehezített. Ez azonban nem jelenti azt, hogy nem képesek ezeket megtanulni. Sokkal több időre és megfelelő segítségre van szükségük ahhoz, hogy képesek legyenek elsajátítani azokat a feladatokat, amelyekre minden gyermeknek szüksége van, hogy életkorának megfelelő szinten önálló életet élhessen. Természetesen előfordulhat olyan helyzet, amikor nincs idő arra, hogy a gyermek az önállóságot gyakorolja, de törekszünk arra, hogy ezek számát a lehető legkevesebbre csökkentsük. Ezt sok türelemmel, megfelelő időelosztással és a napirend tudatos szervezésével érjük el.

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek nevelése során kiemelt feladat az önellátás és az önkiszolgálás fejlesztése.

A meglévő funkcióknak, a család igényeinek megfelelően és velük együttműködve szükséges az önellátási funkciók fejlesztése, az életkornak megfelelő mindennapos tevékenykedtetés.

2. Speciális étkezést igénylő gyermekek

Tapasztalatunk szerint egyre több gyermek igényel valamilyen speciális étkezést már az óvodában is pl. tejcukor és tejfehérje, glutén érzékenysége miatt. Óvodánk a törvényi kötelezettségének megfelelően biztosítja a számukra kijelölt (szakorvos által előírt) speciális diétát. A szülőkkel együttműködve a pedagógusok már előre tájékozódnak a családlátogatás alkalmával a gyermekek egyéni szükségleteiről, és ennek megfelelően tudatosan figyelnek a gyermek speciális táplálkozására, melyet a dajkák és a konyhai dolgozók is segítenek. A pedagógusaink igyekeznek arra, hogy a speciálisan étkező gyermekek tudatában legyenek ételérzékenységük fajtájának, és azzal, hogy mit nem szabad enniük. Erre társaik figyelmét is felhívják, és igyekeznek a velük szembeni tolerancia kialakítására.

Az óvodapedagógus feladatai:

- folyamatosan figyelje a gyermek fejlődését, növekedését az óvodába lépéstől működjön együtt a védőnővel, fejlesztő pedagógusokkal, szakemberekkel
- figyelje és segítse a gyermek szociális igényeit
- alakítson harmonikus kapcsolatot a gyermekkel az egészséges személyiségfejlődés érdekében

- ismerje meg a családbeli szokásokat, tapintatosan változtasson a helytelen begyakorlásokon, beidegződésen
- folyamatosan biztosítsa a gyermek egészséges testi-lelki szükségleteinek kielégítéséhez a mozgást, levegőzést, napfürdőt, rendezett csoportszobát, az egészséges és biztonságos környezetet
- alakítsa a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokásokat, és alapozza meg a környezettudatos magatartást
- az önálló testápolás, az étkezés, az öltözködés szervezettségét biztosítsa az óvodába lépés pillanatától
- a befogadás ideje alatt minden gyermekkel együtt végezze a teendőket, hogy megtanulhassák a fogásokat, a testápolási szokások sorrendjét
- a gyermek számára elérhető magasságban biztosítson lehetőséget a víz ivására, ne akadályozza a folyadékfogyasztást mennyiségében, hanem szeretettel szabályozza
- segítse és teremtsen meg az önállósodáshoz vezető utat (mosdóhasználat, WC használat) ebben is szorosan együttműködve a gondozást végző többi munkatárssal
- egészségkárosító eszközökre hívja fel a figyelmet (dohányzás megelőzési program)
- gondozási feladatok sorrendiségét türelemmel gyakoroltassa, nyújtson példát, a differenciált segítségadást rögzítse a csoportnaplóban
- a kijelölt tevékenységek begyakoroltatásának pontos menetét a csoportban dolgozó dajkák bevonásával végezze a rögzülés érdekében
- a tevékenységet fejezze ki szóval is, használja ki a tanulási képességek fejlesztését, (cselekvés, beszéd összekapcsolása)
- a mosdóhasználatnál biztosítson elegendő időt a tevékenységek ellátásához
- az egészséges életmód megalapozása érdekében szervezze meg a gyermek napirendjét
- táplálkozásnál:
 - szerezzen ismereteket a családoktól az esetleges ételérzékenységről
 - az étkezési szokásrendet (napirendet) úgy alakítsa ki, hogy minél kevesebb várakozási idő maradjon, jól szervezeten, lehetőleg folyamatosan történjen (folyamatos reggeliztetés bevezetése felmenő rendszerben)
 - az eddig ismeretlen ételféleségeket tapintatosan ismertesse meg a gyermekkel;
 - az új ízek kipróbálását türelemmel szorgalmazza
 - adjon meg az étkezés élményét a gyermek számára azzal, hogy az étel mennyiségének megválasztását rábízza a gyermekre
 - az igényesség terjedjen ki az esztétikus terítésre, gondoskodjék tiszta terítőről
 - ismertesse meg a kulturált étkezési szokásokat, és ezeket személyes példamutatásával erősítse
 - születésnapokon az édesség helyett lehetőség szerint kínáljon inkább gyümölcsöket vagy egészségesebb ételeket
 - biztosítson az egyéni fejlettségnek megfelelő evőeszközöket
 - egyéni képességek szerint tanítsa meg az evőeszközök használatát
- testápolásnál:
 - az óvodapedagógus biztosítsa a szükséges feltételeket a testápolás megkezdéséhez
 - segítse a gyermeket igényeinek kielégítésekor és a kommunikációs képességeinek fejlődését
 - segítse és várja el, hogy jelezze, ha szüksége van valamire
 - tapintatosan tájékoztadják a család gondozási szokásai iránt

- gyakoroltassa a fogápolási teendőket az óvodába lépéstől, szükség esetén türelemmel tanítsa meg
- esetenként gondoskodjék a gyermek lemosásáról (széklet-vizelet)
- kezdeményezzen egészséges életmódról programokat pl: Kihívás napja, gyümölcsnap, szülői értekezletre szakemberek (pl. védőnő, gyermekorvos, gyermekpszichológus) meghívása a témában.
- öltözködésnél:
 - igény és szükség szerint nyújtson segítséget a gyermek öltözködésében (le- és felvétel), segítse elő az egyre önállóbb öltözködést
 - hívja fel a szülők figyelmét a hiányos vagy a túlóltóztatásra, a réteges öltözködést szorgalmazza
 - segítse elő a fűzés, kötés tanulását, gyakorlását
- mozgásnál:
 - kötetlen formában biztosítson mozgásos tevékenységet
 - mozgásigényüket ismerje fel és segítse
 - biztosítson a csoportszobában és a szabadban mozgásos játéklehetőségekre eszközöket
 - kötetlen és kötött formában is gazdagítsa a mozgáskultúrájuk fejlődését
 - figyeljen a harmonikus mozgásfejlődésre, fokozatosan építse fel a fejlesztési feladatokat (nagymozgások, testséma kialakítása, tér és környezet hatásai, test a térben, finommozgások fejlesztése, kéz-láb összehangolása, keresztmozgások, laterális mozgások, mozgások figyelemmel kísérése, szem-kéz, szem-láb stb.)
 - gyűjtsön tartásjavító tornagyakorlatokat
 - ésszerűen használja ki a környezet adta lehetőségeket sétákkal, kirándulásokkal
 - tanítsa meg a helyes légzéstechnikát
 - biztosítsa a napi levegőzést, télen is
 - biztosítsa a mindennapi mozgás lehetőségét
 - hívja fel a szülők figyelmét a korai egészséges életmódra nevelésre, ajánljon különböző mozgáslehetőségeket (pl. foci, balett, gyermektánc)
 - pszichomotoros fejlesztő foglalkozásokat (TSMT) szervezünk beszéd fogyatékos, viselkedészavaros és a megismerőtevékenység zavarával küzdő gyermekek számára

*Az SNI gyermekek mozgásigény kielégítésének lehetőségei óvodánkban:
speciális egyéni és csoportos mozgásnevelés*

Óvodánkban a mozgáslehetőségekbe minden szinten bekapcsolódhatnak a SNI gyerekek, de ennek kritériumait a gyógypedagógus határozza meg az adott gyermek mozgás állapotának függvényében. Feltétlenül fontos annak ismerete, hogy egy-egy mozgáskorlátozott, érzékszervi fogyatékos gyermek számára melyek azok a kóros mozgásformák, tevékenységek, amelyeket semmilyen körülmények között sem végezhet. Ezért minden nevelési év kezdetén a SNI gyermekek részére egyénre szabottan a gyógypedagógus elkészíti a káros és szükséges mozgáselemek sorát az óvónők részére.

Az ép gyermekeket a természetes mozgásigényük kielégítése során megtanítjuk arra, hogy figyeljenek társaikra (épekre és SNI, kisebbekre és nagyobbakra egyaránt).

Mindezt elegendő helyet biztosítunk, és energiát fordítunk arra, hogy a gyermekeket folyamatosan motiváljuk, és mozgásra, helyváltogatásra készítssük.

A SNI gyerekeket is minden mozgásos játékba bevonjuk, főképpen olyanokba, amelyeket képesek elvégezni.

Állapotuktól, lehetőségeiktől függően készítjük őket az ép gyermekek mozgásainak utánzására. Az egészséges gyerekeket úgy neveljük, hogy vonják be mozgásos játékukba SNI társaikat is.

- pihenésnél:
 - biztosítsa a napi nyugodt pihenést; ha szükséges, hívja fel a szülők figyelmét az otthoni korai fekvésre, a nyugodt éjszakai alvásra
 - teremtsen meg a feltételeit szellőztetéssel, a ruházat könnyítésével, ráhangoló mesével, énekkel, simogatással segítse elő a gyermek számára a nyugodt pihenést
 - az életkornak megfelelő mennyiségű pihenést tervezzen (legalább napi 1 óra)

A gyermek tevékenységei:

- az óvodába lépésétől egyre önállóbban végzi teendőit
- megtanulja a tisztálkodási teendők sorrendiségét
- megtanulja a tisztálkodási eszközök (szappan, törülköző, fogkefe, fésű) használatát és azok tisztántartását
- megtanulja önállóan használni a WC-t, WC papírt
- jelzi, ha bármely területen segítséget igényel
- megtanulja az önkiszolgálás sorrendiségét, a naposi teendőit (lsd: munka), az eszközök szakszerű használatát, a kulturált étkezési szokásokat, a helyes testtartást, a csendes étkezést
- jelzi, ha segítséget kér a hőmérsékletváltozás miatt feleslegessé vált ruhadarabok le- ill. felvételénél
- életkori sajátosságok miatt igényli a levegőn való tartózkodást, mozgást
- sokat mozog, mindenféle mozgásos formát kipróbál
- jelzi, ha SNI-s társa segítségre szorul, segítőkész
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokásokat megismeri és elsajátítja, megismerkedik a környezettudatos magatartással

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:

- kulturált étkezési szokásokat elsajátítja
- étkezéskor eldönti, hogy mennyi ételt fogyaszt
- megkóstolja az ételeket
- étkezés közben halkán beszélget
- megfelelően, gyakorlottan használja az evőeszközöket
- önállóan önt folyadékot, szed a tálból
- igényli a tiszta, kulturált terítéket
- önállóan mosdik, törülközik, fésülködik, figyelmeztetés nélkül, szükség szerint
- belső igényévé vált a fogmosás és a fogápolási eszközök tisztántartása, az eszközökre vigyáz, helyükre teszi
- igényévé vált a rendezettség, tisztaság, ápoltság
- szükségleteit képes kielégíteni, önállóan kielégíteni
- toalett használatkor a fiúk felhajtják a WC-deszkát, és állva végzik kisdolgaikat
- WC-zést követően használja a toalettpapírt

- a zsebkendőt helyesen használja
- helyes sorrendben öltözködik (nadrág, pulóver, cipő, kabát, sapka)
- ruháját, ágyneműjét hajtogatva teszi helyre
- tud fűzni, kötni, igényli a tiszta ruhát
- teljes önállósággal végzi az önkiszolgálást, s ezt természetes teendőként látja el
- segítőkész a rászorulóval
- igénye, szükséglete szerint mozog, teherbíró
- mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes
- kialakulóban vannak azok a magatartásformák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek
- maga és a környezete rendjére ügyel, a körülötte lévő rendetlenséget belső igény alapján megszünteti, az udvaron sem szemetel
- ismeri a szelektív hulladékgyűjtés okát és mikéntjét.

Sajátos nevelési igényű gyermekeknél:

- *az óvodába lépés kiinduló állapotához képest harmonikusan fejlődik testileg, lelkileg, és képességeihez mértén sajátítja el az egészséges életmód szokásait, s él is velük.*

5.1.1 Egészségvédelem, edzettség

Testünk a Szentlélek temploma, ezért az óvodában az egészségvédelem a gyermekek testi és lelki épségének védelmét jelenti.

Célunk az egészséges életvitel igényének és a gyermek kellő edzettségi fokának kialakítása, a fejlődéshez szükséges egészséges környezet biztosítása.

A gondozási, a testi nevelési és a mozgásfejlesztési feladatok megfelelő ellátása, megvalósítása elősegíti a gyermekek egészségének megóvását. Nagy hangsúlyt fektetünk a higiéniai szabályok betartására (pl. a környezet tisztántartása, portalanítás, fertőtlenítés), az időjárásnak megfelelő réteges öltözködésre, a napi tevékenységek minél nagyobb részének szabad levegőn való megszervezésére, a folyamatos levegőcserére, a termekben és az épületben minél több zöld növény elhelyezésére, a megfelelő páratartalom biztosítására.

A napközben megbetegedett gyermeket az óvónő a dajka segítségével elkülönítve gondozza, amíg szülei az értesítés alapján meg nem érkeznek. Ezek a gyermekek türelmet, fokozottabb figyelmet igényelnek. A személyes higiénia betartása – külön törülköző, pohár, ruha stb. használata elengedhetetlen.

A gerincoszlop és a mozgásszervek elváltozásainak megelőzésében segítséget nyújtanak a szervezett mozgásos tevékenységek, különböző prevenciós fejlesztő tornák. A lábboltozatot erősítő speciális gyakorlatokkal, mezítláb járással a lúdtalp megelőzhető, illetve javítható.

Napfürdőzésnél az óvónő mindenkor tartsa szem előtt a káros sugárzási tényezőket.

Külön figyelünk óvodába lépéskor, hogy a gyermeknek van-e különleges betegsége, illetve betegségre való hajlama, a velük való egyéni bánásmódot külön tervezzük.

SNI gyermekek esetében

Tudjuk, hogy az egészség védelméhez, a megfelelő fejlődéshez fontos, hogy a gyermekek szervezete alkalmazkodni tudjon a hőmérsékletváltozásokhoz, az időjárás változásaihoz, az évszakt váltással járó egyéb körülményekhez.

A mozgáskorlátozott gyermekek szempontjából ez kiemelt jelentőségű, mivel a hőháztartásuk sok esetben megváltozik. A végtaghiányos gyermekek csontjának keringése is megváltozik, a csökkent felület miatt nagyobb a hőleadás, az érzéskiesések miatt nem érzékelik alsó végtagjuk hővesztését, mely megfázáshoz és egyéb problémákhoz vezethet.

A keringési zavar miatt a gyógyászati segédeszköz (járógép, ortopéd cipő stb.) könnyebben okozhat hámszárazságot, sebesedést. Ezért gyakran kell ellenőriznünk az alsó végtagok állapotát.

Mindezek érdekében óvodánkban a csoportszobák hőmérsékletét, a szellőztetést, a páratartalmat állandóan figyelemmel kísérjük. Az egyéni és csoportos fejlesztések helyiségeiben is fokozott figyelmet fordítunk az egyenletes, de nem túlzott meleg biztosítására, a szellőztetésre.

Mivel azt tapasztaljuk, hogy a mai gyermekek nagyon keveset mozognak és vannak a szabadban, így tudatosan igyekszünk minél több időt kint tölteni a gyermekekkel. Minden nap minimum 1 órát (az időjárásnak megfelelően) kint töltünk mozgással az óvoda udvarán vagy sétálunk, kirándulunk. A folyamatos levegőztetés, a nyári hónapokban a foglalkozások, játékok és egyéb tevékenységek szabadban történő megtartása, a mozgásos játékok változatossága, a rendszeres kirándulások az óvodánkban mind jelen vannak, melyek hozzásegítik a gyermekeket az edzettség megszerzéséhez.

Az óvodapedagógus feladatai:

- esetleges problémáknál (bevizezés, ételérzékenység) tapintatos, szeretetteljes bánásmód, a szülőkkel partneri, jó emberi kapcsolat szükséges
- kísértje figyelemmel a gyermekek egészségi állapotát
- betegség esetén tájékoztassa a szülőket, szükség esetén jelezze az óvoda orvosának, védőnőjének
- segítse a rendszeres (évente egyszeri) szűrések zökkenőmentes lebonyolítását
- a balesetek megelőzése érdekében állítson fel ésszerű szabályokat, melyeket folyamatosan ellenőrizzen
- jelezze az eszközök, használati tárgyak meghibásodását, rongálódását
- alakítsa ki a gyermekekben saját testi épségük megőrzésének igényét, társaik testi épségének védelmét célzó odafigyelést

A fejlesztés várható eredménye az óvodáskor végére:

- jelzi, ha egészségi állapotában változás van (hányingere van, fáj a feje, hasa)
- szívesen mozog a szabadban, évszaktól függetlenül
- életkorának megfelelően edzett
- ismeri és betartja a balesetvédelmi szabályokat, törekszik a saját és társai testi épségének megőrzésére, védelmére

5.2 Érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés

„A teljes írás Istentől ihletett és hasznos a tanításra, a feddésre, a megjobbításra, az igazságban való nevelésre.” (2 Tim 3,16)

Az óvodáskorú gyermek jellemző sajátossága, hogy magatartása érzelmektől vezérelt. Ezért alapvető feladat a szeretetteljes, biztonságot nyújtó, állandó értékrendű, kiegyensúlyozott légkör és az otthonos körülmények megteremtése.

Mindezt szükséges, hogy

- a gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások ériék;
- az óvoda alkalmazottai és a gyermekek, a gyermekek egymás közötti, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze;
- az óvoda egyszerre segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező törekvéseinek;
- az óvoda nevelje a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól;

Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és a családhoz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modell értékű szerepet tölt be.

A keresztyén óvodában az óvónő hite, elhivatottsága semmivel sem pótolható kincs, érték. Az óvónő munkája egyben diakónia (szereletszolgálat) is, mely Krisztus iránti hálából fakad. Reménységünk szerint ezt sugározzuk mind a gyerekek, mind a szülők felé. Célunk a gyermekeket Istennel való kapcsolatra segíteni, a keresztyén hit érzelmi többletével, a korosztályának megfelelő ismeretek közvetítésével. Bibliai képpel élve, az óvónő a Pásztorhoz hasonlítható, aki vezeti, védi, és irányítja a rábízott gyerekek személyiségfejlődését.

A példaadáson kívül a jól kidolgozott napirend, szokás- és szabályrendszer kialakítására is nagy gondot kell fordítani. Az értelmes fegyelem, a közösségben megélt öröme és a csoportban szerzett élmények gördülékennyé teszik a napot. Az interakciók (párbeszéd, játék) közben a gyerek „én-képe” erkölcsi magatartása erősödik, szocializációjuk nagymértékben pozitív irányban változik. A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak alakítása.

Közben fejlődnek:

- szociális érzelmei: empátia, együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség, bizalom, részvétel, örömszerzés, bánat, fájdalomkózos felismerése, átélése
- esztétikai érzelmei: a szép iránti fogékonyság, a művészeti élmény befogadására való igény és képesség fejlesztése, a mese, vers, ének-zene, énekes játékok, rajz, mintázások és a környezet megismerésén keresztül
- erkölcsi érzelmei: igazságosság, lelkiismeretesség, felelősség, érzelmek megtapasztalása, őszinteség, igazmondás – hazugsághoz való helyes viszony kialakítása
- akarati tulajdonságai: önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat, szabálytudat

A szocializáció eredménye a gyermekek magatartásában az egyezkedés, a meggyőzés, megegyezésre való törekvés.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermek esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

Az óvónő-gyermek között kialakuló szoros érzelmi kapcsolat a befogadással kezdődik.

Az óvónő személyiségével érzelmi biztonságot kell, hogy nyújtson az óvodába lépés első pillanatától. Ez adja a gyermek számára majd az érzelmi biztonságot, erre építve tud együttműködni először az óvónővel, majd társaival.

Óvodánkban a befogadás rendje:

- a befogadásban mindkét óvónő részt vesz
- a befogadás előtt minden gyermeket meglátogatunk családjában
- évkezdés előtt ismerkedős játék délelőtti rendezünk
- a szülők folyamatos időcsökkentéssel vesznek részt a folyamatban
- a gyermekek behozhatják otthonról azokat a tárgyakat, amelyekhez ragaszkodnak az érzelmi biztonság kialakulása érdekében (pl. alvós tárgyaik)

A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység:

- az intézményes nevelésbe illeszkedés elősegítése, bizalom, elfogadás, együttműködés
- társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése („Érzékenyítő program”)

SNI gyermekek esetében

A SNI gyerekek érzelmi igénye - a személyiség megváltozott fejlődése miatt – fokozottabb, mint ép társaiké. Egy-egy helyhez, helyzethez és személyhez sokkal jobban kötődnek, a változásokat nehezebben tolerálják, a körülöttük levő problémákat, nehézségeket hamarabb, vagy éppen késve, vagy soha nem veszik észre, reakciójuk ezért a normálistól eltérő lehet. A labilitást rosszul viselik, az ilyen helyzeteket nem értik meg, nem érzik biztonságban magukat. Ezért fokozottan törekszünk arra, hogy óvodánk és tárgyi környezete pozitív érzelmi hatást váltson ki, legyen hívogató, tágas, világos, jó levegőjű, esztétikus, kevésbé díszített, gyermekek jelenlétét tükröző berendezésében és színeiben egyaránt.

A felnőtt-gyermek és a gyermek-gyermek kapcsolatot jellemezze a megértés, az elfogadás légköre.

Az ép és a SNI gyermekek kapcsolata során előfordul, hogy az ép gyermek a SNI társát utánozza (beleélve magát a helyzetébe), ezt természetes életkori sajátosságnak tekintjük, segíti az empátiás képesség alakulását.

Óvodánkban a SNI gyerekek testi, értelmi adottságainak különbözősége miatt az élménynyújtás tervezése, szervezése, mennyisége, minősége, a helyszín megválasztása összetett speciális pedagógiai feladat. Fontosnak tartjuk, hogy mind az épek, mind a SNI gyerekek részére az élmény meghatározó ereje erősítse a gyermekekben az együttes részvétel igényét.

Tudjuk, hogy a SNI gyermekek szocializációja gyakran elmarad kortársaikétól, ezért sajátos pedagógiai segítséget igényelnek.

Ennek okai:

- a gyermeket környezete sokszor helytelenül betegnek kezeli
- kevesebb felelősség hárul rá, kevesebb feladatot kap, mint amennyit el lehetne várni tőle, magatartásában kevésbé korlátozzák

- kevesebb tapasztalatot képes gyűjteni a kapcsolatteremtésben a mozgás és / vagy az érzékelő funkció rendellenessége miatt
- akadályozott lehet a verbális és a nonverbális kommunikációja
- a mozgás és a beszéd akadályozottsága a kudarc, a sikertelenség érzését váltja ki
- sérülhetett a legkorábbi anya-gyermek kapcsolat, a szülő, a család esetleges szorongásait, aggodalmait megérzi, ő maga is szorongóvá válhat

A SNI gyerekek részére a sajátos törődést az óvónő mellett a gyógypedagógus, a logopédus, mint szakember és az óvodapszichológus, mint szakirányú segítség biztosítja. A befogadási időszak kezdetén megfigyelik a kisgyermeket, illetve az óvónőtől információt szereznek beilleszkedésük folyamatáról. Az információcsere a gyermekek egész óvodai életét végigkíséri.

Az óvónő a fejlesztő gyógypedagógustól, logopédustól, óvodapszichológustól kap segítséget ahhoz, hogy a SNI gyerekekkel szemben megfelelő követelményeket állítson, az elvárásokat a helyes irányba terelje. Továbbá tájékozik arról, hogy a gyermekek milyen tevékenységet hogyan képesek elvégezni kudarc nélkül, és mi várható a fejlesztésük során.

SNI gyermekek esetében javasoljuk a fokozatos befogadást, először a szülővel közösen bent töltött időben, majd nélküle, a szociális kapcsolatokban, tevékenységi területekben, csoportban eltöltött időben. A gyógypedagógusnak végig közreműködő szerepe van.

Keresztyén intézményként fokozottabb elvárás az óvodapedagógusainkkal szemben, hogy személyisége szeretetet sugározzon és legyen toleráns, elfogadó a gyermekekkel.

Az óvodapedagógus feladatai:

- nevelje a gyermeket annak megértésére, elfogadására, hogy az emberek különböznek egymástól („Érzékenyítő program”)
- segítse a társas kapcsolatok kialakulását
- építsen a gyermek nyitottságára, segítse a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a hazaszeret és a szülőföldhöz való kötődés alapja
- segítse a gyermeket rácsodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, tanítsa mindazok megbecsülésére
- egyértelmű szokás és szabályrendszert állítson fel a korosztálynak megfelelően
- a kimondott szabályokat tartassa be
- vonja be a gyerekeket a szabályok kialakításába
- egyeztesse a szülőkkel a csoportjában megfogalmazott társas viselkedés szabályait
- vegye figyelembe a gyermek egyéni fejlődésének ütemét

Ehhez szükséges:

- a gyermekek egyénenkénti megismerése, képességeinek, erős és gyenge pontjainak regisztrálása (személyiségnaplóban a fejlettség és fejlesztési feladatok rögzítése)
- a gyermekek különböző tevékenységeinek, jelzéseinek megfigyelése, értékelése
- a problémák okainak feltárása beszélgetéssel, mely segít abban, hogy megértsük, átérezzük helyzetét, állapotát
- nevelési módszerünkben a visszaszorítás helyett a más irányba való terelés választása
- a gyermek produktumainak (gyermekmunkák, verbális megnyilvánulások, játék, dramatizálás, társalgás stb.) elemzése

Az épeknél és a SNI egyaránt

- *a belső igény kialakítása a kölcsönös kapcsolatfelvételre a szociabilitás fejlesztésével és ébrentartásával*
- *az alapvető normák szokássá formálása*
- *az "én" és a "csoport" viszonyának érzékeltetése*
- *az eltérő személyiségvonások tolerálásának elfogadása és elfogadtatása*
- *Az érzelmi hatás legmegfelelőbb eszköze az élménynyújtás. Óvodánkban az élménynyújtás kiemelkedő pedagógiai fontossággal bír, mert a közös élmény megélése során gyakran elmosódnak, illetve megszűnnek a testi állapotának különbözőségei (pl. bábelőadások megtekintésekor, gyermekbál alkalmával stb.)*

A gyermekcsoport felkészítése az SNI gyermekek fogadására

- *Komplex személyiségfejlesztés eszközeivel (pl. a bizalomra, elfogadásra, toleranciára épülő csoportos játékokkal).*
- *Az egészséges csoporttársak is ismerkedjenek meg a fejlesztő teremmel, a fejlesztő eszközökkel, a fejlesztő szakemberekkel.*
- *Ismerjék meg, próbálják ki a speciális eszközök, segédeszközök használatát.*
- *Fel kell hívni az egészséges társak figyelmét, hogy a gyógyászati és egyéb segédeszközök nem játékok, sérült társuknak szüksége van rájuk a boldoguláshoz, a mindennapi életben való helytálláshoz, épségükre vigyázniuk kell nekik is.*

A SNI gyermek beintegrálása az egészséges gyermekközösség szociális készségeinek, toleranciájának, az elfogadás, megértés attitűdjének kialakításának eszköze is lehet.

A fejlődés várható eredménye

- *ragaszkodik óvodájához, társaihoz, felnőttekhez; ezt érzelmekben, szavakban, tettekben hozza nyilvánosságra*
- *a gyermek igényévé válik a viselkedés és helyes cselekvés szokásainak, szabályainak betartása*
- *egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségleti kielégítését*
- *figyelmezteti társait a szabályok megszegése esetén*
- *a jó és rossz között különbséget tud tenni, ebben mérce és segítség a megismert bibliai történet*
- *a gyermekben a keresztyén erkölcs csírái kialakulnak*
- *képes a többiekhez alkalmazkodni, toleránsan viselkedni, a másikat elfogadni*
- *a felnőtt kérése nélkül is segít a másiknak, együtt érez a közösség tagjaival*
- *konfliktushelyzetben mindkét fél számára elfogadható megoldásra törekszik, szükség szerint felnőtt segítségét kéri*
- *érzelmein, indulatain korának megfelelően tud uralkodni*
- *a felnőtteket és munkájukat tiszteli*
- *értékeli saját tetteit, az eléje tárt magatartási példákat*
- *számon tartja a többieket, érdeklődik társai, barátai iránt*
- *a csoportba érkező vendégeket szeretettel fogadja*
- *igényévé válik a tevékenységekben való részvétel és együttműködés*
- *a tevékenységeket türelmesen, a megbeszéltek alapján befejezi*

- képes nyugodtan ülni, figyelmesen meghallgatni a felnőttek, gyermekek közléseit
- szavak nélkül is érti környezete jelzéseit, érzéseit
- a közösségért szívesen dolgozik, bízik önmaga képességeiben
- korának megfelelően kialakult a felelősségérzete, képes egyszerű döntések önálló meghozatalára
- igyekszik legyőzni a felmerülő akadályokat
- ismeri és betartja az udvariassági szokásokat
- megtalálja a helyét a közösségben, abban jól érzi magát
- képes társaival kooperatíván együttműködni
- ismeri szűkebb és tágabb környezetét, kezd kötődni hazánkhoz, szülőföldünkhöz
- észreveszi a természetben és emberi környezetben megjelenő jót és szépet, mindazok megbecsülésére törekszik
- a belső érése, a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget

Sajátos nevelési igényű gyermekeknél:

- *a csoportba minél sikeresebben beilleszkedik*
- *szokásokat elsajátítja az első ponthoz tartozik,*
- *reális énképe, önismerete alakul ki*
- *segítségkérés- elfogadás megfelelő módját alkalmazza*

5.3 Anyanyelvi, értelmi fejlesztés nevelés megvalósulása

Az értelmi nevelés alapvető eszköze az anyanyelv. Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel – az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van.

Az óvodában oldott, a felnőttek által példásan megélt beszédlelkört, beszélő környezetet kell kialakítani. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

Az értelmi nevelés során az óvodás korú gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára, mint életkori sajátosságára, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve a gyermeknek változatos tevékenységeket biztosítunk, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

Célunk:

- a gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, célirányos bővítése
- kognitív képességeik fejlesztése:
 - egyre pontosabb, valóság-hű észlelés
 - figyelem – összpontosításra való képesség
 - valósághoz közelítő képzeleti működés
 - reproductív emlékezet

- problémamegoldó és kreatív gondolkodás
- az alakuló elemi fogalmi gondolkodás
- a beszédkedv felkeltése, fenntartása
- a beszédhallás és szövegértés fejlesztése
- kapcsolatfelvétel támogatása, az információ eljuttatásának segítése a másikkal, verbális és nonverbális eszköztár kialakításával
- alkotóképesség fejlesztése

Feladatunk: ismereteinek, spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, alkotóképesség) fejlesztése, rendszerezése, bővítése. Arra törekszünk, hogy a differenciált fejlesztés által a gyermekek egyéni adottságait figyelembe véve minden gyermekben kialakuljanak azok a képességek, amelyek alapján örömet jelent számára a tanulás, önfejlesztés. Ennek érdekében egyéni méréseket, megfigyeléseket végzünk a preventív szemlélet megvalósulása érdekében.

Anyanyelvi nevelés

A mesén, versen, dramatikus és bábjátékokon keresztül elsajátítja a gyermek a helyes kiejtést, artikulációt, mimikát, tiszta beszédet, a nyelvtanilag helyes szóhasználatot, és nem utolsósorban fejlődik fantáziája, belső képe.

Fontos, hogy az életkori sajátosságokat figyelembe véve a beszédértés, kifejezőkészség (szókincs), kommunikációs készség (szabatos beszéd + mimika) gazdagodjon. Cél, hogy a gyermek értse a beszédet és szeressen beszélni. Tudja magát kifejezni érzelmeinek, hangulatának, vágyainak megfelelően. Tudjon kapcsolatot teremteni nyelvünk segítségével Istennel, szüleivel, testvéreivel, társaival, nevelőivel, környezetével. Az óvodáskorban a beszédhallás, beszédértés, illetve a beszédmotórium fejlesztése fontos feladat. Ennek eredményeképpen tanulja meg a magyar nyelv használatának alapszabályait, amely nélkülözhetetlen alapját képezi a zökkenőmentes írás-olvasás elsajátításának.

Az anyanyelv használata szerves része az óvodai élet minden mozzanatának, a nevelés egész folyamatának. A beszéd a gyermek környezetével való érintkezésének, önkifejezésének, kommunikációjának, gondolkodásának legfőbb eszköze. A beszéd által erősödik a gyermek biztonságérzete, növekszik tájékozottsága, gazdagodnak ismeretei. A helyes és szép beszéd mélyíti érzelmeit, fejleszti esztétikai érzékét, előkészíti őt az irodalmi élmények befogadására.

A beszédkapcsolatok kialakulásának egyik alapja az óvónő és a gyerekek közötti szeretetteljes viszony, a jó csoportklíma. Irodalmi nevelésünk célja, hogy változatos irodalmi élményeken keresztül megismertessük a gyerekeket nyelvünk szépségével, a népmesékkel és kortárs mesékkel, versekkel, mondókákkal, a gyermekek életkorának megfelelő történelmi mondákkal.

Az SNI gyermekek közül a mozgáskorlátozott gyermek és a nagyothalló gyermek nevelése során kiemelt feladat a nyelvi fejlesztés.

- *A mozgáskorlátozottsághoz társulhatnak beszédzavarok, kommunikációs problémák. A szókincs szegényesebb lehet, a különböző kognitív funkciók érintettsége akadályozhatja a versek, mondókák megtanulását, a mozgászavarok hatással lehetnek a nonverbális kommunikációra, légzésproblémák állhatnak fenn, súlyos esetben beszédképtelenség is előfordulhat. Emiatt fontos feladat a mozgáskorlátozott gyermek bevonása minden nyelvi*

és kommunikációs képesség fejlesztését célzó tevékenységbe, szükség lehet sajátos fejlesztési célok kitűzésére, esetleg a logopédussal való együttműködésre.

– A hallássérült gyermek

A súlyos fokban hallássérült – siket – és a kevésbé súlyosan vagy közepes fokban hallássérült – nagyothalló – gyermekek hallásvesztése a főbb beszédfrekvenciákon olyan mértékű, hogy ennek következtében a beszédnek hallás útján történő megértésére nem, vagy csak részben képesek. A halláskárosodás miatt – az állapot fennmaradása esetén – bizonyos esetekben – teljesen elmarad, vagy erősen sérül a beszéd és a nyelvi kompetencia. Az előzőek miatt korlátozott a nyelvi alapokon történő fogalmi gondolkodás kialakulása, aminek következtében módosul a gyermek megismerő tevékenysége, esetenként egész személyisége megváltozik. A legkorábbi életkortól alkalmazott orvosi-egészségügyi és speciális pedagógiai ellátás együttes megvalósításával a súlyos következmények csökkenthetők.

A megfelelő otológiai, pedoaudiológiai gondozás, a korszerű hallókészülékkel történő ellátás és a hallásjavító műtétek mellett (cochlea implantáció), a speciális pedagógiai segítség eredményeként a gyermek óvodás életkorára elérhető, hogy a súlyos fokban hallássérült (siket) kisgyermek érzékeli a hangot. Képes lesz az emberi hang kommunikációs funkciójának felismerésére. A beszédhallás fejlődésével és a szájra irányultság kialakulásával párhuzamosan tudatos hangadásra képessé válik. Megindul a passzív és aktív szókincs fejlődése, elhangzanak az első szavak. Mindez a szülők folyamatos közreműködését és együttműködését is igényli.

Megkülönböztetett figyelmet kell fordítani a súlyosan hallássérült szülők gyermekeire, akik nagy része használja a jelnyelvet vagy annak elemeit, mint kifejezőeszközt.

Bár a hallássérült szülő hallássérült gyermekére az adott intézmény helyi tantervében, pedagógiai programjában előírt kommunikációs forma (beszéd, gesztus) vonatkozik, kívánatos, hogy a (gyógy) pedagógus oly mértékben legyen jártas a jelnyelv használatában, hogy azt szükség esetén fel tudja használni a gyermekekkel való kommunikációban és a hallássérült szülőkkel való érintkezésben.

A kevésbé súlyos- vagy közepesen fokban hallássérült (nagyothalló) és a korai életkorban cochlea implantált kisgyermekek képessé válhatnak a hallásra épített kommunikációra.

A nyelvi és pszichoszociális fejlettség kedvező esetben olyan szintű lehet az óvodás kor kezdetére, hogy a hallássérült kisgyermekek egy része további speciális segítséggel, halló társaikkal együtt vehetnek részt az óvodai nevelésben.

A hallássérült gyermekek óvodai nevelésének központi feladata – a korai pedagógiai és audiológiai gondozásra építve – a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése. A fejlesztés eredményességét döntően meghatározza, hogy a gyermek az óvodába lépés időszakában milyen beszédmegértési, beszédkészleteti állapotban van. Ez függ a hallásállapottól és a beszéd kialakulását egyénenként is nagymértékben és eltérő módon befolyásoló egyéb tényezőktől (például kognitív és pszichés állapot, szociokulturális környezet korai és optimális pedoaudiológiai ellátástól stb.).

Az anyanyelvi-kommunikációs fejlesztés az óvoda egész napi tevékenységében megjelenik. Minden, a szocializációt hatékonyan segítő munkajellegű tevékenységbe be kell vonni a hallássérült gyermekeket.

A fejlesztés feladatai:

a) *A nagyothalló – gyermekeknél a beszéd tartományban mért hallásvesztesség 30–45 dB közötti, közepes súlyos esetben 45–65 dB közötti, súlyos esetben 65–90 dB közötti hallásvesztességet mutatnak ki. A nagyothalló óvodás korú gyermekek az emberi beszéd, a környezeti hangok korlátozott felfogására, differenciálására képesek. Beszédfejlődésük késve, általában spontán (hallókészülék segítségével vagy anélkül), esetenként azonban csak speciális segítséggel indul meg.*

A nagyothalló gyermekek óvodai fejlesztésében hangsúlyt kap a nyelvi kommunikáció megindítása, és/vagy fejlesztése a kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése, a beszédértés, a szókincsfejlesztés, a szintaktikai elemek nyelvhasználatba építése, a beszédérthetőség folyamatos javítása, melynek eredményeként a nagyothalló gyermekek különböző mértékben közelítik meg a halló társak nyelvi teljesítményét.

A hallássérült kisgyermek eredményes fejlesztésének feltétele a gyermeket körülvevő környezet minden elemében a nyelvi kommunikáció helyzetekhez kötött alkalmazása, szükség esetén a beszédértést és a konkrét megnyilvánulást segítő egyéb eszközrendszerek használata, valamint a családi szociális háttér bekapcsolása a kommunikáció-fejlesztés rendszerébe.

b) *A hallásukat műtéti úton helyreállított / létrehozott (pl. cochlea implantált) hallássérült gyermeknél – egyik vagy mindkét oldalon végzett hallásjavító műtét után – fizikai értelemben közel ép hallás mérhető. Fejlesztésük stratégiája döntően a beszédhallásra alapozott módszerek alkalmazásával történik. Beszédértésük, hangzó beszéd produkciójuk fejlődése hasonlóságot mutat a hallók beszédfejlődésével. Fejleszthetőségük, fejlődési ütemük döntően függ a műtét időpontjától, a család aktív együttműködésétől. A minél korábban végzett hallásjavító műtét előtti és utáni pedagógiai habilitációs és rehabilitációs fejlesztés, szülői támogatás, foglalkozás – valamint azzal párhuzamosan –, az audiológiai gondozás eredményezi a nyelvi fejlődés gyorsabb, magasabb szintű elsajátítását. Fejlesztésük kívánatos színtere az ép hallásúak környezetében van (többségi óvoda, szükség esetén logopédiai csoport). Teljesítményüket döntően befolyásolja intellektusuk, esetleges – a pszichés fejlődés zavara miatti – beszéd-, nyelvtanulási akadályozottságuk, valamint a családi háttér, a fogadó intézmény integrációs szintje, a speciális pedagógiai megsegítés.*

Az óvodapedagógus feladatai:

- olyan biztonságos, elfogadó, szeretetteljes légkört teremtsen, ahol bátran elmondhatják a gyermekek a gondolataikat
- teremtsen kommunikációs helyzeteket a gyermekek beszédkedvének felkeltésére
- ismertesse meg és gyakoroltassa a játékban a metakommunikációs eszköztárat
- nyelvtanilag helyes, jól érthető, tiszta beszéddel, valamint bánásmódjával és viselkedésével adjon mintát,
- a gyermek életkorának és egyéni fejlettségének megfelelő tapasztalatokat, tevékenységeket biztosítson
- élményszerzési lehetőségeket szervezzen, amelyben a gyermek érzékszervei útján szerezhethet tapasztalatokat
- ismerje fel és használja a spontán adódó helyzeteket
- kísérje figyelemmel a gyermek fejlődését, értelmi képességeit, éljen a differenciálás lehetőségeivel
- rendszerezze a gyermek spontán szerzett tapasztalatait, bővítse általa szervezett tevékenységekben
- törekedjen a műveltséganyag tartalmi komplexitására

- biztosítson időt és lehetőséget az együttműködésre, próbálkozásra, tévedésre, újrakezdésre, hibajavításra
- olyan attitűdöket alakítson ki, amelyek képessé teszik a gyermeket váratlan vagy komplex élethelyzetek megoldására és egyre több örömet, talál a kihívások legyőzésében, az önfejlesztő tanulásban
- olyan eszközöket biztosítson, melyek felkeltik a gyermek kíváncsiságát és élményt jelent számára a világ felfedezése, sokoldalú megismerése
- valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és kreativitás fejlődését elősegítő, ösztönző környezet biztosítása
- A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység: szókincs, nyelvi kifejezőkészség, beszédértés, beszéd észlelés fejlődésének elősegítése

A gyermek tevékenysége:

- kíváncsisága által ismeri meg a környező világot
- rakosgatással és aktív tevékenységekkel szerez tapasztalatokat
- ismerkedik szűkebb és tágabb környezetével
- érzékszervei segítségével észreveszi és felfedezi a hasonlóságokat és különbségeket
- növekvő figyelemmel kapcsolódik be a kötetlen és kötött tevékenységekbe
- felidézi a látott és hallott élményeit
- megfogalmazza a tapasztalatok során szerzett élményeit
- kreatívan old meg egy-egy problémát
- észreveszi, ha hibázik és növekvő önállósággal ki is javítja

Fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről
- észlelése egyre pontosabb, valóságghűbb
- tud rövid távú és hosszabb távú emlékeket felidézni
- kialakult a szándékos figyelem képessége
- képes a figyelem összpontosításra
- figyelme nem terelődik el az adott tevékenységtől
- képzeleti működése valóság közele
- megfigyeléseket végez (alkalmanként, csoportosan, önállóan)
- felismeri a problémákat és kreatív módon megoldja
- a szerzett ismereteket képes megfelelő formában rendszerezni, gyakorlatban alkalmazni és közölni is azokat
- világos és értelmes szavakkal tudja kifejezni ismereteit, gondolatait
- képes vizuális, auditív differenciálásra
- a keresztcsatornák működése korának megfelelő
- az önkéntelen bevésés mellett megjelenik a szándékos bevésés is
- örömet jelent számára a látható és láthatatlan világ megismerése, a tanulás, önfejlesztés
- rendelkezik megfelelő pozitív énképpel
- vannak önálló gondolatai, és dönteni tud különböző helyzetekben
- felismeri a keresztyénség értékeit, erényeit
- helyesen, tisztán, érthetően beszél

- gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni
- jól használja a metakommunikációs eszközöket, tud szemkontaktust teremteni és fenntartani

Sajátos nevelési igényű gyermekeknél:

- *A sokoldalú érzékszervi megtapasztalás és játékba épített ismeretszerzés révén reális ismereteik, fogalmaik alakulnak ki a környező világról, valóságról*
- *Elemi gondolkodási műveleteket alkalmaznak segítséggel, (képességükhöz mérten)*

5.4 Hitéleti nevelés

Célunk a gyermeket Istennel való kapcsolatra segíteni a keresztyén hit elemeinek megismertetésével. Ebben segít bennünket a gyermek természetes kíváncsisága, transzcendentális érzékenysége, az érzékelésen alapuló tapasztalás élménye, felfedező és kísérletező kedve, amely ösztönzi arra, hogy kifejezhesse elképzeléseit, s a világ felfedezésében teljes személyiségével legyen jelen.

A hitéleti nevelés szinterei:

Óvónő által kezdeményezett tevékenységek

- Bibliai történetek megismertetése
- Gyermekáhitatok, imádságra nevelés.

5.4.1 Bibliai történetek

A történet elmondásának célja ebben az életkorban nem annyira a dogmatikai ismeret elsajátítása (bibliai ismeret), hanem az, hogy a történeteken keresztül megtapasztalják, hogy Isten mennyire szeret mindnyájunkat, és Ő mindenütt jelen van. Az óvodáskor az a legfogékonyabb időszak, amikor egy egész életre meghatározó lehet az Isten szeretetének, közelségének élménye.

A történet kiválasztásának alapvető kritériumai:

- A történet ne keltsen félelmet a gyerekekben, és ne tartalmazzon számukra feldolgozhatatlan tartalmat és érzelmeket;
- Olyan történetek közül válasszunk, amelyek az életkornak megfelelnek, és egyben alkalmasak a Biblia egészének üzenetét közvetíteni. (A biblikusság és a gyermekszerűség összeegyeztetése). A Biblia Isten és ember kapcsolatáról szól, amely a bűneset során megromlott. Emeljük ki, hogy Isten mindig ennek a kapcsolatnak a helyreállítására törekszik.
- Az Ige valódi üzenetétől ne térjünk el, ugyanakkor gyermekszerű legyen az előadásmódunk. Fontos, hogy a bibliai történeteket különböztessük meg a meséktől. Ehhez hiteles történetmondás szükséges (hiteles legyen a személyem a gyermek előtt: amit mondok én is hiszem, és akként élek), hiszen a történeteken keresztül Isten üzen nekünk valamit. Mielőtt a gyermek elé vesszük a történetet, tanulmányozzuk az adott igeszakaszt, hogy nekünk ma mit üzen ez által az Isten, és aztán fogalmazzuk meg, hogy mit mondhat a gyermekeknek.
- Lehetőleg egy fő gondolat mellett döntsünk, és egy nézőpontból is mondjuk el a történetet, mivel a gyermek még nem képes egyszerre több nézőpontot figyelembe venni. Így a gyermek könnyebben azonosul az adott szereplővel, és beleéli magát a helyzetébe.

- Minden történetnél meg kell keresnünk az Ige fő üzenetét.

A fő üzenet keresésének 2 gyújtópontja van:

- Mi az Ige fő üzenete? (igeszzerűség)
- A gyermek számára mit üzen az Ige, itt és most? (gyermekszerűség) egyszerűbb fogalmazás, sorrendben előző pont elé

Az Ige fő üzenete lesz a belső cél, vagyis e köré csoportosítunk mindent. Ezt a gyerekeknek nem áruljuk el, de a történet végére ennek a fő célnak ki kell domborodnia. Ha több üzenet van, keressük ki azt, ami a leginkább gyermekszerű, mindig csak egy belső cél legyen.

A belső cél mindig legyen:

- igeszzerű;
- valóságos és sajátos;
- igaz.

Döntsük el, hogy törvényt vagy evangéliumot hirdetünk. Óvodáskorban túlnyomórészt evangéliumot: „Jézus mit tett érted?” , olykor törvényt: „Neked mit kell tenned?”.

A történet elmondásának arany szabályai:

- Igeszzerűen (az Ige belső igazságának megfelelően)
- Egyszerűen (egy nézőponttal)
- Feszülten (drámaian, jelen időben, érdekesen)
- Élettelijesen (éljük mi is, és az alakok is)
- Szemléletesen (lássa a gyermek azt, amiről szó van)
- Szentül (a gyermekszerűség soha nem mehet ennek rovására)

5.4.2 Gyermek áhítatok, imádságra való nevelés

A Bibliai történetekkel való ismerkedésen kívül a másik nagyon fontos lélekemelő alkalom az imádság. A gyermekek számára legyen természetes dolog, hogy kéréseiket, vágyaikat, örömeiket, szomorúságaikat elmondják imádságukban Mennyei Atyánknak ugyanúgy, mintha velünk beszélgetnének, és bizonyosak lehetnek benne, hogy az Úr meghallgatja imádságaikat.

Ilyenkor ismerik meg, hogy mennyi mindenért adhatnak hálát Urunknak (pl. egészség, család, mindennapi táplálék, gyógyulás stb.). Ezeknek az alkalmaknak megfelelő tartalmi kiegészítője az óvodás gyermek hangterjedelmének megfelelő hálaadó, dicsőítő zsoltárok, dicséret, gyermek énekek sora. Lehetőség nyílik a beszélgetésekre is, így érzik a gyermekek, hogy fontosak mind számunkra, mind társaik számára is. Fontosak Istennek is, aki Szentlelkével vesz körül bennünket.

Az óvodapedagógus feladatai:

- élő kapcsolata legyen Istennel, ismerje a Bibliát, törekedjen hiányos ismeretei pótlására
- helyes Isten-képet alakítson ki a gyermekben; ismerje meg, hogy Isten az, aki szeret, aki gondoskodik rólunk, aki megőriz minket minden körülmények között, aki mindig ad. Legnagyobb ajándéka számunkra fia Jézus Krisztus, aki mindig figyel ránk, meghallgat, mindig velünk van, soha el nem hagy, és aki úgy fogad el minket, ahogy vagyunk; Szentlelke által, aki vezet, tanácsol.
- támaszkodjon és használja ki a spontán gyermeki érdeklődést

- plántáljon el keresztyén erkölcsi tartalmakat, pl. személyválogatás nélküli szeretet, megbocsátás, önzetlenség, másság elfogadása, türelem, segítőkészség, a bűn helytelenítése
- törekedjen arra, hogy a Bibliai történetek tartalmi, formai felépítése illeszkedjék az óvodáskorú gyermekek alapvető tevékenységi formáihoz (játék, munka, tanulás);
- vegye figyelembe a történetek kiválasztásánál a gyermekek életkorát, fejlettségi szintjét, csoportja aktuális érzelmi problémáit, eredményeit, az ünnepeket stb.
- adjon lehetőséget arra, hogy a gyermekek a jól ismert történetet dramatizálhassák, rajzaikban, vizuális tevékenységükben, játékaikban élményeiket újra átélhessék.
- tanítsa meg a gyermeket imádkozni (kötött, kötetlen, saját szavaikkal elmondott imádságok)
- tanítsa meg őket helyesen kérni, és hálát adni
- ismerje meg a család hitéletét
- ünnepeket és előadásokat szervezzon, hogy a szülők is megérezzék, hallják a Bibliai történeteket, imádsági formákat és lehetőségeket
- szeretettel ösztönözze a gyermekeket az élő kapcsolatra Istennel, az imádkozó életre

A fejlődés várható eredménye

- Isten létezésében hisz
- kötött imádságokat ismer, mond
- tud saját szavaival imádkozni
- örömet, bánatát Isten elé viszi
- türelemmel végighallgatja mind a felnőtt, mind társai imádságát
- megismer bibliai történeteket, református énekeket és egyéb lelki énekeket
- felismeri a keresztyénség értékeit, erényeit (jó és rossz megítélésében a Biblia értékrendje érvényesül)

5.5 Esztétikai nevelés

Esztétika a „filozófiának a széppel és a művészetek elméletével foglalkozó ága (Ért. szótár). Ami esztétikus, az szép, ízléses, látványos, igaz értékeket közvetít.

Az esztétikai érzék fejlesztését a lehető legkorábban kell elkezdni. Egy pillanatnyi élmény, egy megragadott látvány életre szóló benyomás lehet. Ezek minél korábbi életszakaszra esnek egy ember életében, annál fogékonyabb lesz a szépre.

Önmagunk esztétikája ugyanolyan fontos, mint környezetünké. A gyermek számára minden új és feltűnő jellegű. A szépre való felhívás követendő minta. Ez lehet a környezet alakítása, de egy szép vers felolvasása is.

Az óvodapedagógus feladata:

- a szabad alkotás örömein kívül esztétikai érzékeiket fejlessze (csoportszoba, öltöző díszítése)
- közreműködésével segítse az óvodai környezet egységes kialakítását
- segítsen abban, hogy az óvoda díszítését átláthatóság, egyszerűség, természetesség, az óvónők összehangolt munkája jellemezze
- legyen igényes önmagára, megjelenésére
- tudjon különbséget tenni a giccs és az érték között
- az óvónő a megjelenésével is mutasson példát (kulturált öltözködés, hajviselet)
- irodalmi válogatása legyen körültekintő, értékes alkotásokból való

- zenei ízlése legyen kifinomult
- ismerje a társadalom és az egyházak kulturális értékeit
- saját értékeinek bázisa a Szentírás legyen
- környezetére legyen igényes (tisztá, egyszerű)
- ismerjen műalkotásokat
- műveltségét folyamatosan fejlessze
- adjon lehetőséget a gyerekeknek egy-egy műalkotás megismerésére
- adjon lehetőséget a rácsodálkozásra, átélésre
- mindig legyen biztosítva nyugodt hely a csoportszobában, ahol alkotásra van módja a gyermekeknek
- adjon lehetőséget alkotásokon keresztül az esztétikai ízlés formálására, és fantáziájuk kibontakoztatására
- az óvónő a szabadon firkálgató, mázoló, formázó, gyermekekkel együtt élje át a felfedezés, az alkotás, a színek, formák adta örömet, esztétikai élményt és tegye jól látható helyre, állítsa ki, hogy mindenki rácsodálkozhasson.
- a gyermekek munkáit becsülje meg, és kezelje úgy, hogy egyértelmű legyen, hogy fontos, amit a gyermek létrehoz
- tanítsa meg a gyermeket mindarra, amit Isten örömeinkre adott keresztyén kulturális értékeinkben

A gyermek tevékenysége:

- örömmel hoz létre esztétikus alkotásokat
- megtanulja megélni mindazt, amit Isten örömeinkre adott kulturális értékeinkben és a természetben
- igényes arra, hogy környezete rendezett (tisztá) esztétikus legyen
- alkotás közben is igyekezzon vigyázni saját- és környezetének rendjére, esztétikájára (pl. festéshez szükség szerint használjon védőruhát, pólót, kötenyt)

A fejlődés jellemzői:

- rá tud csodálkozni a természet szépségeire, Isten teremtett munkájának sokszínűségére, művészeti alkotásokra
- meg tudja fogalmazni, hogy számára mi a szép, esztétikus
- megjelenésében a rendezettségre törekszik
- szavaival is kifejezi véleményét egy-egy szép alkotásról
- környezetének alakításához az óvónő példáját követi
- ismer művészeti alkotásokat

6 A GYERMEK TEVÉKENYSÉGFORMÁI

6.1 Játék

*„Mindennek megszabott ideje van, megvan az ideje minden dolognak az ég alatt.”
(Préd. 3, 1)*

A 3-7 éves gyermek életében a játéknak van a „rendelt” ideje. A gyermek számára ez olyan örömforrás, amelyben szabadon váltogathatja a képzelet és valóság elemeit. Egész lényével részt vesz benne, gazdagodik ismeretanyaga, tapasztalatszerzése. Önállóságot és választási szabadságot nyújt egy-egy tevékenység gyakorlása. A gyermek ez irányú választási szabadságát lehetőség szerint tiszteletben kell tartani, mert általa gazdagodik élete.

A játékban a keresztyén erkölcsi magatartás szabályait is gyakorolja, a szeretetet, megértést, igazságosságot, alkalmazkodási képességet. A játékban olyan közös élményben részesülhet egy-egy gyermek, ami kihat lelki életére, és ezt az élményt akarja újra és újra átélni. Ebben is kiemelt feladatunk van, hogy ezt biztosítsuk számára.

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék - szabad-képzettársításokat követő szabad játékfolyamat – a kisgyerek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. A kisgyerek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, a pszichikumot, a mozgást, az egész személyiséget fejlesztő és élményt adó tevékenységgé.

A kisgyermek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt: a szülő és az óvodapedagógus. Utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítővé, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. A felnőtt jelenléte teszi lehetővé a gyerekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.

A játékhoz megfelelő helyre és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagokra, játékszerekre van szükség. Az óvoda és az óvodapedagógus feladata, hogy megfelelő csoportlétkört, helyet, időt, eszközöket és élményszerzési lehetőségeket biztosítson a különböző játékformákhoz: a gyakorló játékokhoz, a szimbolikus szerepjátékokhoz, a konstruáló játékokhoz, és a szabályjátékokhoz.

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszásával támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, a nem direkt reakcióival éri el.

Az óvodában kiemelt a szabad játék túlsúlyának érvényesülése.

A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában továbbá játékos tevékenység szervezésben is meg kell mutatkoznia. A minél hosszabb tartamú szabad játékidő biztosítása érdekében közösen átgondoltuk a korábbi napirendünket, és felmenő rendszerben bevezettük a folyamatos reggeliztetés rendszerét, hogy minél kevesebbszer kelljen játékrakodással megszakítani a gyermekek szabad játékát.

SNI gyermekeknél

A játéktevékenységeken keresztül, a játék tartalmának gazdagításával is törekszünk a külvilág megismertetésére, a sokirányú tapasztalatszerzés elősegítésére.

A mozgásszervi károsodás és érzékszervi fogyatékoság következtében kialakult kommunikációs zavarokkal küszködő gyermeket igyekszünk minél hamarabb résztvevőjévé tenni az épekkel való közös játékban.

Nagyon fontos egy ilyen összetételű csoportban az egymás játékának, alkotásainak megbecsülése, a lehetőség megadása a pozitív és negatív élmények "kijátszására". Az egészséges versenyszellem speciális kialakítására törekszünk, és arra, hogy a SNI gyermek is - lehetősége szerint - mindenfajta játéktevékenységben részt vehessen.

Tudjuk, hogy a játék minden fajtájában nagy szerepe van az utánzásnak, melyekben a SNI gyermekek részére az ép gyermekek megfelelő mintát tudnak nyújtani. Ez a szerep pozitív élménnyel gazdagítja a gyermekek személyiségét. Ezért, ha a gyermekek elmélyülten játszanak, akkor lehetőség szerint nem szakítjuk meg tevékenységüket, ha az adott időben a fejlesztési terv szerint ki kellene emelni a csoportból.

Az egyes játékfajták kiemelt személyiségformáló hatása:

- Gyakorlójáték: fejlődik nagymozgása, finommotorikája, mozgáskoordinációja, térészlelése, tapintásos észlelése, verbális készsége
- Szimbolikus szerepjáték: alakul szocializációs készsége, kommunikációja, erkölcsi, akarati tulajdonságai, kognitív képességei
- Konstruáló játék: alakul szem – kéz koordinációja, finommotorikája, térészlelése, alak – és formaállandósága, rész és egész viszonyának észlelése, képzelete, kreativitása, vizuális memóriája
- Szabályjáték: fejlődnek kognitív képességei, formálódnak akarati tulajdonságai, szocializációs készsége

A játék lehet a gyermek szabad játéka, és lehet az óvónő által kezdeményezett játék. Eltérés az óvónő szerepében található.

1. Szabad játék

Amikor az óvónő biztosítja a gyermek számára az önállóságot, szabadságot a

- játéktevékenység kiválasztásában
- játékeszközök megválasztásában
- társak megválasztásában
- gyermeki játékgondolások megvalósításában
- játszóhely megválasztásában és kialakításában.

A szabad játék folyamatosságának érdekében az óvónő hagyjon elegendő időt a játék befejezésére, az elmélyült játékot ne zavarja meg más tevékenység felkínálásával, és adjon lehetőséget a játék későbbi folytatására.

2. Kezdeményezett játék

Amikor az óvónő pedagógiai szándékkal teremt olyan helyzetet, melyben a gyermek egyéni érdeklődési körének, egyéni fejlettségének ismeretében ajánl fel játéktevékenységet. Ennek a külső késztetésnek akkor van helye, ha a gyermek érdekében történik, mégpedig úgy, hogy azok elősegítik sajátos fejlődését, és találkoznak igényeivel.

- a gyermeknek itt is lehetősége van a játéktevékenység megválasztására, ezért tartsuk tiszteletben választását – jogában áll nem élni a felkínált játéklehetőséggel!
- alkotó pedagógiai légkörben biztosítsuk az önállóságot és önmegvalósítást számára
- a játék célja a gyermek képességeinek, kompetenciájának fejlesztése, figyelembe véve aktuális állapotát

A játéktevékenység célja – óvónői szemmel:

- a tevékenységen keresztül a gyermekek sokoldalú, harmonikus személyiségének kibontakoztatása, kompetenciáinak fejlesztése
- érzelmi, akarati tulajdonságainak alakítása
- közösségi, társas viselkedésének, magatartásának formálása

A játék támogatásából adódó **óvónői feladatok**

Feltételek biztosítása:

- nyugodt, érzelmi biztonságot adó légkör megteremtése, és folyamatos fenntartása
- inger gazdag, cselekvésre inspiráló, a gyermek kíváncsiságát felkeltő, esztétikus, harmóniát sugárzó környezet kialakítása
- a játékok a gyermek által jól látható és elérhető helyen történő elhelyezése. Ez legyen áttekinthető, a játékfajták lineáris fejlődési sora – függetlenül a korcsoporttól – legyen megtalálható, az alapjáték és tartozékai kerüljenek egy helyre, ügyeljen a játékok optimális mennyiségére és a játékok cseréjére
- a barkácsolás, mintázás, rajzolás, festés, kézimunka, bábozás, dramatizálás eszközeinek sokszínű, szabadon választhatóságra lehetőséget adó elhelyezése
- olyan anyagok biztosítása a gyermekek számára, amelyekből szabadon alkothatnak, készíthetnek játékaikhoz eszközöket (újrahasznosítás szorgalmazása)
- különböző tapasztalatszerzésre szolgáló egyéb anyagok biztonságos elhelyezése, például homok – asztal, víz – asztal,
- a játéktér olyan mobilizálható kialakítása, hogy a gyermekek játékigényüknek megfelelően maguk is szabadon átrendezhessék
- a csoportszobában is használható mozgásos játék biztosítása (pl. henger a bújáshoz, füles labda)
- sokszínű tapasztalatszerzési lehetőség biztosítása, mely élményforrás lehet a gyermek számára
- a gyermekek ismeretében élményeket előhívó tárgyakról való gondoskodás
- a szülők szemléletformálása: ötletadás játékvásárláshoz

A játék támogatása

- a gyermek játékválasztásának tiszteletben tartása
- reflektív szemléletű jelenlét a játékban: a gyermekjáték fejlődésének nyomon követése – differenciált reagálás, egyéni bánásmód megvalósítása
- a gyermeki fejlődés folyamatosságának, illetve megtorpanásának észrevétele
- az egyes gyermekek és játszócsoportok játékának támogatása
- a gyermek aktuális fejlődési szintjéhez igazított képességstruktúrák adekvát támogatása
- az új játék használatának megismertetése az érdeklődő gyermekekkel való együttjátszás során
- a pszichikumot, a mozgást, az egész személyiséget fejlesztő tevékenység segítése
- modellértékű viselkedés, kongruens kommunikáció, úgy beszél és cselekszik, ahogy a gyerekektől is elvárja
- a gyermek kérdéseire való odafigyelés, egyéni fejlettségükhöz igazodó válaszadás
- csak szükség esetén történő beavatkozás a játéktevékenység zavarása nélkül

- ha a szituáció úgy kívánja, és a gyermekek igénylik, maga is játszótársként vesz részt a játékokban
- a játék fenntarthatóságát szolgáló szabályrendszer a gyermekekkel együtt történő alakítása
- az egészséges versenyszellem megalapozása
- a gyermekek közti érzelmi kötődések, kapcsolatok támogatása

Feladat óvodánkban:

- *Ügyelni arra, hogy a különböző mozgásos játékokat játszó gyermekek ne zavarják egymást, az épek vigyázzanak SNI társaikra, és a sérülés mértékétől függően a SNI gyermekek is igyekezzenek alkalmazkodni társaikhoz.*
- *A SNI gyermek számára nagyobb helyet kell biztosítani, hogy megfelelően tudjon mozogni. A szabadabb mozgáslehetőséghez tágasabb berendezést, nagyobb játszóhelyet biztosítunk úgy, hogy azonos méretű csoportszobába kevesebb gyermeket fogadunk. Ez az épek számára is nagyobb mozgásteret biztosít, így a frusztráció könnyebben kiküszöbölhető.*
- *A nyugodt, kiegyensúlyozott légkör megteremtése, hogy a gyermekek biztonságban érezzék magukat, figyelmüket a játéktevékenységre tudják összpontosítani. A minél hosszabb, megszakítás nélküli játékidő biztosítása.*
- *Minden látássérült gyermek esetében segíteni kell a részvételt a közös játékban, a közösséghez való alkalmazkodást, a viselkedési formák megtanulását és gyakorlását, a közösség előtti bátor szereplést, mert e tevékenységeket a látási kontroll hiányosságai akadályozzák.*

A gyermek tevékenységei:

- ismerkedik testével, testi képességével (le-felmászás)
- hangokat, szótagokat, szavakat, halandzsa szövegeket ismételt, talál ki
- a ritmikus mozgás hozzákapcsolt verbális kifejezéssel együtt élményt jelent számára
- mozgásos játékában elsajátítja a helyes magatartást, kitartást, nő kudarctűrése, személyisége fejlődik
- él a tér adta lehetőségekkel (futójáték, bújócska, roller)
- játékhelyét önállóan választja ki, s hozzá az eszközöket is, mások játék tevékenységét tiszteletben tartja
- kreatívan gyűjt mindenféle anyagot, melyből önállóan is tud dolgozni
- önállóan választja ki kellékeit
- a csoportszobában található eszközökből, játékszerekből, különböző elemekből spontán vagy előre kigondolt céllal alkot, létrehoz valamit
- bármilyen motiváció alapján, kötetlenül játékeszközöket készít
- építő elemekből összerakosgat, szétszed, játékszereket készít
- rakosgat ki-be, egymásra stb. tapasztalatokat szerez
- logikusan átgondol egy-egy helyzetet
- feldolgozza emlékeit, szerepeket vállal
- saját képzeletében megszületett, vagy irodalmi élményeit kötetlenül eljátszsa
- hősök érzelmi állapotával azonosul, utánozza hangjukat, mozgásukat
- társas kapcsolatokban átéli az alá-fölé, mellérendelt viszonyokat

- társaival együtt játszva önként vállalja a szabályok betartását
- segítséget nyújt másoknak, megtanulja a toleranciát

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- örömmel, önfeledten játszik
- képes élményei eljátszására
- játékában elmélyült, kitartó
- képes több napon keresztül egyazon témában együttműködni másokkal
- társai iránt pozitív megnyilvánulásai alakulnak ki
- betartja a társas viselkedés elemi szabályait
- önállóan kezdeményez, vagy bekapcsolódik közös játéktevékenységekbe
- élvezi a szabályjátékot
- játékszabályokat betart és betartat
- problémahelyzetekben kreatív megoldásra törekszik
- erőfeszítéseket tesz mozgásos ügyességet igénylő játékokban
- egészséges versenyszellemben tevékenykedik
- képes végighallgatni, elfogadni társai javaslatait is
- képes lemondani egy-egy játékeszközzől
- nyugodt tevékenységekhez önállóan megkeresi az eszközöket
- szívesen vállal szerepet
- képes érzelmeit, hangulatát kifejezni mozgással, bábbal
- képes egyéni ötlet vagy élmény alapján építeni, konstruálni
- képes építmény lemásolására
- ismert meséket dramatizál, báboz
- interakciója gazdag, kulturált, érthető

SNI gyermekek esetében:

- *A gyakorló játéknál a játékszereket, eszközöket az esetleges fogásbeli, illetve manipulációs nehézségek miatt nem tudja megismerni, a velük való játék akadályokba ütközhet.*
- *Kevesebb tapasztalata van a világról, az emberekről, a jelenségekről, ezért a szimbolikus szerepjátéka sivárabb lehet, vagy sokszor meg sem jelenik.*
- *Barkácsolás során a legnagyobb nehézséget a látás és kéz problémái, a mozgástervezés zavara jelentheti.*
- *Dramatizálásnál, bábozásnál, konstruáló játékoknál a problémát a nagy- és finommozgások nehézsége, valamint a kevés tapasztalat okozhatja. Az átélés miatt érzelmi megnyilvánulásai eltérhetnek az ép társaiktól.*
- *Szabályjátéknál a mozgáskorlátozott gyermek csak segítséggel vagy módosítva tud részt venni.*

Sikerkritériumok a sajátos nevelési igényű gyermekeknél:

- *a pedagógus mintaadásával és irányításával megtanul játszani, hiszen a játék a legfontosabb tapasztalatszerzési, és önkifejezési forma számára is,*
- *irányított segítséggel tud gyakorló, konstrukciós, didaktikus játékkal játszani, egyszerű szabályjátékban részt venni, és spontán is végez játéktevékenységet*

6.2 Munka

A munka ebben az életkorban szervesen összefonódik a játékkal és a cselekvő tanulással, ezeknek indítékai is megegyeznek, ilyen az érdeklődés, a kíváncsiság, a tevékenység lehetősége, az eszköz. A műveletek vonzereje motiválja a gyermeket.

Törekedjünk arra, hogy a gyermekeknek ne kényszer legyen a munka, hanem pozitív élményeken keresztül értse meg, hogy Istentől, mint szeretett lénytől kapjuk feladatainkat. Ezért ez örömmel, szívesen végzett aktív tevékenység.

„És fogta az Úristen az embert, elhelyezte az Éden kertjében, hogy azt művelje és őrizze.”

(1Mózes 2,15)

A munka a játék mellett a gyermek tapasztalatszerzésének és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok (mint pl. a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság) alakításának fontos lehetősége. Valamint pozitívan befolyásolja a gyermek közösségi kapcsolatait, kötelességteljesítését, saját maga és mások elismerésére nevel. Fejleszti és formálja a gyermek személyiségét azáltal, hogy megtanulja az eszközök használatát és környezetét alakítja. Az újrakezdés, a hibajavító próbálkozás edzi az akaratot, az eredményre törekvést.

SNI gyermekek esetében.

A SNI gyermekek általában kevésbé tudnak részt venni a munka jellegű tevékenységekben, de mégis képesek rá. Gondot jelenthet, hogy a segédeszköz használata miatt foglalt a kezük, vagy a helyváltoztatás még nem eléggé stabil, túlzottan leköti figyelmüket. A feladatokat apró lépésekre bontva, azokat bemutatva el tudják sajátítani ezeket a tevékenységeket. Nagy öröm számukra, mert érzik, hogy rájuk is számítanak, sikereik vannak, mely az önbizalmukat növeli, az ép környezetbe való integrálódásukat nagymértékben segíti. Csak annyit és abban segítünk, amit biztonságosan elvégezni nem képesek.

Feladat óvodánkban:

- *a gyermekek csak olyan munkafeladatokat végezzenek, amely megfelel életkori és fejlettségi sajátosságaiknak*
- *a résztvevők egyéni képességeihez igazodó munkamegosztás és az elvégzett munka értékelése*
- *a célszerű munkafogások, műveleti sorrend megtanítása*
- *elsődlegesen a saját személyével kapcsolatos teendők megtanulása, de lehetőség szerint adunk részükre alkalmi megbízatást, képességeik szerint bevonjuk őket a környezet, a növények és az állatok gondozásába.*
- *kiemelt hangsúlyt kap az önkiszolgálás megtanítása, a tárgyak és helyük megismertetése, a rendszeretet, a higiénié, különösen a szem és a kéz tisztán tartása*

Nem végzünk el helyettük semmi olyan tevékenységet, amelyre maguk is képesek. Az óvónők és a pedagógiai munkát segítők türelmesek, hagynak időt a munkavégzésre.

A szülők figyelmét felhívjuk arra, hogy a gyermeknek az önállóság érdekében nagyon fontos az óvodában elsajátított tevékenységek otthoni gyakorlása is.

Az óvodában a munkatevékenységek végzésével célunk:

- a feladattudat alakítása
- a szolgálatkészség megalapozása
- a munkavégzéshez szükséges ismeretek, jártasságok, készségek kialakítása
- a munka megszerettetése
- a munka eredményének megbecsülése
- a társas kapcsolatok alakítása, szociális kompetenciák fejlesztése pl. egymásnak való segítség során
- jellemformálás

Munka jellegű tevékenységek az óvodánkban:

a) önkiszolgálás:

- testápolás (egészségvédelem)
- étkezés (kulturált)
- öltözködés (rendezett külső megjelenés)

A saját személyükkel kapcsolatos munkatevékenységekben fokozatosan várjuk el az önállóságot, a kitartást, és a felelősségvállalást.

Az óvodapedagógus feladatai:

- segítse a gyermeket az önkiszolgálás tevékenységében (jártasság, egymásutániség, munkafogások megtanulása, egyre önállóbb munkavégzés)
- teremtsen meg az önálló munkavégzés lehetőségét (személyre szóló feladatok, egyénre szabott időkeret, pontos meghatározás)
- segítse a gyermek szükségleteinek felismerését és ezek kielégítésében szükség szerint nyújtson segítséget

b) a környezet rendjének megőrzése:

- teremrendezés
- terem felsöprése
- mosdóhasználat (pl. mosdófelelős)
- öltöző rendjének megőrzése (pl. öltözőfelelős)
- az udvar rendje (járdák, utak tisztítása)
- játék tisztítása (babaruhák mosása)

Az óvodapedagógus feladatai:

- éreztesse meg a közösségért végzett munka örömét
- segítse a gyermekek egyre önállóbb munkavégzését
- a munkához való hozzáállásával, szolgálattal végzett munkával mutasson példát a gyermekeknek
- segítse a feladattudat kialakulását
- életkornak és egyéni képességeknek megfelelő feladatokat adjon

c) alkalmi megbízatások:

- az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek való segítség
- kisebb megbízatások teljesítése
- ajándék készítése a kicsiknek

- információk közvetítése (balesetvédelmi szabályok betarásával, pl. ne egyedül közlekedjenek, és ne szaladgáljanak a folyosón)
- kisebbek segítése az öltözködésben
- ünnepek előkészítése

Az óvodapedagógus feladatai:

- dicsérettel ösztönözze a gyermeket az alkalomszerű munkák önálló vállalására
- biztassa a gyermeket az elkezdett munkák befejezésére
- mérje fel a lehetőségeket az alkalmi munka végzésére, és minden gyermeket a képességeinek figyelembevételével vonjon be

d) naposi munka:

- étkezéshez szükséges teendők elvégzése
- az asztal környékének rendbetétele (morzsák felsöprése)

Az óvodapedagógus feladatai:

- az önkiszolgálást folyamatosan alakítsa át a naposi munka önkéntes vállalására
- juttassa a gyermekeket a naposi teendők végzéséhez szükséges készség szint eléréséhez
- törekedjen a balesetveszély megelőzésére az eszközök helyes használatának megtanításával
- az elvégzett munka eredményét dicsérettel erősítse meg

e) növény (állat) gondozás:

- a csoportszobában lévő növények, virágok ápolása
- óvodánk kiskertjének gondozásában való segédkezés
- az udvarunk fáinak, bokrainak védelme
- télen a madarak etetése, a madáretetők folyamatos étellemmel való feltöltése
- élőszarkok gondozása
- amelyik csoportban van saját kisállat, annak gondozása, etetése (pl. akváriumban halak)

Az óvodapedagógus feladatai:

- nevelje a gyermekeket a teremtet világ tiszteletére és a környezet védelmére, valamint a hozzá kapcsolódó feladatok felelősségteljes elvégzésére
- teremtsen lehetőséget folyamatosan a növények gondozására élősarok kialakításával az évszakok változásának megfelelően

Általános feladatok

- az egyes munkafajták bevezetése folyamatosan, a munkafogások pontos bemutatásával történjen
- buzdítással, megerősítéssel segítse a gyermekben a rendszeres munkavégzéshez szükséges pozitív viszony kialakulását
- a gyermeki munkát tudatos pedagógiai munkával szervezze
- a gyermekkel olyan együttműködést alakítson ki, amely során folyamatos, konkrét, reális, önmagához mérten fejlesztő értékeléssel segíti a gyermeket

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- az önkiszolgáló tevékenységet teljes önállósággal végzi
- környezete rendjére, ezen belül saját holmijára, és azok rendezettségére figyel
- alkalmoszerű feladatokat szívesen vállal, azok elvégzésében önálló
- időnként olyan megbízatásoknak is eleget tesz, amelyek otthoni előkészületet is igényelnek
- segít társainak
- naposságot szívesen vállal, az ezzel járó feladatokat a pozitív értékelés hatására önállóan, igényesen végzi
- a közösségért végzett munkák vállalásánál megjelenik helyes önértékelése, önbizalma
- felelősi munkákat szívesen vállalja (pl. mosdó, élősarok), és önállóan teljesíti
- a környezetében lévő növényeket óvja, a növények és állatok gondozásában készségesen részt vállal
- munka jellegű tevékenységeit a felelősségérzet, a feladattudat és a kitartás jellemzi

Sikerkritériumok az SNI gyermekeknél

- *képességeihez mérten vesz részt a közös munkatevékenységekben*
- *önkiszolgálási feladatokban- segítséggel –mutat előrelépést, haladást az önállóság felé*

6.3 Tevékenységekben megvalósuló tanulás

A gyermeket Isten ajándékának tekintjük, ezért úgy kell őt elfogadnunk, ahogy az ajándékozó adta. Meg kell ismernünk egyéni adottságait, képességeit, lehetőségeit, korlátait, s ezek birtokában a Biblia tanítása szerint fejleszteni.

„Neveld a gyermeket a neki megfelelő módon, még ha megöregszik, akkor sem tér el attól.”

(Péld. 22,6)

Óvodánkban a tanulás folyamatos, jelentős részben utánpótlásos, spontán tevékenység, valamint szervezett tevékenység, amely a teljes személyiségfejlődést és képességfejlesztést szolgálja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, hanem az egész nap folyamán adódó helyzetekben természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban szervezeti és időkeretekben valósul meg.

Az óvodai tanulás elsődleges célja: az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak a bővítése, rendezése. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.

A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, a felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

Valljuk, hogy a gyermeket minden életkori szakaszban vezetni kell valahová, ez az óvodapedagógus feladata. A tanulás folyamata az óvodába lépéstől az iskolára való alkalmasságig tart. Az élményszerzés tudatos szervezésével juttatjuk a gyermeket egyre magasabb fejlettségi szintre. Figyelembe vesszük a családból érkező gyermekek eltérő fejlődési ütemét, és egyénileg kompenzáljuk.

SNI gyermekek esetében:

A tanulás sokszor akadályokba ütközik, lassabb tempóban történik. Az érzékelés és észlelés nehezítettsége, az energiáknak a mozgásra való összpontosítása, a rövidebb idejű koncentrációs készség, a manipuláció akadályozottsága okozhatja a problémákat. A tanulás folyamata, mozzanatai az ő életükben sem térnek el a normáltól, hanem minőségében és mértékében, a felhasználható eszközökben módosulhatnak. Speciális terápiákra lehet szükség, ám sokszor az ép példa, és az apró megsegítés is elegendő. A speciális segítségnyújtás mértékét és módszereit a gyógypedagógusok határozzák meg.

Óvodánkban a tanulás tapasztalatokra épül. Tudjuk, hogy a tapasztalatok csak akkor válnak tudássá, ha érzelmek kísérik, és élménnyel párosulnak. Mivel a gyermekkori tanulásban fontos szerepe van a manipuláció lehetőségének, ezért az érzékelést-észlelést és a mozgást összekapcsoljuk többféle módszer, sokféle és speciális eszköz alkalmazásával, több idő biztosításával, átgondolt tervezéssel és szervezéssel.

Feladat óvodánkban:

- minden életkorban megkeresni az egyéni adottságokat, figyelembe véve az optimális terhelhetőségi szintet
- olyan tevékenységekre építeni, amelyek a gyermektől erőfeszítést igényelnek, de sikerrel meg tudja oldani
- utánzásra alkalmas helyzetek teremtése a tanulási folyamat során
- az érdeklődés, a figyelem fenntartása, az akarat, a tanulási szándék erősítése, személyre szabott motiváció alkalmazása
- az idő helyes megválasztása, illetve a csoport és az egyéni fejlettséghez való rugalmas alkalmazkodás
- az egyéni szükségleteket figyelembe véve minél több tapasztalatszerzési, próbálgatási lehetőség adása

A tanulás lehetséges formái:

- utánzásos minta és modell-követéses magatartás és viselkedéstanulás (szokások alakítása)
- spontán játékos tapasztalatszerzés
- játékos, cselekvéses tanulás
- gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés
- gyakorlati problémamegoldás
- Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során, személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását

A tevékenységekben megvalósuló tanulás óvodapedagógus által kezdeményezett formái

	3- 4 éves	4-5 éves	5-7 éves
Az egész csoportnak szervezett tevékenység	Mozgás /mozgásos játékok/ Áhítat Verselés, mesélés	Mozgás, /mozgásos játékok/ Bibliai történetek Ének, zene, énekes játék, gyermektánc Áhítat Verselés, mesélés	Mozgás /mozgásos játékok/ Bibliai történetek Ének, zene, énekes játék, gyermektánc Áhítat Verselés, mesélés
Párhuzamosan felkínált tevékenység	Külső világ tevékeny megismerése Ének, zene, énekes játék, gyermektánc Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Külső világ tevékeny megismerése Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Külső világ tevékeny megismerése Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Külön fejlesztés az SNI gyermekek részére

Az óvodapedagógus feladatai:

- egész személye legyen példa a gyermekek előtt, modellkövetésre a magatartás és viselkedés tanulásához;
- segítse a gyermekek ismereteinek tapasztalati megalapozását;
- segítse jártasságainak, készségeinek és képességeinek kialakulását és fejlesztését;
- tegye lehetővé a gyermeki kérdésekre - válaszokra épülő ismeretszerzést;
- irányítsa és szervezze a megfigyelést, tapasztalatszerzést;
- támaszkodjon a gyermekek érzelmileg motiválható, cselekvő gondolkodására;
- segítse a cselekvő, szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi gondolkodás megalapozását;
- biztosítson a gyermek igényeihez, egyéniségéhez, teherbíró képességeihez igazodó tanulási kereteket és formákat;
- a gyermek életkori sajátosságainak megfelelő módszereket válasszon
- törekedjen módszertani kultúrájának kiművelésére
- a gyermeket minden nap részesítse pozitív megerősítésben, konkrét jó cselekedeteit emelje ki
- törekedjen személyre szabott, pozitív, árnyalt értékelésre
- kerülje a tárgyi jutalmazást, helyette érzelmi jutalomban részesítse őket
- kerülje a büntetést, hogy a tanuláshoz való pozitív viszonyulás kialakulhasson
- segítsen a gyermeknek felfedezni saját értékeit és megláttatni hiányosságait
- segítse az önálló próbálkozást a tanulás folyamatában

A gyermek tevékenysége

- figyeli az őt körülvevő világot;
- érzelmileg ráhangolódik egy-egy tevékenységre;

- spontán tapasztalatokat szerez;
- figyel, észlel, érzékelése által élményeket gyűjt magának;
- önálló tanulását a játékeszközök is segítik

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére

- spontán érdeklődik a környező világ iránt és bátran kérdez
- a tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez
- szívesen vesz részt a tervezett, szervezett, kezdeményezett, irányított játékokban, a tevékenységekben megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
- a gyermeki tapasztalatai rendeződnek, pontosabbá válnak
- érzékelése, észlelése tovább differenciálódik, megfigyelőképessége megbízható
- különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának
- figyelme, emlékezete tartós, az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
- cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.
- képessé válik problémák felismerésére, megoldására
- a felismert összefüggéseket verbálisan is ki tudja fejezni
- önállóan végez feladatokat és segítséget kér, ha megakad
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

Sikerkritériumok SNI gyermekeknél

- *a környezet megtapasztalásából kiindulva, játékos keretek között ismereteket szerez környezetéről*
- *figyelme, feladattudata kiinduló állapotához, önmagához képest fejlődést mutat*

A tanulás lehetséges formái:

- *a gyógypedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés*
- *gyakorlás, többszöri ismétlés*

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettség.

6.3.1 A külső világ tevékeny megismerése

A környezet, és az abban lévő matematikai jellegű tartalmak megismerésére nevelés.

„És látta Isten, hogy minden, amit alkotott, igen jó.”

(I. Mózes 1,3)

A környező valóság és a természet törvényszerűségeinek megismerésére sarkalló vágy minden ember sajátja. Földünket, s az egész világot az emberiség ajándékként kapta Istentől. Lakóhelyül kaptuk, s ennek megfelelően kell élnünk ezen a bolygón. Feladatunk, hogy szeressük és vigyázzunk rá.

Környezetünk megismerése és a természet iránti szeretet kialakítása már az óvodában elkezdődő folyamat, mely jó kapcsolatot feltételez a természettel, a bennünket körülvevő világgal.

Az óvodások a „világ felfedezése” során számtalan új ismeretlen dologgal találkoznak, amelyek azonnal felkeltik érdeklődésüket. Ez a kíváncsiság teszi őket fogékonnyá a teremtés csodái iránt.

A külső világ tevékeny megismerése közben:

- a gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti – emberi – tárgyi környezet formai, mennyiségi, téri viszonyairól
- a valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését
- miközben felfedezi környezetét, a gyermek olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek
- megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok, és a keresztyén tanításokkal összeegyeztethető néphagyományok, szokások, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is
- a családi, gyülekezeti programokon és az óvodai ünnepeken megismeri a közösséghez való tartozás élményét
- a környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut a gyermek és azokat a tevékenységeiben is alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítélő képessége, fejlődik tér -, sík- és mennyiségszemlélete

Az idegen környezetben való tájékozódáshoz, jártassághoz az óvónő nagyon sok segítséget nyújthat. A környezetére figyelő emberi magatartás alapozását végezzük, környezetünk cselekvő, képi és szóbeli megismerésre épül.

A személyiség stabilitásának alapfeltétele a környezetben való eligazodás.

SNI esetében:

- *testsémájuk, testük ismerete a kóros mozgások, illetve bizonyos esetekben a mozgásszegény életmód miatt módosulhat, megváltozhat, fejletlen, kóros lehet.*
- *az állatokról és növényekről való ismeretük alacsonyabb szintű lehet, ugyanis sokszor kevesebb a megelőző tapasztalatuk*
- *a tömegközlekedési eszközök ismerete gyakran hiányos, mert jórészt autóval közlekednek.*
- *a környezeti jelenségek megismerése hasonló, mint az ép gyermekeknél, sokszor ezek hatása időnként erősebben érvényesül.*
- *az időjárást és annak hatását az öltözködésre korlátozottabban érzékelik.*

- *a manipulációs tevékenységekben sokszor még akkor is nehezebben tudnak részt venni, segítségre szorulhatnak, ha a felső végtag nem sérült.*
- *a felső végtagot is érintő sérülés eseteiben a tárgyakkal való manipuláció nagyobb nehézséget jelenthet. Speciális megsegítéssel, eszközök használatával a szükséges feltételeket biztosítjuk.*
- *percepciós zavarok is akadályozhatják a képességek elsajátításában. A vizuális percepció zavarai esetén nehézséget okoz, hogy felismerjenek bizonyos hasonlóságokat, különbségeket, nehezebben tudnak építményeket létrehozni, tárgyakat, mennyiségeket, méreteket felismerni, összemérni. A tükörképpel való tevékenykedés, a mennyiségi-, téri reláció felismerése is akadályokba ütközhet. A darabszám változásait sokszor csak nagy eltéréseknél észlelik.*
- *problémát jelenthet a kineztezia és a taktilitás gyengesége. A kineztezia zavarakor a tér- és síkbeli tájékozódás akadályozott, ez főleg a geometriai ismeretek elsajátításánál okoz gondot.*
- *a taktilitás gyengesége miatt egyrészt a geometriai jellegű tevékenységek módosulnak, ugyanis a tárgyakkal való manipuláció probléma lesz, másrészt minden olyan tevékenységben elmaradnak, amelyekhez valamilyen tárgy tulajdonságait vesszük alapul (pl. összehasonlítás, válogatás, sorba rendezés, mérés, becslés)*

Az óvodapedagógus feladatai:

- a gyermek életkori sajátosságainak figyelembevétele
- pozitív modellként jelenjen meg környezetbarát és természetszerető magatartásával
- tanítsa meg a gyerekeket rácsodálkozni a teremtett világ szépségére, az apróbb részleteket is érzékeltetve
- láttassa meg a gyermekekkel, hogy amit Isten teremtett az jó és szép, és ezt megérezve boldogabbak lehetünk
- minél több alkalmat biztosítson az élményszerű megtapasztalásra;
- spontán lehetőségeket használja ki
- a Biblia tanítását mindig kövesse
- ismertesse meg a szűkebb és tágabb környezetét (a szülőföld és az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok, a keresztyén tanításokkal összeegyeztethető néphagyományok, a szokások, nemzeti, tárgyi, családi kultúra értékei), a közvetlen környezetet mutassa be (templom, park, Művelődési Ház stb.) Jó példával járjon elő és tanítsa meg ezek szeretetét és védelmét.
- igyekezzen felfedeztetni az összefüggéseket, az egymásra utaltságot
- ébressze fel a gyermekekben a feladattudatot, a tiszteletet a teremtett világ felé, hogy becsüljük meg azt, amit Isten ránk bízott, őrizzük és gondozzuk a Földet és az élővilágot.
- Törekedjen a felelősségérzet kialakítására, a gyermekekben pozitív érzelmi viszonyulást alakítson ki a teremtett világ iránt. Ha a gyermek szereti környezetét, akkor vigyázni is fog rá.
- biztosítson időt, alkalmat, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására
- segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.

- biztosítsa számukra a biztonságos, tartós és változatos tárgyakat, melyeket önállóan használhatnak (pl.: kuckóépítés anyagokból, székekből, vizsgálódás a természetsarokban stb.). Főleg a játszást, illetve a megismerést szolgálja, ha számos különböző módon használható játék vagy játékfunkció nélküli tárgy, anyag áll rendelkezésükre.
- a nyugalom érdekében fokozatosan segítse az óvatosságot igénylő cselekvések és tárgyak helyének megválasztását, szokásszintű önálló használatát (pl.: olló, festék, barkácsoló eszközök csak kijelölt helyen használhatóak)
- segítse elő a képességfejlesztését:
 - verbális kifejezőképességek fejlesztése
 - problémamegoldó gondolkodás
 - fantázia fejlesztése
 - döntési képesség
 - önálló véleményalkotás

6.3.1.1 Természetvédelem - környezetvédelem

Célunk: a környezettudatos magatartás formálása, alapozása, alakítása már a kisgyermekkorban. Jövőnk érdekében nagyon fontosnak tartjuk, hiszen a gyermekek is befolyásolják szüleik környezeti szokásait: amit az óvodában tapasztalnak, elkezdik otthon is terjeszteni.

A külső világ tevékeny megismerése a gyermek természetes környezetében saját közvetlen tapasztalatain keresztül váljon lehetővé.

Globálisan gondolkodni - lokálisan cselekedni - alapelv érvényesül munkánkban, ahol igyekszünk a saját környezetünk iránt pozitív érzelmeket kiváltani. Magatartásunkban a környezetre figyelésnek mindennapossá kell válnia. Ennek a szokásnak a kialakítását már kicsi korban kell elkezdeni.

A célok megvalósításába a szülőket is bevonjuk:

- hétféle közös családi kirándulásokat szervezünk a természetvédelem jegyében
- az óvoda kertjét együtt szépítjük (virágok ültetése)
- évente többször papírgyűjtési akciót hirdetünk
- megszervezzük a lemerült elemek gyűjtését.
- kupakgyűjtést folyamatosan biztosítjuk egy beteg gyermek javára

A csoportban kialakított természetsarok a minket körülvevő környezet megismerésének fontos színtere. A természet szépségét, hangulatát bevihetjük a csoportszobába az általunk kialakított természetsarokba (pl. sétatér, kirándulásaink során gyűjtött falevelek, csigaházak, fakéreg stb.), amiket zavartalanul tanulmányozhatnak. A természetsarok elengedhetetlen eszköze a nagyító, melynek segítségével aprólékos vizsgálódásra kerülhet sor. Kísérleteket, hajtatót, ültetést is végezhetünk itt (pl.: növények ültetése, víz, föld, fény hiányában fejlődésük megfigyelése stb.). A természetsarok évszakonként váltja arcát, hiszen ősszel termések, bogyók, falevelek, télen fenyőágak, tobozok, tavasszal rügyező ágak, nyáron friss virágcsokrok díszítik a sarkot, így a megfigyelés, szemlélődés, vizsgálódás állandó színterévé válik.

Az óvodapedagógus feladatai:

- a fenntartható fejlődés érdekében helyezzen hangsúlyt a környezettudatos magatartás formálás alapozására, alakítására
- segítse elő, hogy a gyermek részese lehessen a növény-, ill. állatgondozásának, érzelmi viszonyba kerülhessen, felelősséggel gondoljon

A gyermek tevékenységei:

- környezetben való spontán játékos megtapasztaláson keresztül
- utánzás útján, viselkedés
- munkajellegű feladatok
- részt vesznek irányított és alkalmi megfigyelésekben
- környezetüket alakítják esztétikai szempontból
- rendeznek (terem, udvar)
- önkiszolgálást végeznek, közben számlálnak, elhelyeznek, hozzárendelnek
- kerti munkát végeznek (kapálás, ültetés, gyomlálás, öntözés, betakarítás, stb.) közben saját tapasztalatokat szereznek, tevékenységeik és megfigyeléseik során matematikai és egyéb fogalmakkal ismerkednek pl. ürmérték, hosszúság, szélesség, tömeg mérése, színekkel való ismerkedés
- gyümölcssaláta készítése közben darabol, vág, ízlel, szagol, tapint, mennyiséget mér, tömeget becsül
- teremrendezés közben nyitott, zárt rendszereket hoz létre
- bejárja, bemozogja a teret, saját testét használja a térben, hozzá viszonyít nagyság, térbeli elhelyezkedés szerint
- mozgását tudatosan irányítja (pl. tükör előtt gyakorlás)
- népi kultúráról, a néphagyományokról ismereteket szerez

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- ismeri lakásuk címét, szülei foglalkozását
- ismeri a közlekedési eszközöket, gyakorlott az elemi közlekedési szabályok betartásában
- ismeri a környezetükben található intézmények rendeltetését
- felismeri környezetük színeit, sötét és világos változatait, árnyalatait
- a testrészeket az emberi test felépítésének megfelelően felsorolja, kialakul a helyes testséma tudata, igényes teste tisztaságára
- felismeri a napszakokat
- ismeri az évszakokat és jellegzetességüket, tudja, hogy a növények fejlődése és az időjárás között összefüggés van
- önállóan gyakorolja a növénygondozás legegyszerűbb műveleteit
- az általuk ismert állatokat csoportosítja, összehasonlítja (pl. aszerint, hogy hol élnek), ismeri hasznukat
- ismeri népi kultúrákat, a viselkedési szokásokat, néphagyományainkat
- ismeri szülőföldjének jelképeit, nemzeti ünnepeink jelentőségét, szimbólumait

6.3.1.2 A külső világ mennyiségi és formai összefüggéseinek tevékeny megismerése

Matematikai fogalmakkal a mindennapi életben állandóan találkozunk a kisgyermek, így szinte természetes módon ismerkedik meg velük. A matematikai kifejezések először passzív szókincsé válnak, később azonban egy részük beépül beszédükbe.

Célunk:

- a minket körülvevő világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggéseinek felfedeztetése, megtapasztaltatása
- a matematikai érdeklődés felkeltése
- a logikus gondolkodás megalapozása

Az óvodapedagógus feladatai:

- a játék során adódó spontán matematikai helyzetek kihasználása
- segítse a spontán tapasztalatszerzést, használja ki ennek fejlesztő lehetőségét (figyelem, elemző lehetőség)
- logikai és matematikai szabályjátékok megismertetése, alkalmazása, logikus gondolkodás megalapozása
- matematikai fogalmak, kifejezések, összefüggések megismertetése, megtapasztaltatása
- a matematika iránti érdeklődés felkeltése
- érdekes, a gyermekek kíváncsiságára építő problémahelyzetek teremtése
- a gondolatok, a probléma megfogalmazása, pontos, egyértelmű, a gyermekek számára érthető közvetítése
- matematikai tartalmú játék kezdeményezése során a gyermekek egyéni fejlettségének, képességeinek figyelembevétele
- a gyermek egyéni feladatmegoldásának meghallgatása, a sajátos logika elfogadása
- szükség esetén rávezető kérdésekkel segítség
- a gyermeki tevékenység változatos formájának biztosítása: egyéni, páros, mikro csoportos szervezéssel
- a matematikai osztályozás, halmazokkal végzett feladatoknál a matematikai ítéletek megnevezése
- a térbeli viszonyok, az irányok és helyzetek pontos megnevezése

Matematikai képességek kialakítását segítő tevékenységek

1. A számfogalom előkészítése, megalapozása
 - mennyiségek összemérése hosszúság, magasság, szélesség, vastagság, bőség, tömeg, űrtartalom szerint
 - halmazok összemérése, elemek párosítása. A válogatások során nyíljon mód párosításra, számlálásra, a több, kevesebb, ugyanannyi érzékeltetésére, gyakorlására
 - fedezzék fel a rész-egész viszonyát a válogatások, mennyiségek bontása során
 - játékos szituációban számoljanak, bontsanak, mennyiségfogalmuk egyéni fejlettségétől függően a 6-10-ig számkörben mozogjon
 - sorba rendezett elemek helye a sorban, sorszámok megértése
 - mérések különböző egységekkel, hosszúság, terület, tömeg, űrtartalom
2. Tapasztalatszerzés a geometria körében

- szerezzenek tapasztalatokat a gömbölyű és szögletes formákról, érzékeljék ezt testükön, tárgyakon
- építsenek szabadon és másolással különféle elemekből
- alkossanak síkban szabadon, szerezzenek tapasztalatokat síkmértani formákról, fedezzék fel a rész-egész viszonyát
- használják a logikai játékot, építsenek vele, fedjenek le területeket

3. Tájékozódás térben és síkban

- irányok azonosítása, megkülönböztetése
- játékok során figyeljék meg ezeket tükörben, fedezzék fel a tükörkép, szimmetria érdekességét, játsszanak sokat a tükörrel
- próbáljanak meg tájékozódni a labirintusokban is
- fedezzék fel, hogy a sorozatok olyan rendszerek, amelyek életükben is felfedezhetők. Hozzanak létre változatos sorozatokat játékokban színekkel, hangokkal, mozgással, formákkal

A gyermek tevékenységei:

- tapasztalatot szereznek nagyságról, számosságról, téri viszonyokról, geometriai alakzatokról s azok tulajdonságairól, párosítanak, összerendeznek, becsülnek, számlálnak
- fogalmakat alkotnak (alacsony-magas, kicsi-nagy), térviszonyokra utaló névutókat (pl. elé, mögé, alatt, fölött stb.) használnak,
- környezetükben lévő matematikai összefüggéseket felismernek, matematikai fogalmi alapszinten a számosság tekintetében is kialakulnak (10-es számkörben)

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- logikus gondolkodása, logikai következtetései életkorának megfelelő
- problémamegoldó készsége jó
- számfogalma 10-es számkörben mozog
- képes halmazokat összehasonlítani, tulajdonság szerint szétválogatni
- helyesen értelmezi és használja az összehasonlítás megítélésének fogalmait: hosszabb-rövidebb, kisebb-nagyobb, több- kevesebb stb.
- ismeri az irányokat, és helyesen értelmezi feladatvégzése során: jobbra - balra, előre-hátra, lent- fent stb.
- helyesen használja a névutókat
- felismeri a sorba rendezés logikáját, azt képes jól folytatni legalább 3 elemszámmal
- az alapvető formákat felismeri, azonosítja: kör, négyzet, téglalap, háromszög
- képes részekből az egészet kirakni
- ismeri az alapvető mértani testeket, azokat felismeri és megnevezi (kocka, gömb, téglatest)
- van tapasztalata a tükörképről, szimmetriáról
- azonosságokat, különbségeket képes felismerni és megfogalmazni

6.3.2 Verselés, mesélés, mondókázás, bábozás, dramatizálás

A többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdoló, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez. Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki - érzelmi élményeket nyújtanak.

A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre.

A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese – képi és konkrét formában – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges, megfelelő viselkedésformákat.

A mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének kialakítására. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, és egyben feloldást és megoldást kínál.

A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme. A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, s a játék tevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás elengedett, intim állapotban eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája.

A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.

Az óvodában a népi, a klasszikus és kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

Cél, hogy a gyermek a számára kiválasztott mesében, versben, mondókában többször is átélhesse annak hangulatát, ritmusát és érzelmi töltését. Ismétlések alkalmával személyes kapcsolatba kerülhet a mesében szereplőkkel, így hamar beépülnek a használt szófordulatok a szókincsükbe, és aktívan reprodukálják ezeket dramatikus és szerepjátékaikban is.

Tevékenység tartalma:

- mese, vers, mondóka, magyar irodalom, világirodalom és népi művészet köréből válogatott művek, kortárs irodalmi művek
- gyermek és felnőtt közös dramatikus játéka
- életkori sajátosságainak megfelelő könyvgyűjtemény
- saját vers- és mesealkotás

Életkor	Vers	Mese	Mondóka	Kiolvasó
3-4	Játékos versek Egyszerű, ölbéli Játékok	Egyszerű, érthető 10-14 új	10-12	
4-5	5-6 rövid	10 -14 új	4-5	
5-6-7	15-20	15 -20 új	4-5	4-5

/Mese-vers-mondóka ajánlás, melytől természetesen el lehet térni a gyermekek fejlettségi szintjének és érdeklődésének megfelelően/

Az óvodapedagógus feladatai:

a) az óvónő modell szerepéből adódó feladatok:

- szeresse és ismerje anyanyelvét
- fejlessze anyanyelvi kultúráját
- fejlessze irodalmi műveltségét, jártasságát
- használja a nyelvet helyzethez illeszkedően
- beszéde legyen követésre méltó, kifogástalan
- színvonalas előadásmóddal rendelkezzen
- mondatszerkesztése legyen egyszerű, de változatos
- helyesen artikuláljon
- a szüneteket helyesen alkalmazza
- ügyeljen a hangzásbeli hatásra
- legyen beszéde színes, alkalmazkodó
- törekedjen szemléletességre
- kérdéseivel legyen gondolkodásra ösztönző

b) az óvónő fejlesztésre irányuló feladatai:

- teremtsen a nap folyamán egyre több nyugodt beszédhelyzetet
- vegye figyelembe az anyag kiválasztásánál csoportja összetételét
- tanuljon meg a témához illő verseket, mondókákat meséket és népi mondákat (pl. évszakokhoz, ünnepekhez kapcsolódó, állatokról szóló stb.), amelyeket bármikor elővehet,
- végezzen gyűjtőmunkát népi mondókákból, elbeszélésekből, amelyet folyamatosan bővítsen, legyen saját repertoárja
- keressen olyan irodalmi alkotásokat, amelyek segítik a külvilág és az ember belső világának megismerését, az érzelmi megnyilvánulások és a megfelelő viselkedésformák kialakulását, valamint a keresztyén szellemben való nevelést
- alakítson ki szokásokat a mese kezdeményezésére
- biztosítsa a gyermekversek, mesék, történetek mindennapi jelenlétét
- teremtsen lehetőséget a mesehallgatás együttes élményének átélésére
- személyes varázsával arra törekedjen, hogy a gyermekek érzékeljék az irodalmi alkotások hangulatát, át tudják élni a szöveg humorát
- gyakran teremtsen meghitt helyet és alkalmat a mese önfeledt hallgatására (szemkontaktus, zavartalan figyelem stb.)
- nyújtson lehetőséget az élményfeldolgozásra, a gátlásaik feloldására (bábjáték, dramatizálás, mimetikus játék stb.)
- biztosítson olyan eszközbázist, amely alkalmas a saját vers- és mesealkotás motiválására (bábok, jelmezek, rongyos zsák stb.)
- differenciáltan foglalkozzon a hátrányos helyzetű gyermekekkel (beszédhibás, érzelmileg elhanyagolt stb.)
- segítse a gyermekek beszédfejlődését, beszéd motorikáját, artikulációját (anyanyelvi játékok, helyes beszédlégzés stb.)

A gyermek tevékenységei:

- halandzsa szövegeket mond, kitalál mondókát, verset, mesét
- mondókákat, mesét, verset hallgat,
- átéli, eljátssza a kedvenc meséjét, dramatizál, báboz
- történeteket mond el, talál ki
- párbeszédet folytat, megszólaltatja a bábokat, szereplőkkel azonosul
- részt vesz anyanyelvi játékokban

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- folyamatosan tud történetet mondani, ismeri logikai sorrendjüket
- örömmel várja a mesélést, képes végighallgatni türelmesen a mesét
- önállóan is elmond egy-egy mesét, verset, megjelenik a vers hangsúlyozása
- szívesen reprodukál, szöveghűen ad vissza ismert meséket, verseket
- ismeri a magyar népmesei fordulatokat
- adott esetben saját fantáziája segítségével folytatja a megkezdett mesét, verset, illetve önállóan is kitalál saját mesét, verset
- dramatizáláshoz, bábozáshoz szükséges eszközöket önállóan használja, és azok elkészítésében aktívan részt vesz
- anyanyelvi szabályokat elsajátította, helyesen használja
- képes érzelmeit kifejezésekkel is alátámasztani (gesztusok, arcmimika)
- folytatásos mesék eseményeit össze tudja rakni
- kialakul beszédfigyelme, szívesen osztja meg élményeit másokkal, és hallgat meg ő is másokat, kérésre tud várni
- a mesekönyveket ismeri, értékeli, óvja, a napi élet során igényli
- ismeri a színházi magatartás alapvető szabályait
- megszereti a verselést
- érdeklődik a mai magyar, ill. külföldi gyermekirodalmi alkotások iránt is
- meg tudja különböztetni a bibliai történeteket a meséktől

SNI gyermekeknél

A mese, a vers, a bábozás, dramatizálás, mint élménynyújtás igen pozitív hatással bír mind az ép, mind a SNI gyermek nyelvi fejlődésére. Óvodánkban ezért mind a fejlesztés területeiben, mind a tevékenységformáknál gyakran alkalmazzuk. (feladatok a fejlesztés területeinél: vers, mese)

A szemkontaktus, mint nonverbális kapcsolat szintén fontos elem óvodánkban. A gyermekeket arra ösztönözzük, hogy egymással szembefordulva beszéljenek, ezzel egyben a megértést segítik, és a helyes artikulációt is érzékeltetik. Az anyanyelv gyakorlásában különösen jelentős az ép gyermekek nyelvi mintaadása, motiválja a SNI gyermekeket a kapcsolat tartalmasabbá tételének eléréséhez. Az ép gyermekek kommunikációja is fejlődik - mind verbális, mind nonverbális síkon - mert lehetőséget kapnak arra, hogy a kapcsolatteremtés alkalmával önkifejezésük magasabb szintet érjen el, mivel "több síkon" kommunikálnak.

Mozgáskorlátozott gyermekek esetében:

A vers és mesehallgatás során a helyes és biztonságos testhelyzet megválasztásával segítjük az érdeklődés fenntartását, hogy a helyzet megtartása ne vonja el a figyelmét. A testhelyzetet az adott gyermeknél a gyógypedagógus határozza meg és alkalmazását megtanítja az óvónőnek.

Probléma lehet a hallottak visszaadása, nehézséget jelenthet egy-egy jelenet mozgásos eljátszása, vagy a szöveg pontos - hallás utáni - megtanulása, illetve visszaadása. Ezért az érintett gyermektől csak képességei szerinti reprodukálást várunk el.

A hallássérült gyermekek esetében

az óvodai nevelés központi feladata - a korai pedagógiai és audiológiai gondozásra építve – a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése. A nagyothalló gyermekek óvodai fejlesztésében hangsúlyt kap a nyelvi kommunikáció megindítása, a kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése, a beszédértés, a szókincsfejlesztés, a szintaktikai elemek nyelvhasználatba építése, a beszédérthetőség folyamatos javítása, melynek eredményeként a nagyothalló gyermekek különböző mértékben közelítik meg a halló társak nyelvi teljesítményét

6.3.3 Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A gyermekeket körülvevő esztétikai környezeten túl a rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézimunka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épüljön úgy, hogy a gyermek fantáziavilága egyre jobban színesedjen. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására, és a tehetségek bátorítására.

Maga a tevékenység – s ennek öröme – a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, a kreatív önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására. Az óvónő segítő szeretete és a gyermek iránti tisztelete megköveteli, hogy ezeket a tevékenységeket bármikor felkínálja a gyermekeknek, kizárva a kényszer jellegét.

Isten mindenkit szeretettel, kinccsel látott el, hogy ki milyen tálentummal rendelkezik, azt a nevelés folyamán az őszinte szeretettel való tanítás, a szabad alkotás öröme hozza ki.

Célunk a kisgyermekekben szunnyadó szépség, tenni akarás, az alkotás és befogadás vágyának felébresztése, a spontán alkotás örömeinek megélése vagy újraélésének elősegítése, belső képek gazdagítása – esztétikus belső képvilág építése (fantázia).

Ezen tevékenységekkel fejlesztjük a képi – plasztikai kifejező képességet, komponáló -, térbeli tájékozódó – és rendező képességek alakulását, a gyermeki élmény- és fantáziavilág gazdagodását és annak képi kifejezését, a gyermekek tér – forma és szín képzeteinek gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítását.

SNI gyermek esetében:

- *Általában kevesebb ismerettel rendelkezik a szűkebb és tágabb környezetéről, a világról – ha nem tapasztalja meg kellő mértékben. A percepció zavarai miatt hibás vagy hiányos információk juthatnak el a gyermekhez.*
- *a térformák és síkbeli képek alakítása is akadályokba ütközhet a kéz tökéletlensége, az izmok nem megfelelő működése, a koordinációs zavar, az ízületek elváltozásai, illetve a mozgástervezés finom motorikus zavarai miatt*
- *előfordulhat, hogy a gyermek gondolkodásában sokkal előbbre jár, mint amit mozgásállapota szerint meg tud alkotni, ez frusztrációhoz vezethet*
- *különleges a probléma, amikor éppen a sérült, vagy hiányzó oldal lenne a domináns. Ilyen esetekben nagyon körültekintően kell eljárni, mert hasonló a helyzet, mint az "átszoktatott balkezesek" esetében*
- *legfontosabb, hogy megtaláljuk a kényelmes, biztonságos, helyes ülést, melyben "ellazulva" tud "alkotni", melyben nem akadályozzák az esetleges kóros reflexei*
- *speciális, praktikus eszközökre lehet szükség, mivel nehezített lehet az anyagok, eszközök megfogása, illetve időbeli elengedése*

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek nevelése során kiemelt feladat a rajzolás, kézügyesség fejlesztése

Felső végtag érintettség, izomtónus fokozódása, gyenge izomzat, a törzs- és fejkontroll hiánya stb. okozhat problémát ezen a területen. Fontos a kézfunkciót és a manipulatív tevékenységek segítségét célzó megfelelő testhelyzet megtalálása, a kóros izomfokozódások, együttmozgások leépítése, szükséges lehet adaptált eszközök használata, esetleg az eszközök rögzítése, a finommotorika és grafomotoros képességek célirányos fejlesztése.

Minden tevékenység során kiemelt feladat a tapasztalatszerzés biztosítása, a cselekvéses ismeretszerzés lehetőségének megteremtése. A mozgáskorlátozott gyermek eltérő tapasztalatokkal rendelkezik, észlelési problémái, testséma-zavarai lehetnek, kevesebb ismerettel rendelkezhet az őt körülvevő világról. Alkalmat kell adni a minél sokrétűbb, mozgásos tapasztalatszerzésre, fejleszteni kell a kognitív funkciókat, különböző észlelési területeket, a figyelmet, emlékezetet, téri tájékozódást stb.

- *Általános feladat óvodánkban:*
 - *az ábrázoló tevékenység nagy része épüljön be a spontán játékba*
 - *az egész napos tevékenykedtetés lehetőségének megteremtése*
 - *a gyermekeket megismertetni változatos anyagokkal, eszközökkel*
 - *a szükséges technikák, munkafogások alapos megtanítása*
 - *az ép gyermekek mellett a SNI gyermekek is szívesen ábrázoljanak*
 - *az eszközökkel szembeni félelmüket oldjuk. Minden problémás esetben használunk segédeszközt (pl. vastagabb rajzeszközt, csúszásgátló alátétet, papírlefogót, stb.), de csak akkor adjuk ezeket a gyermekeknek, amikor az valóban szükséges és indokolt. A szükségességet a gyógypedagógus határozza meg*
 - *alapokról induló információkat átadni*

- *sok segítséget nyújtani a tér- és nagyságfogalom alakítása, illetve a téri ábrázolás elsajátítása során*
- *mindig biztosítsunk elegendő, kielégítő feltételt, megfelelő eszközt és fokozott türelmet tanúsítsunk*
- *vegyük figyelembe az egyéni képességbeli különbségeket*
- *a gyermekek valamennyi alkotását értékként kezeljük!*

A gyengén látó gyermek gondolkodás - és beszédfejlődését a vizuális élmények hiányossága jelentősen befolyásolja, ezért különösen fontos a környezet vizuális megismertetése speciális eszközökkel

Mindezekre a szülők figyelmét is felhívjuk.

Az óvodapedagógus feladatai:

- feladatát a vizuális nevelés érdekében végezze úgy, hogy a gyermek maximális kreativitása érvényesülhessen
- gyermekek munkáiban technikai segítséget adjon
- ébresszen a gyermekekben kedvet az ábrázoláshoz, éljen át velük élményeket
- a gyermeki alkotás során a belső képek gazdagítására törekedjen, úgy hogy a gyermek fantáziavilága egyre jobban színesedjen
- ismerje jól azt a technikát, amelyet felkínál, és csak azt kínálja, amit ő is örömmel végez
- teremtsen nyugodt, és elegendő időt egy-egy tevékenységhez
- biztosítson megfelelő mennyiségű, minőségű eszközt, ismertesse meg a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, mintázás és kézimunka különböző technikai alapelveivel és eljárásaival
- napi szinten legyenek elérhetőek a szabad alkotáshoz az eszközök /pl. jobb és balkezes olló, ragasztó, festék, ecset stb./, melyekkel kreatívan tud alkotni.
- barkácsoláshoz is kínáljon változatos eszközöket, természetes anyagokat, melyekkel kedvet kap a gyermek, hogy szabadon szárnyalhasson az alkotás örömeiben
- pontosítsa a szokásokat, szabályokat, de ne szűkítse a lehetőségeit a gyermekeknek
- tartsa tiszteltben a gyermek alkotásait, gyűjtésükről gondoskodjék
- ismerje a gyermekrajz fejlődésének fokozatait
- a szabad alkotás örömein kívül esztétikai érzéseiket fejlessze (csoportszoba díszítése)
- vonja be a gyermekeket a terem rendezésébe, esztétikus megoldásokat keressen
- ismertesse meg a gyermekeket műalkotásokkal
- a környezet esztétikumára hívja fel a figyelmet (pl.: egy-egy szép fa megcsodálásával)
- az ábrázolást előzze meg élménynyújtás, Isten csodálatos alkotásaira, a teremtetett világra, a természeti szépségekre való rácsodálkozás
- gyűjtse, időszakonként elemezze a gyermekmunkákat, ha szükséges kínáljon fel újabb technikát, esetleg színeket
- mindig nagymozgásból indítson és fokozatosan juttassa el a gyermeket a finom motorikus mozgásig (nagy méretű papírok, lendületes firák)
- érzelmi állapotának rezdüléseit segítse elő változatos színekkel felkínálásával
- alakítson ki vizuális sarkot
- segítse a gyermek kíváncsiságából fakadó önálló tevékenységet

- az egész nap folyamán teret, változatos eszközöket biztosítson
- biztosítson lehetőséget a kreatív önkifejezésre

A gyermek tevékenységei:

- megfigyelés, észlelés, érzékelés útján játéktevékenység közben tapasztalatokat szerez saját magáról, a külvilágról
- megismerkedik sokféle anyaggal, színnel, különböző formákkal
- saját testéhez viszonyítva alakul ki téri tájékozódása, bemozogja a teret, irányokat, viszonyításokat ismer meg
- állandó tevékenykedése folytán rendez, átrendez bizonyos szempontok szerint, vagy csak spontán, közben ismerkedik a színekkel, formákkal, anyagokkal
- saját maga esztétikumára igényes, díszíti magát nyaklánccal, karkötővel stb.
- érzelmeit megjeleníti és újra alkotja
- mindent felhasznál, amiből alkotni tud, eljátssza az alkotás folyamatát
- épít:
 - változatos eszközöket használ, homokból, hóból formál, kiegészítőket használ
 - természetben található termékekből kirak, alakzatokat, képi formákat hoz létre
 - dobozokból, székekből, építőkockákból, textilből kuckókat kerít, tornyokat épít, zárt, nyitott tereket hoz létre
 - sorakoztat, ráépít, teret rendez, belátja a teret
 - maketteket készít (utca, házak, óvoda stb.)
- képet alakít:
 - nyomot hagy hóban, homokban, valamilyen porló anyagban (bottal, kavicssal, játékeszközzel stb.)
 - firkál, rajzol, fest papírra, aszfaltra, ablakra, ehhez ceruzát, zsírkrétát, filctollat, festéket stb. használ
 - képet hoz létre papírtépéssel, vágással, gyűrővel, hajtogatással
 - lenyomatot készít levéllel, termékekkel, ujjal, krumpli nyomdával, fonallal, stb.
- plasztikai munkát hoz létre:
 - anyagból, gyurmából, só-lisztből, természetben használható anyagokból vagy sütés folyamán
 - formáz, hajtogat, sző
- barkácsolással bábokat készít
- fűzéssel karkötőt, nyakláncot készít
- egyéb technikákkal hoz létre alkotásokat:
 - gombot varr, kötöz, ragaszt, tép, fon
 - festéket csepegtet, fúj, folytat, fogkefével fröcsköl, karcol, sző, hímez

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- felfedezi a téri viszonyokat, téri kiterjedéseket
- megnevezi a térben elhelyezett alakzatokat, formákat különböztet meg
- felismeri az anyagok használhatóságát, formázza, díszíti azokat
- kreatív módon újraalkotja vagy megalkotja elképzeléseit, élményeit
- formáz ráismerhető és aprólékos módon
- mozgásokat utánoz plasztikai, illetve képi formában megjeleníti az egyszerű mozgásokat

- színeket jól ismeri, hangsúlyt ad kedvenc színének
- véleményyt alkot társai, illetve saját alkotásairól
- a technikákat önállóan jó szinten alkalmazza
- képi kifejezéseiben emlékezetére hagyatkozik
- alkotás közben ügyel környezetére, saját maga és munkája tisztaságára
- tér látása korának megfelelő
- környezetére szépítésében részt vesz, véleményt alkot
- munkáit képes előre megtervezni
- ábrázolása során kitartó, akár több napon keresztül is képes munkálkodni
- ismer műalkotásokat, műalkotásokról véleményt mond, igényessé válhat a szép, esztétikus befogadására
- eszközöket készségszinten használja (finommotorika)
- vonalvezetése balról jobbra halad

Fejlesztés várható eredményei óvodáskor végére SNI gyermekeknél:

- *mindennapos, szívesen választott tevékenységgé válik a rajzolás, mintázás, kézimunka*
- *finommotorikájának fejlettsége lehetővé teszi az egyre magabiztosabb, változatos eszközhasználatot*
- *szem-kéz koordináció fejlettségének alakulása során egyre aprólékosabb, precízebb alkotásokat hoz létre*
- *képes ábrázolásra térben és síkban egyaránt*

6.3.4 Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

„A Krisztusnak beszéde lakozzék ti bennetek

zsoltárokkal, dicséretekkel, lelki énekekkel,

hálával zengedezvén a ti szívetekben az Úrnak.”

(Kolossé 3,16)

Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbéli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát.

A zenei nevelést óvodás korban kell elkezdeni, mert a korai években a legfogékonyabbak a zenei hallás megalapozására.

A zene elsősorban érzelmi töltésével hat a gyermekekre. A gyermeket első esztendeiben olyan környezeti hatások és személyes kapcsolatok érik a zene területén, amelyek későbbi életében meghatározzák a zenéhez fűződő viszonyát. Mindennapos szükségletévé akkor válik, ha a zenei képességeket, készségeket céltudatosan fejlesztjük.

Ezt hangsúlyozza Kodály Zoltán a magyar zenei nevelés területén.

„A zenei nevelés a 3-7 évig terjedő korban, a gyermeki értelem és lélek fejlődésének legfontosabb idejében rendkívül nagy jelentőségű. Egyrészt, mert az emberi lélek nemesítését szolgálja, másrészt mert a magyarrá nevelést hatásosan segíti elő.”

Az éneklés, zenélés a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik, a felnőtt minta spontán utánzásával.

Célunk a zene megszerettetése, nemzeti, egyházi, népi kultúránk megőrzése, a zenei anyanyelv megalapozása.

SNI gyermek esetében:

- *fennállhat a hallási percepció zavara*
- *nehezített lehet*
 - *a ritmus és a tempó érzékelése, az énekek, mondókák mozgással való kísérése*
 - *a hangszeres játék, amikor a felső végtag sérült, mert a hangszereket a gyermek esetleg nem tudja jól megfogni és használni*
 - *a tempóváltás, a gyorsabb - lassabb különbségének észlelése*
 - *halk-hangos érzékelése*
 - *magas- mély érzékelése*
- *a térforma-alakításának képessége, mivel mozgása lassabb, célmozgása, koordinációja pontatlanabb, térérzékelése gyengébb lehet*
- *az esetleges légzési és artikulációs problémák az éneklésben jelenthetnek akadályt*

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek éneklés, zenei nevelés kiemelt feladatai

Artikulációs problémák, légzésproblémák, a vitálkapacitás beszűkülése, ritmus és tempó érzékelésének nehezítettsége állhat fenn, ami pl. felső végtag érintettség esetén kiegészülhet az eszközhasználat nehezítettségével. Az óvodás életkor kiemelt tevékenysége az éneklés, így a mozgáskorlátozott gyermek fejlesztésébe is beépítendő. Pozitív hatása előnyösen befolyásolhatja a mozgásfejlődést is (pl. elősegíti a test ellazulását), társas cselekvést jelent, fejleszti a ritmus- és tempóérzékelést. A tevékenységek végzése közben szükséges lehet speciális testhelyzet felvétele, esetleg a gyermek állapota által meghatározott adaptált eszközök (hangszerek) használata.

Feladat óvodánkban:

- a zenei érdeklődés felkeltése
- az éneklés szeretetére nevelés
- a zenehallgatás megszerettetése
- az ízlés, az esztétikai fogékonyság és a zenei anyanyelv kialakulásának segítése

Azt a tényt használjuk ki, hogy anyanyelvünk és zenei nyelvünk kölcsönhatásban áll.

Tudjuk, hogy a családi nevelés során a szülő is részesíti ugyan gyermekét énekes - zenei élményben, de erre nem építünk, mivel ez gyakran eltér az óvodánkban történő zenei nevelés elveitől. A zenei anyag kiválasztásánál differenciált követelményeket állítunk. Nem a gyermek

életkorára, hanem készségeire, képességeire alapozunk. Különböző mozgásformák alkalmazásával tesszük tartalmasabbá, élményszerűvé zenei nevelésüket.

Az éneklési készség (hallásfejlesztés) fejlesztésénél az utánzási vágyra építünk.

E területen belül tájékozódunk a gyermekek hallás észlelésének fejlettségéről.

Az óvónők törekedjenek arra, hogy kihasználják rendelkezésükre álló és folyamatosan bővülő hangszer állományt.

Az óvodapedagógus feladatai:

- biztosítsa értékes zenével (népi és műzene, kortárs zene), játékosan a gyermekek zenei élményhez jutását, elsősorban személyes módon, de akár IKT eszközök segítségével is
- segítse elő és formálja a gyermek zenei ízlésének és mozgáskultúrájának alakulását
- gyűjtsön népi énekes játékokat, folytasson gyűjtőmunkát, legyen saját forrásanyaga
- ösztönözze a gyermekek zenei alkotókedvének kialakulását, hagyjon teret a mindennapi szabad éneklésre is
- adjon teret a szabad improvizációnak
- gondoskodjék arról, hogy a zene mindig örömforrás legyen a gyermek számára
- törekedjen mindig a tiszta éneklésre, legyen minta a gyermek számára
- használja ki a nap bármely szakában a zene feszültségoldó hatását (akár ölbeli énekléssel, dúdolással, vagy halk háttérzene hallgatásával)
- segítse elő a zenei képességek, készségek fejlődését
- biztosítsa a gyermekek számára a különböző hangszereket, azok használatát
- vegye figyelembe csoportja életkorát, összetételét, fejlettségi szintjét, ez alapján tervezze meg csoportjában a

ritmusfejlesztést:

- egyenletes érzékeltetését
- ritmus érzékeltetését
- kettő összekapcsolását (fejlett csoportban)
- gyors - lassú gyakorlása, mozgással is (tempóváltás)

hallásfejlesztést:

- zenei hang megkülönböztetését a zörejtől
- relációk bemutatását, érzékelését, gyakorlását
- halk-hangos gyakorlása
- a magas mély gyakorlását, érzékeltetését
- hangadás irányát

zenei mozgásfejlesztést:

- járást (egyéni, csoport)
- köralakítást
- páros mozgásösszhangot
- egyszerű tánclépéseket
- tervezéskor a zenei feladatokat egymásra épülve tervezze meg
- állítsa össze a tanulandó énekek hanganyagkészletét figyelve a játék és mozgásos anyagra is az alábbi táblázat segítségével (A zenei anyag ajánlás, ettől el lehet térni, ha a csoport fejlettsége ezt megkívánja.)

	Hangkészlet	Kiscsoport	Középső csoport	Nagy csoport
	s-m	3-4 dal	2-3 dal	2 dal
	l-s-m	3-5 dal	3-5 dal	2 dal
	s-m-d	--	1-2 dal	1-2 dal
	m-r-d	1-2 dal	3-4 dal	1-2 dal
	s m r d	2 dal	3-5 dal	2-4 dal
	l s m r d	--	--	6-8 dal
	m-r-d-l	--	2 dal	2-3 dal
	d-l-s	1 dal	1-2 dal	--
	r d l r	--	--	2 dal
	m-r-d-l,-s,	--	--	2 dal
Mondóka		5-6	4-5	3-4
Ritmus		Tá-ti-ti	Ti-tá-ti	tá, tá, ti-tá-ti
Mozgás		Álló helyzet Kéz-láb mozgás Körforma áll indul játékos mozdulatok	Kör Csigavonal Hullámvonal Szerepcsere Guggolás Taps Utánzómozgás	Bonyolultabb játékok Párcsere Hidas kapus Sorgyarapító Ugró

Énekelni mindig lehet, amikor arra belső indítást érez az óvónő, fontos azonban, hogy keresztyén énekeink tanítását ne keverjük össze a népi gyermekdalokkal, hanem arra külön alkalmat teremtsünk.

Zenehallgatás egyéb alkalmi óvodánkban

A zenehallgatási anyag megválasztásánál vegyük figyelembe a gyermekek nemzetiségi hovatartozását is (ha van)

A zenehallgatás élménynyújtásához igyekszünk gyermekeinknek az élő zene varázsát változatos módokon megteremteni, pl:

- Az óvónők együttes énekének élményét igyekszünk többször kihasználni, akár a gyermekeket is bevonva, vagy egyik óvónő hangszeren játszva kísérheti a másik óvónőt
- Igyekszünk a hangszeren tudó szülőket is bevonni ünnepi alkalmainkra (pl. Adventi gyertyagyújtás, ünnepi Istentiszteletek stb.)
- Óvodánkba komoly zenei koncerteket is szervezünk (pl. karácsony alkalmával), melyen minden gyermek közösen részt vesz az óvoda aulájában
- A nagycsoportos gyermekekkel különböző hangversenyekre is ellátogatunk (pl. Bartók Zeneházba) vagy az Operaház nagykövetét hívjuk meg hozzánk koncertre.
- A Tanévnyitó istentiszteletünkön hagyományá vált, hogy az óvónők énekével szolgálunk az alkalmon, melyet már a gyülekezet is vár.
- Karácsonyi koncert – óvónők éneklése (az óvodában a gyerekeknek)

Nagycsoportban élünk a gyermektánc lehetőségével is, hogy hagyományos értékeinkből minél többet vigyünk be az óvodai nevelésbe.

A **népi játékok** és a **népi gyermektánc** az óvodai zenei nevelés keretei közé illeszkednek. Zenei nevelésünk alapját képezik ezek a játékok, amelyek sokszínű fejlesztő hatásukkal érdemlik ki ezt a szerepet.

Az óvodáskorú gyermekek mozgásfejllettsége kevésbé teszi lehetővé a bonyolult motívumok táncolását. Lényegess azonban, hogy néhány nekik megfelelő, számukra könnyen megtanulható motívummal megismerkedjenek. Fontos, hogy a gyerekek megismerkedjenek a táncsal is, de még fontosabb az, hogy ebben se szakadjunk el a játéktól, amely az óvodások alaptevékenysége. A népi gyermektánc be van építve programunkba: a nagycsoportos korú gyermekek számára heti 1 alkalommal néptáncoktató pedagógus tartja, óvónői segítséggel. A népi gyermektáncokkal való ismerkedés mellett fontos szerepe van a népi hagyományokkal, népi kultúrával való ismerkedésben is.

Játékra, táncra nevelésünk célja, hogy ismereteket nyújtsunk, testileg, lelkileg egészséges, harmonikus, fegyelmezett embereket neveljünk. A zenei nevelés segíti a motorikus, vizuális és akusztikus foglalkoztatás segítségével a testi fejlődést is. A gyermekek mozgásrendszere kiszélesedik, de az izomcsoportok még nem képesek sokáig működni, váltogatnunk kell a mozgásokat. Az óvodai táncban tehát a leghangsúlyosabb a népi játékok szerepe. A bennük előforduló egyszerű táncos mozgások, változatos ritmikus játékmozdulatok és térformák kényszer nélkül fejlesztik a gyermek ritmusérzékét, mozgását, megalapozzák és előkészítik a későbbi néptánc tanulást.

Ha megtanítjuk a népi játékokat a maguk komplexitásában, és együtt játsszunk a gyerekekkel, akkor ezzel élményt adunk nekik.

A zenei nevelés helye a keresztyén nevelésben:

„A zene lelki táplálék és semmi mással nem pótolható. Aki nem él vele: lelki vérszegénységben él és hal. Teljes lelki élet zene nélkül nincs. Vannak a léleknek régiói, amelyekbe csak a zene világít be.”

(Kodály Zoltán)

Az ének lélektani hatása:

Az éneknek felszabadító és gátakat ledöntő hatása van az éneklőre és az éneket hallgatóra egyaránt. Éneklés közben a szívben kinyílik egy kiskapu, s az ember könnyebben kitarja szívét-lelkét Isten és az emberek felé.

A zene hasznos eszköze az Istenre való odafigyelésnek és az Istennel való kapcsolattartásnak.

Az óvodapedagógus feladatai: (a keresztyén énekek kiválasztásánál)

- szöveg szerint:
 - olyan énekeket válogasson, amelyeknek szövege a gyermekek számára is érthető, viszonylag rövid
 - ha lehet, kapcsolódjon bibliai történetekhez vagy az áhítatban megjelenő témához (pl. hálaadó, dicsőítő énekek)
 - alkalmazkodjon az ünnepek aktualitásához

- dallam szerint:
 - az ének dallama is szép legyen és értékes, szolgálja a zenei ízlés alakítását
 - lehetőleg a református zenei anyanyelvet használja fel (genfi zsoltárok, XVI-XVII. századi reformátori magyar énekek közül válasszon)
 - feleljen meg a gyermekek hangterjedelmének és énektechnikai követelményének
 - az anyag választásánál elsősorban a pentatónia domináljon
 - zenehallgatáshoz egyéb kortárs dalokat is használhat

A gyermek tevékenysége

- a felnőtt minta spontán utánzásával az éneklés, zenélés részévé válik a gyermek mindennapi tevékenységének
- népi mondókákat mond
- dalos játékokat énekel és játszik
- egyszerű hangszereket készít és használ
- szöveget, dallamot improvizál
- táncos mozgásokat végez
- az éneklés örömeért éneket, körjátékot kezdeményez napközben spontán módon
- hangszerekkel is kísérheti az éneklését, akár zenekart is szervezhet
- egyenletes lüktetést, a dalok ritmusát különböző módon érzékelteti
- a magas – mély relációját különböző módon érzékelteti
- halkat- hangosat kézmozdulatokkal is kíséri
- a gyors-lassú különbségét maga által kitalált módon érzékelteti, jelzi
- bármely helyzetben spontán éneket kezdeményez
- énekével is imádkozik (pl. étkezés előtt vagy után)
- áhítatokon, bibliai történetek feldolgozásánál életkorának megfelelő egyházi éneket énekel

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- szeret énekelni, szívesen kapcsolódik be a közös éneklésbe, és örömmel vesz részt az ének-zenei tevékenységekben
- zenei érzékenysége, fogékonysága életkorának megfelelő
- élvezettel játszik énekes játékot
- vannak kedvenc mondókái, megtanult énekei
- korának megfelelő egyházi énekeket ismeri
- természetes módon jelenik meg az éneklés mindennapjaiban (születésnapok köszöntésekor, játékokban, kiránduláson stb.)
- énekkel is imádkozik
- ritmusérzéke, hallása, éneklési képessége stb. fejlődik
- képes megadott kezdőhangot átvenni
- szívesen hallgatja az óvónő énekét, zenehallgatásra szánt zeneműveket
- egyszerű ritmushangszereket ismer, és azokat tudja használni
- felismeri a hangszerek hangját (furulya, xilofon)
- különböző hangszíneket felismer, felismeri a hangadás irányának forrását
- zenére történő mozgása összerendezett, esztétikus, ritmust követő

Fejlesztés várható eredménye óvodáskor végére SNI gyermekeknél:

- *képessé válik a zenei élmények befogadására*
- *szívesen hallgat zenét, képességeihez mértén tisztán énekel*
- *önállóan is kezdeményez éneklést*
- *ki tudja fejezni az egyenletes lüktetést különböző testhelyzetekben: testrészeivel és ritmushangszerekkel*
- *felismeri hallás után a hangmagasságok különbözőségeit és az ismert hangszereket*
- *a zenét, éneket szívesen kíséri mozgással, egyszerű térformákat, tánclépéseket kezdeményez és gyakorol*
- *bátran használja az ismert hangszereket*
- *igényévé válik a tanult dalos játékok gyakorlása*

6.3.5 Mozgásfejlesztés

*„Ha pedig versenyez is valaki, nem nyer koszorút, ha nem szabályszerűen versenyez.”
(II. Timóteus 2,5)*

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei. Az óvodáskor a természetes hely -, helyzetváltoztató-, és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása.

A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás, és egészséges életmódra nevelés hatásait.

A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelmszabályozás, szabálykövető társas viselkedés együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás – fejlődésére.

A spontán helyzetekben, a játékban, azon belül a szabad játékban megjelenő mozgásos tevékenységeknek, az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján - az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve - minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

Az óvodáskorú gyermek egyik életkori sajátossága a nagyfokú mozgásigény. Ez kihat élete minden területére. Amennyiben ez az igény nem elégül ki, akkor általános nyugtalanság, ingerlékenység, esetleg agresszió jelentkezhet a gyermek viselkedésében.

A korszerű mozgásfejlesztés, a fejlődésközpontú testnevelés fő feladatai:

- a természetes mozgáskedv megőrzése
- élményt nyújtó, teljes személyiségre ható fejlesztés (minden gyermek egyéni fejlődést mutat)

- pozitív kompetenciaérzet kialakítása („Meg tudom, és meg is akarom csinálni!”)
- a gyakorlással tanulható és fejleszthető elemekre, funkciókra való koncentráció

Az óvodai testnevelés célja:

- a gyermeki személyiség fejlesztése mozgásos tartalmakon keresztül, a funkcionális megértésre törekedve, hogy értse a gyermek, hogy mit, miért és hogyan csinál
- a fizikailag aktív életvitel tartós magatartássá váljon felnőtt korban is
- az ehhez szükséges tudás, készségek és meggyőződések elsajátítása.

Az óvodáskorú mozgáskorlátozott gyermekek éppen az életkorra jellemző mozgástevékenységükben, a mozgásukban gátoltak. Ezen gyermekek mozgásigényéről már szóltunk, itt a testnevelés - mint fejlesztési terület - specifikumait vesszük sorra.

A mozgás speciális fejlesztése szakembert igényel, aki komplex módon végzi a mozgás és a következményes vagy társuló elváltozások, károsodások terápiáját.

Az óvodai élet során az óvónőnek tisztában kell lenniük:

- a sérülés okával, a diagnózissal, a tünetekkel
- a legszükségesebb teendőkkel
- a káros mozgásformákkal

Az óvodai nevelés során mindvégig figyelembe kell venni a látássérült gyermek fizikai terhelhetőségének korlátait, különös tekintettel az adott szembetegségre.

Azonban minden esetben a gyógypedagógusra támaszkodunk. A gyógypedagógus tervezi a mozgáskorlátozott gyermekek csoporton kívüli fejlesztését és tanácsot ad a csoporton belüli tevékenységhez. Meghatározza a káros és szükséges mozgásformákat, a korrekciós helyzeteket és a korrekcióhoz vagy fejlesztéshez szükséges eszközöket. Mindezeket dokumentáljuk az óvodai naplóban.

Feladat óvodánkban:

- minden gyermek számára kiemelt a térbeli tájékozódás, a nagymozgások és a mozgáskoordináció (szem –kéz –láb koordináció), a testséma, percepció fejlesztése. Ezt az óvodába lépéstől kezdve nyomon követjük. A mozgásfejlesztés során tudatosan használjuk a test részeinek folyamatos megnevezését
- arra neveljük a gyermekeket, hogy mozgás közben figyeljenek társaikra (képesek legyenek a társ percepciójára, az önfegyelemre a mozgás során), az SNI gyermek ilyen irányú gyengébb képességeit tolerálják
- testnevelés foglalkozások alkalmával a játékosság mellett a testnevelés szakkifejezéseivel is megismertetjük a gyermekeket
- gyakori, gazdag mozgáslehetőség biztosítása a teremben, udvaron, tornateremben egyaránt
- az SNI gyermekek speciális mozgásfejlesztésben részesítése a gyógypedagógus irányításával. A csoport testnevelési foglalkozásain is részt vesznek, mozgásállapotuknak megfelelő gyakorlatokat végeznek, a többiekkel közösen mozognak, ügyelve természetesen a káros helyzetek elkerülésére
- fontos a testtartási hibák megelőzése, a helyes testtartás megtanítása, az ehhez szükséges környezet biztosítása

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek mozgásfejlesztése:

Óvodáskorban előtérbe kerül az életkori sajátosságoknak megfelelő tartási és mozgási funkciók segítése, a hely- és helyzetváltoztatás és a manipuláció javítása a nagy- és finommozgások célirányos fejlesztésével, az írás megalapozását célzó egyéb fejlesztésekkel. A mozgásfejlesztésben hangsúlyt kell kapnia a különböző önellátást, önkiszolgálást, helyváltoztatást segítő-támogató eszközök szükség szerinti használata kialakításának is.

A gyengén látó gyermek fejlesztésének kiemelt területei az óvodában

- *látásnevelés: a látásmaradvány használatának megtanítása a távoli és a közeli környezetben*
- *a nagymozgás fejlesztése: mozgáskoordináció, mozgásbiztonság*
- *térbeli tájékozódás a látás felhasználásával*
- *a finommozgás fejlesztése: a kézügyesség fejlesztése, az írás előkészítése*
- *a látás-mozgáskoordináció fejlesztése: finommozgások és nagymozgások esetében egyaránt*

Ha szükséges (a sérülés foka vagy a gyakorlat nehézsége miatt), gyógypedagógus segítségét vesszük igénybe.

Természetesen használunk speciális fejlesztő eszközöket, tornaszereket az ép gyermekek esetében is - a csoportszobában és a tornateremben. Egyaránt kihasználjuk azt a lehetőséget, hogy óvodánkban minőségileg jobb, mennyiségileg több mozgásfejlesztő eszköz áll rendelkezésünkre.

A tevékenység szervezett keretei

1. Egész nap biztosított mozgáslehetőség (szabad játékban is!)

A szabad, spontán mozgás alkalmával lehetőséget kell biztosítanunk a mondókák, énekek ritmusára testgyakorlatok végzésére, körjátékok, dalos népi játékok játszására, melyek fejlesztik a gyermekek figyelmét, s formálják zenei ízlésüket is.

Az udvaron elhelyezett, fából készült mászóakák az egyensúlyérzék fejlesztésére kiválóan alkalmasak. A nyújtók, lógók, illetve kifeszített kötelek- melyeken függhetnek, le-föl mászhatnak a gyermekek – a vállöv erősítésére szolgál. A füves területet használjuk ki a különböző labdajátékok végzésére, a gumitéglás és térköves területet biciklizésre, rollerezésre, mely fejleszti az ügyességet, a szem - kéz - láb koordinációt, a téri tájékozódást, az egyensúlyérzékét, az oldaliságot (lateralitását).

2. Mindennapi testnevelés

A mindennapos testnevelés feladata az egészség védelme, megőrzése, a jártasságok, mozgáskészségek megszilárdítása, a gyermek mozgásigényének kielégítése és a rendszeres testgyakorlatok szokásának kialakítása.

A délelőtti napirendbe illesztve a csoportszobában vagy az udvaron kerül rá sor.

Időtartama: napi 30 perc

A mindennapi testnevelésnél fontos szerepe van a kézi szerek használatának: labda, karika, körkötél, szalag, bot, babzsák

3. Kötött testnevelés foglalkozás

Heti 1-2 alkalommal szabadban vagy teremben, tornaszobában történhet.

A testnevelés és a sport nemcsak a testi fejlődés, egészség fejlesztésének, a kondicionálásnak, motoros képességek és készségek, az erőnlét és a mozgás teljesítmények kialakításának és továbbfejlesztésének eszközei, hanem megfelelő felhasználással, célszerű és céltudatos pedagógiai munkával a sokoldalú személyiségformálás eszköze is (pl.: alkalmazkodó képesség, akarat tényezők stb.).

A testnevelés foglalkozásokon jelenjen meg

- játék (szerep, szabály, küzdő játék)
- gimnasztika (kar, láb, törzsmozgások)
- szabad gyakorlatok
- kézi szergyakorlatok
- járás, futás, ugrás, csúszás, mászás
- dobások
- támasz, függés, egyensúlyozó gyakorlatok

A gyermekek egyéni tempójuknak megfelelően gyakorolják a különböző mozgásokat.

Az óvodapedagógus feladatai:

- használja ki a gyermek életkorából adódó mozgáskedvét, mozgásszeretetét és biztosítsa a spontán mozgáslehetőségeket,
- biztosítson változatos, örömteli, érzelmi biztonságot nyújtó, támogató tanulási, fejlődési légkört
- rendszeres mozgással segítse elő a gyermeki szervezet erőnlétét, állóképességét, teherbíró képességét és egészséges fejlődését, arra ügyelve, hogy ne kerüljön túlsúlyba a fizikai képességfejlesztés, inkább az ügyesség fejlesztése legyen hangsúlyos
- vegye figyelembe a gyermek egyéni szükségleteit és képességeit
- bővítse folyamatosan a mozgásrepertoárját
- a fejlesztésre szánt anyagot játékos formában építse be a fejlesztő foglalkozásba és a szabad tevékenységekbe minden gyerek számára elérhető módon
- törekedjen a gyermekeket legjobban fejlesztő kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására
- motiválja a gyermekeket a feladatok bemutatásával, személyes hozzáállásával
- használja ki a mindennapokban az udvar és a tornaterem adta lehetőségeket, éljen a tornaszerek és a környezetben rejlő lehetőségek kihasználásával (pl. közeli játszótér, park stb.)
- különös gondot fordítson a balesetmegelőzésre
- építsen a gyermek kitartására, bátorságára a differenciált feladatvégzésnél
- lehetőleg játékos és ne feladatos testnevelést tartson
- a feladatok legyenek kihívások a gyermekek számára
- olyan feladatokat, játékokat tanítson, amelyek az önálló szabadjátékban is alkalmazhatóak
- a testnevelési foglalkozás szervezésénél korcsoportjának megfelelően vegye figyelembe a gyermekek fejlettségét és egyéni eltéréseit

- újfajta oktatási stratégiák alkalmazására törekedjen (ne csak frontális csoportmunka legyen)
- tudatosan kerülje a mozgásfoglalkozásokon a versenyszituációkat (nem az a kérdés, hogy ki győzött, hanem hogy mit tanult a játékból, és hogy érezte magát közben)
- biztosítsa a játékosságot a mozgástevékenység során, hogy minden gyermek számára egyaránt élményt, sikert és tanulási lehetőséget jelentsen a játék

A gyermek tevékenységei:

A természetes, vagy funkcionális mozgásformák rendszere		
Helyváltoztató mozgások	Helyzetváltoztató mozgások	Finommotoros (manipulatív mozgások)
• járások • futások • szökdelések • oldalazások • irányváltoztatások • kúszások • mászások • függeszkedések • gurulások	• ugrások és érkezések • esések • gördülések • fordulatok • átfordulások • függések • támaszok	• gurítások • dobások • elkapások • ütések • rúgások • labdavezetések • húzások-tolások • emelések • hordások

A spontán és irányított tevékenységek során játszik:

- szerep vagy utánpótlás játékokat
- futójátékot fogásmódok változtatásával
- szabályjátékot

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- testi fejlődésével arányosan nő teherbíró képessége
- mozgása harmonikus, összerendezett, finommozgásra képes
- a gyakorlatok végzésében kitartó
- szabálytudata, tűrőképessége kialakul
- téri tájékozódó képessége, testsémája kialakul, stabilan ismeri, tájékozódásában alkalmazza a jobb és bal kifejezéseket (lateralitása kialakult)
- kialakult a szem-kéz, szem-láb koordinációja
- megfelelően fejlett az egyensúlyérzéke
- képes mozgását különböző helyzetekben irányítani
- önfegyelme, fegyelme megerősödik

SNI gyermekeknél:

- *a mozgás - mint igény – fő tevékenységévé válik, a mozgáskedv állandó jelenléte jellemezzé*
- *saját testképe, testsémája fejlődjön, mozgásai válnak összerendezettebbé önmagához képest*

- *testi képességeit, fizikai erőnlétét maximálisan használja ki minden területen*
- *mozgásigényének kielégítéséhez tudja megválasztani mindazon eszközöket, amelyeket biztonságosan tud használni*
- *lehetőségeit legyen képes térben is felmérni, ismerje önmagát, törekedjék a pontos kivitelezésre, mozgása koordinált legyen*
- *a testi egészség, erőnlét, állóképesség, ügyesség fejlesztése révén önmagához képest mutasson előrehaladást*
- *finommotorikájának fejlettsége tükrözze, hogy képes az iskolai évek megkezdésére, mozgássérültek esetében a kórkép a meghatározó, ezért a fejlettség várható jellemző minden érintett gyermek esetében más és más. A fejlettségi szint meghatározására az Országos Mozgásvizsgáló és Szakértői Bizottság kompetens.*

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek: a képesség-, és készségfejlesztésre szoruló gyermekek a szakember által vezetett mozgásfejlesztés (TSMT torna) hatására behozhatják hátrányukat, fejlődésben való esetleges lemaradásukat.

7 AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE

7.1 Óvodánk személyi feltételei

Az óvodában a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermek számára.

A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenysége:

Nagyon fontos, hogy törekedjen korszerű óvodapedagógiai módszerek (a gyermek kezdeményezéseire támaszkodó módszerek, differenciálás, kooperatív technikák, mozgás, zene, szülőkkel való partneri együttműködés módszereinek) alkalmazására.

Óvodapedagógus	13 fő
Dajka	6 fő
Óvodatitkár	1 fő
Gondnok	2 fő
Pedagógiai asszisztens	2 fő
Takarító	3 fő

Óvodapedagógusaink felsőfokú (főiskolai) végzettséggel rendelkeznek.

Az új pedagógusok felvételénél fontos szempont az integráció elfogadása, felvállalása.

Pedagógiai munkánkat továbbra is 1 fő logopédus segíti, hetente 2 alkalommal.

Megbízási szerződéssel egy fejlesztő pedagógust alkalmazunk TSMT torna vezetésére, és egy óvodapszichológust, melyet az Alapítványunk finanszíroz.

Óvodánkban, a nevelőmunkában jelenleg 6 fő dajka és 2 fő pedagógiai asszisztens vesz részt, célunk megvalósult, hogy többségük végezze el a dajkaképzőt.

Az ő világnézetük sem lehet „semleges”, hiszen gondozás közben egész személyiségükkel nevelnek. Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez.

A sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztése speciálisan képzett szakember közreműködését igényli. Az adott gyermek fejlesztési stratégiájának kialakítását a gyermek fogyatékoságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező, az integrált fejlesztésben lehetőleg tapasztalatokkal rendelkező gyógypedagógus, terapeuta segíti (módszertani intézmény, utazótanári szolgálat). Közreműködése kiterjed a gyermeket fejlesztő óvodapedagógusok felkészítésére, a fogadó óvoda sajátos teendői ellátásának tervezésére, és folyamatos tanácsadásra, mely az óvodai nevelőmunkán túl a szülők és az óvoda együttműködésére is kellő hangsúlyt helyez.

Az érintett pedagógusok továbbképzését támogatjuk (tanfolyami díjtérítés, helyettesítés).

Az óvodában a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.

Az óvoda teljes nyitvatartási idejében a gyermekekkel történő foglalkozások mindegyikét óvodapedagógus irányítja. Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekcsoportokat lehetőség szerint ugyanaz az óvónőpáros és dajka nevelje kiscsoporttól az iskolába lépésig. A napirendet és heti rendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki.

7.2 Óvodánk tárgyi feltételei

Az új óvodaépület Magyarország egyik legmodernebb, akadálymentesített, a XXI. század követelményeinek, előírásainak megfelelő, megújuló energiaforrással üzemelő épülete, Óvodánk rendelkezik a pedagógiai program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel, az egyéni és kiscsoportos fejlesztéshez külön helyiségekkel, tornateremmel, szülői fogadósobával. Az óvodai munkatársak számára megfelelő munkakörnyezetet biztosít (öltöző, mosdó, nevelői szoba, étkező hely).

Szakmai eszközeink folyamatos beszerzésénél, fejlesztésénél folyamatosan törekszünk arra, hogy ezek pedagógiai munkánkat minél jobban segítsék, és azt egyre magasabb szinten végezhessük. Könyvtárállományunkat is igyekszünk folyamatosan bővíteni szakkönyvekkel.

SNI gyermekek ellátásához:

Az integráltan fejlesztett gyermek számára biztosítani kell mindazokat a speciális eszközöket, egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs ellátást, melyekre a szakértői bizottság javaslatot tesz.

A neveléshez szükséges eszközöket, berendezéseket (pl. készségfejlesztő játékokat, szemléltető eszközöket, valamint a SNI gyermekek számára szükséges speciális eszközöket, berendezéseket, terápiás eszközöket) szükség szerint folyamatosan biztosítjuk. Beszerzésüknél figyelmet fordítunk, hogy mind az ép, mind a SNI gyermekek fejlesztését biztosítsa a nagymozgásoktól a finommotorikáig, a téri tájékozódás megvalósulásáig, valamint a grafomotoros készség és tanulási képesség fejlesztését is szolgálja.

A szükséges gyógypedagógiai feltételek biztosítása a sajátos nevelési igényű gyermek számára

a) A sérülés-specifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása;

b) az egyéni szükségletekhez igazodó környezet, speciális bútorok biztosítása;

c) az egyéni szükségletekhez igazodóan speciális segédeszközök használata; a segédeszközök elfogadtatása, azok következetes használatára és megóvására nevelés;

7.3 Szervezeti keret

7.3.1 Csoportszervezés

Csoportjaink szervezési elve a homogenitás, vagyis a közel azonos korú gyermekek közössége. Ettől csak rendkívüli helyzetben térünk el.

Csoportjaink száma: **6**

Csoportjaink jelölésében a bibliai történetekre, jelképekre támaszkodunk: Halacska, Napocska, Szivárvány, Báránka, Csillag, Bárka csoportok. Minden csoportnak van egy önazonosságát erősítő vezérigéje a Bibliából, és egy jellemző csoportszíne (Halacska – világoskék, Napocska – narancssárga, Szivárvány – lila, Báránka – világoszöld, Csillag – citromsárga, Bárka – barnáspiros).

A csoportlétszámok kialakításánál figyelembe kell venni, hogy a sajátos nevelési igényű gyerekek több törődést igényelnek, az egészséges gyermekek szocializációjában többet feladatot vállalunk fel. Egy csoportba lehetőleg maximum 1 sajátos nevelési igényű gyermeket integrálunk, az ilyen gyermek a csoportlétszámot a szakértői vélemény javaslata mértékében csökkent.

7.3.2 Napirend, heti rend

A gyermek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a heti rend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos az óvodapedagógus által felkínált tevékenységek tervezésével, szervezésével valósulnak meg. A napirend és a heti rend is igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermekeknek. A jó napirendet és heti rendet is folyamatosság és rugalmasság jellemzi. Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét.

A még több folyamatos játékidő biztosítása érdekében a nevelőtestülettel átgondoltuk a napirendünket, így jutottunk arra a döntésre, hogy felmenő rendszerben bevezetjük a folyamatos reggelit a csoportokban. Először a mostani középső csoportba (Szivárvány csoport) vezettük be, kísérleti jelleggel, a többi csoport számára feladat: az adott csoportban lévő hospitálás, megfigyelés és tapasztalatok levonása.

NAPIREND		
IDŐ	AZ EGÉSZ CSOPORT SZÁMÁRA SZERVEZETT TEVÉKENYSÉG	PÁRHUZAMOSAN FELKÍNÁLT TEVÉKENYSÉG
06:00-10:30	- folyamatos reggeli - mindennapos testnevelés - áhítat - <i>az óvónő által szervezett csoportos tevékenység</i>	- <i>szabad</i> játék - <i>szabadon választott tevékenység</i> - <i>az óvónő által kezdeményezett tevékenység</i>
10:30-12:00	- testápolási teendők elvégzése - gyümölcsfogyasztás - öltözködés REHABILITÁCIÓS IDŐSÁV	- <i>udvari</i> játék, <i>szabad mozgás</i> - <i>szabadon választott tevékenység</i> - levegőzés, - mozgásfejlesztés
12:00-15:30	- ebéd - testápolási teendők - készülődés a pihenéshez - mindennapi mese - pihenés - uzsonna	- korábban ébredő, nem alvó gyermekek számára (<i>az óvónő által meghatározott időtartam után</i>) biztosított csendes tevékenység
15:30- 18:00		- szabad játék - szabadon választott tevékenység - egyéni vagy kiscsoportos fejlesztés - fakultatív foglalkozások (balett, foci, kézműves)

A fakultatív foglalkozásoknak csak helyet adunk, nem mi szolgáltatunk. A kiválasztásának fő szempontjai: összeegyeztethető legyen az óvodánk arculatát meghatározó keresztyén szellemiséggel, a gyermekek fejlesztését szolgálja, a mindenkori szülői igények és a lehetőségek figyelembevételével. A törvény előírásait betartva, az óvodai tevékenységeken kívül eső időben szervezzük pedagógus végzettséggel rendelkező szakemberek segítségével, vagy óvodapedagógus részvételével.

Jelenleg választható fakultatív szolgáltatásaink: balett, gyermek foci és kézműves foglalkozások.

Az óvodapedagógus feladatai: (a napirend összeállításánál)

- vegye figyelembe csoportja összetételét, a gyermekek életkori megoszlását, egyéni szükségleteit, a helyi szokásokat, igényeket, a játék kitüntetett szerepét;

- úgy alakítsa ki és működtesse a napirendet, hogy azt a folyamatosság és a rugalmasság jellemezze;
- alakítson ki a tevékenységek között harmonikus arányt;
- biztosítson elegendő időt a tevékenységek nyugodt befejezésére;
- fordítson kiemelt figyelmet a gondozási tevékenységekre együttműködve a gondozást végző munkatársakkal;
- fokozottan működjön együtt azokkal az óvónőkkel, akinek a csoportjával közös az udvar, esetlegesen hiányzó dajkája esetén ügyeljen arra, hogy egyeztessen a helyettes dajkával, hogy a dajka zavartalanul részt tudjon venni a teremrendezésben, étkeztetésben, ágyazásban, testápolásban, öltöztetésben.

A heti rend kialakításának elvei:

- a tevékenységek szervezésének formája tartalomtól, témától függően változhat, az óvónő döntése alapján történik

A heti rendet befolyásoló tényezők:

- a tornaterem és a sószoza használatának időbeosztása
- logopédiai és egyéb fejlesztő foglalkozások időpontja
- aktuális közös óvodai programok (pl. báb- és meseelőadások, koncertek, templomlátogatás, kirándulások, közös projektek stb.)

Az óvodai élet megszervezése a SNI gyermekeket fogadó csoportokban

Heti rend

Az óvodai élet szervezése a hagyományos óvodai élet szervezésétől nem tér el, hanem kiegészül a speciális ellátásokkal, fejlesztésekkel.

Az általános napirend és heti rend mellett, azzal párhuzamosan, pontos időbeosztás szerint kell történnie a speciális megsegítésnek.

Az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységek naponkénti szervezett beosztása, a gyógypedagógussal együtt meghatározott közös tevékenységekben történő részvétele stabil keretet biztosít mind az egészséges, mind a sérült gyermekek fejlesztéséhez.

A SNI gyermekek fejlesztése előre meghatározott napokon történik, a reggeli és az ebéd közötti időtartamra kell szervezni.

Napirend

A napirendnek tükröznie kell a SNI gyermekek szükségleteit.

Más a tevékenységi idő pl. hosszabb az étkezés időtartama, a gyermek gyorsabban elfárad, több vagy gyakoribb pihenésre lehet szüksége.

Fontos, hogy az egyéni fejlesztés ideje ne ütközzön a csoportos fejlesztésével, a gyermek mindkettőben részt tudjon venni.

Az egyéni fejlesztés biztosítására egy „rehabilitációs időszávot” alakítunk ki a napirendben.

Figyelünk, hogy az együttes (csoporttal közös) és a külön fejlesztés időtartama, aránya a legoptimálisabb legyen a SNI gyermekek egyéni szükségleteihez viszonyítva.

A megadott napokon a délelőtti egyéni fejlesztésre szánt intervallumon belül a gyógypedagógusnak szabadsága van a gyermekek sorrendiségének megválasztásában, figyelembe véve a gyermekek aktuális állapotát.

A szülők felé elvárás, hogy időben hozzák be gyermeküket a fejlesztésre.

A gyógypedagógus és a logopédus a tárgyhót megelőzően egyeztetni az óvodai sajátos programok (kirándulás, ünnepek, megemlékezések stb.) időpontjait, adott esetben módosítanak az egyéni fejlesztések időpontjain.

A fejlesztés színterei és módjai:

- *a csoporton belül, az óvodapedagógus által szervezett tevékenységek keretében (kölsönös konzultáció alapján)*
- *az erre a célra kialakított fejlesztő helyiségben (pl. logopédiai szoba), egyéni vagy kiscsoportos szervezési formában*
- *tornateremben, udvaron*

7.4 Óvodánk szakmai dokumentumai

Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumok szolgálják.

Testületünk az alábbi pedagógiai dokumentumokat vezeti, készíti el:

- felvételi - mulasztási napló
- az óvoda működési terve, amely az adott nevelési év aktuális szervezési feladatait, tanügy-igazgatási feladatait tartalmazza
- csoportnapló, az óvoda pedagógiai programja alapján a nevelőtestület által szerkesztett és összeállított, amelynek részei:
 - gyermekek neve és óvodai jele
 - a fiúk és lányok számának összesített adatai életkor szerinti bontásban
 - a sajátos nevelési igényű gyermekek száma, bölcsődéből érkezők nyilvántartása
 - a nevelési évben tankötelessé váló gyermekek neve
 - napirend: tevékenységek és azok időtartama
 - tevékenységeket tartalmazó heti rend
 - csoportok éves terve (tevékenységi területek éves anyaga)
 - csoportok éves szokás-szabályrendszere
 - nevelési feladatok félévenként és szervezési feladatok havonta
 - csoportok életének, fejlettségének félévi és egész évi értékelése
 - a gyermekek fejlődését elősegítő tartalmak a következő bontásban (vers, mese, mondókázás; ének, zene, énekes játék, gyermektánc; rajzolás, festés, mintázás, kézimunka; mozgás; külső világ tevékeny megismerése)
 - hivatalos látogatások
 - a csoport életével kapcsolatos feljegyzések
- személyiségnapló: (egyéni fejlődési napló) tartalma: anamnézis, családdal való kapcsolattartás, egyéni fejlődéskövetés, mérések eredményei
- gyermekek fejlettségét mutató egyéb munkák (rajzok) gyűjteménye
- szociometriai felmérések a csoportban
- óvodai szakvélemény

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése rögzítő dokumentumai:

- *egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció, egyéni fejlődési lap*
- *egyéni fejlesztési terv*

A csoportnapló használatában változtatást tervezünk, igyekszünk áttérni az elektronikus módra, a kor szellemének megfelelően. Azt gondoljuk, hogy Zöld óvoda lévén a papíralapú naplók helyett kipróbálnánk az elektronikus formát. A 2018-19-es nevelési évben kísérleti jelleggel a kiscsoportban (Szivárvány csoport) bevezettük kipróbálásra az ovped.hu rendszert. 2019-20 nevelési évben minden csoportban bevezetjük az elektronikus formát. Így a csoportnapló és a gyermekek nyomkövetésének módja (személyiségnapló) is elektronikus formában fog történni.

Az óvónők a csoportonkénti éves terv készítéséhez megkapják:

- *a logopédustól felmérés alapján - az ép és SNI - gyermekek csoporton kívüli fejlesztési tervét és időbeosztását*
- *A gyógypedagógustól a csoportjukba felvett SNI gyermekek csoporton kívüli fejlesztési tervét és időbeosztását*
- *személyre szólóan a mozgássérült gyermekekre vonatkozó szükséges és káros mozgásformák, mozgáselemek, mindennapos feladatok összesítését*

A pedagógiai munka és a dokumentumok ellenőrzése az éves működési tervben meghatározott ciklusok szerint történik (melyik csoportban, melyik területet, milyen időpontban, kik végzik).

Szempontjai:

- a gyermekek fejlettségi szintjére alapozott célok és feladatok
- a gyermekek életkori sajátosságához igazodó tevékenységek
- életkori sajátosságokra épülő készség-képességfejlesztés
- a tervezési ciklusok határidejének betartása
- a csoport neveltségi szintje
- sajátos arculatunk megjelenési módja mindennapjainkban

7.5 Óvodánk ünnepei, egyéb rendezvényei

Az ünnepek jelentősége:

Isten maga adja parancsba az ünneplést, mikor megszenteli a 7. napot, és megáldja azt, ezzel elkülönítve a hét többi napjától. Óvodánk törekszik arra, hogy a családok a vasárnapot szenteljék meg, és Isten dicsőítésére használják. A keresztyén óvodákban az ünnepek az öröm, a hálaadás alkalmi gyerekeknek, felnőtteknek egyaránt. Az ünnepre mindnyájunknak szüksége van. Ha jól élünk vele, időt teremtenek a másik emberrel való kapcsolat ápolására.

Miért ünnepelünk?

Részen, mert a református egyházban kialakult szép rendet megőrizni és továbbadni kötelességünk, valamint azért, mert történelmünk kiemelkedő eseményeinek átörökítése gyermekeink számára jövőnk záloga. Harmadik okunk pedig az, hogy óvodánk jellemző arculatához nagymértékben hozzájárul az ünnepek sajátos gyakorlásának kialakítása. Hagyományteremtésünk célja, hogy az óvodánkat választó családok közelebb kerülhessenek Istenhez, a református egyházhoz, az óvoda minden dolgozójához, és nem utolsósorban egymáshoz. A hagyományok ápolásának közösségteremtő ereje van.

Három nagy ünnepkört tartunk számon:

- Karácsonyi ünnepkör
- Húsvéti ünnepkör
- Pünkösdi ünnepkör

Megemlékezések és ünnepek az óvodánkban

Ünnepeink egy részét (közös óvodai szintű) megemlékezés formájában visszük közel a gyerekekhez, valamint áhítatok, közös beszélgetések keretében csoport szinten emlékezünk meg az ünnepekhez kapcsolódó eseményekről.

Október 31.	Reformáció ünnepe (csoport szinten)
Március 15.	1848-49-es szabadságharc (óvodai szinten)
Virágvasárnap	Jézus Krisztus bevonulása Jeruzsálembe (csoport szinten)

Mikulás

Dec. 6-án a Mikulás látogatása hagyomány óvodánkban. Az óvónők által készített ajándékot ekkor kapják meg a gyermekek a Mikulástól.

Advent (Jézus Krisztus születését megelőző 4 hét)

Óvodánk nagy hangsúlyt fektet az adventre. Célunk, hogy a gyerekek ismerjék meg, és úgy éljék át a biblikus adventet, mint Jézus Krisztus születésének várását. Az adventi hangulatot a lecsendesedés (zenehallgatással) és az ünnepre való készülődés jellemzi.

A december hónap a készülődés jegyében telik:

- Adventi naptárt vagy házikót készítünk, melynek segítségével közösen figyelemmel kísérjük az ünnep közeledtét, ezzel is fokozva az ünnep várásának hangulatát.
- Az Adventi gyertyagyújtás hagyománya már jól kialakult szokássá vált óvodánkban, mely a szülőkkel, gyerekekkel, munkatársakkal együtt egy közös nagy családi ünnep. Advent első hétfő délutánján tartjuk az óvoda aulájában az alkalomra készített nagy adventi koszorú körül, ahol közösen gyújtjuk meg az első adventi gyertyát.
- Az ünnephez kapcsolódó barkács délutánt szervezünk (csoport szinten) lehetőség és igény szerint, melybe az érdeklődő szülőket bevonjuk.
- Karácsonyi vásárt rendezünk, melyen az óvoda minden gyereke és dolgozója részt vesz. Az előtérben felállított asztalon kínálják a gyerekek saját készítésű portékáikat jelképes összegért (pl. képeslapok, üdvözlőkártyák, ajándéktárgyak, kézimunkák, fenyőfadíszek, karácsonyi csemegék, mécsesek, gyertyák, ajándékcuccok stb.). A befolyt összegből a gyerekek ajándékot kapnak vagy jótékony célra használjuk fel.

Karácsony (Jézus Krisztus megszületésének, Isten testet öltésének ünnepe)

Az óvodai karácsony délelőttjén a pedagógusaink műsorral (pl. közös énekléssel, betlehemes játékkal) kedveskednek a gyerekeknek. Ezzel példát mutatunk: adni legalább olyan nagy öröm, mint kapni. Mi talentumainkból, az erőnkből, időnkből adunk, ahogy Krisztus tanította nekünk. Ezen a napon kapják meg a csoportok a közös ajándékot.

Délután a családokkal közösen részt veszünk a karácsonyi istentiszteleten a templomban. A gyermekeknek szóló igehirdetés után versekkel és énekekkel szolgálnak gyermekeink. Egy szívvel egy lélekkel dicsőítjük Jézus Krisztust, aki testet öltött értünk.

Gyermekbál

Február első felében tartjuk meg gyermekbálunkat, melynek lényege, hogy egy rendhagyó napot éljünk át közösen. Megszervezésénél arra figyelünk, hogy ne essen bele a böjti időszakba. Óvodánk szellemiségével összeegyeztethető jelmezekbe öltözünk, melyet általában egy előre meghatározott tematika szerint tervezünk. Ilyenkor pl. versenyjátékokat, gyorsaságot, ügyességet fejlesztő játékokat játszunk, vendégségbe megyünk a többi csoportba, lehetőség szerint élő népzene táncolunk közösen az aulában.

Húsvét (Jézus Krisztus feltámadásának ünnepe)

A nagypéntek megelőzi a húsvét ünnepét, ám mi nem Jézus szenvedésére és halálra, hanem az örömhírré tesszük a hangsúlyt, hogy Jézus Krisztus feltámadott. Így a gyerekekben nem keltünk félelmet, és az igazságot nem torzítjuk el. Óvodai keretekben, csoportszinten emlékezünk az ünnepkörre. Az ünnepet megelőző időszakban a gyermekek tevékenységei lehetnek pl.: ágak rügyeztetése, tojásfestés, sütés, kosárfonás, locsolkodás stb. néphagyományok felelevenítése. Biztatjuk a családokat, hogy vegyenek részt a húsvéti istentiszteleteken.

Anyák napja

Az életet, szüleinket Istentől kaptuk, neki tartozunk hálát adni az Édesanyákért. Ezt a jeles eseményt is a templomban egy csoport képviselétével tartjuk Istentisztelet keretében. A többi csoport az óvodában szervezi meg saját csoportjának: bensőséges műsorral, ajándékkal és virággal köszöntik a gyermekek Édesanyjukat, Nagymamájukat. A felkészülés ideje alatt figyelünk arra, hogy esztétikus, a csoportok szintjének megfelelő ajándékok készüljenek.

Évzáró ünnepély

Ennek keretében hálát adunk az eltelt évért. Műsorunkban az évközben tanult dalokból, versekből, mesékből óvodában is énekelhető egyházi énekekből, bibliai történetekből adnak elő a gyermekek. Vagy éppen a kedvenc mese dramatizációjukat adják elő közösen. Ezt követi a nagycsoportosok búcsúztatása, amikor kis ajándékkal, ballagó tarisznyával, ünnepi asztallal, különleges „búcsúuzsonnával” kedveskedünk nekik, melyet mindig a Szülői Szervezet segít előkészíteni.

Gyermeknap

Lehetőségeinkhez mérten évente változó meglepetésekkel készülünk rá (pl. Állami Bábszínház, színházlátogatás, kirándulás, barkácsnap stb.)

Kirándulásaink

- Minden csoport keresi azokat a lehetőségeket, az élményszerző sétákhoz, kirándulásokhoz, melyek a gyermekek életkorához, a csoport éves tematikájához illeszkedik, vagy ahová szülői és egyéb segítséggel el tudnak jutni. Közvetlen környezetünkben található pl. a Rákos-patak, Merzse mocsár, Férihegyi repülőtér, ezeket lehetőségeinkhez mérten felkeressük.

- Az éves munkatervben előre meghatározott helyre, a teljes óvodai létszámmal elmegyünk kirándulni (a busz költségét az Alapítványunk fizeti). Erre általában tavasszal kerül sor. Jártunk már többször a szentendrei Skanzenban, a Seholszigeti Élményparkban, az Állami Bábszínházban, valamint az Állatkertben Budapesten és Jászberényben
- Hagyományra vált a családok és az óvoda éves egyszeri közös kirándulása (őszi ismerkedős családi kirándulás). Helyszíneink voltak többször: a Gödöllői Arborétum és Méhészet, a Budakeszi Vadaspark, a Jászberényi Állatkert, Merzse mocsár, isaszegi erdő, Mogyoróhegy Visegrádon.

Sportprogramjaink

- A kerületünkben és közelünkben szervezett sportversenyekre (Makk Marci, Nyúlcipő, Zrínyi olimpia, Harangvirág kupa) rendszeresen benevezünk, valamint iskolánkkal: a Jókai Mór Ref. Ált. Iskolával közös szervezésben futóversenyen veszünk részt a nagycsoportos gyermekekkel.
- minden év májusában részt veszünk a Kihívás napján, melyet az óvoda udvarán tartunk játékos zenés tornával.

Az óvoda-család közös rendezvényei, tevékenységei

- munkadélután, barkácsdélután szervezése csoportszinten
- munkadélután óvodai szinten pl. udvari játékok szépítésére
- nyílt napok a már idejáró gyermekeink szüleinek („anya-apa nap”) havonta a kiscsoport kivételével minden csoportban (módja: a faliújságon kitett, előre tervezett időpontokra fel lehet jelentkezni)
- közös hálaadó, évzáró családi nap az óvodában.

Az óvoda – gyülekezet alkalmai

- Tanévnyitó Istentisztelet
- Gyermekeink karácsonyi és anyáknapj ünnepsége a templomban
- Tanévzáró Istentisztelet és a testvérintézményünkbe, a Jókai Mór Református Általános Iskolába készülő nagycsoportosaink búcsúztatása és ünnepélyes átadása.

8 AZ ÓVODÁBA ÉS AZ ISKOLÁBA LÉPÉS FELTÉTELEI

8.1 Az óvodába lépés és óvodáztatás feltételei

Az óvodai ellátás igénybevételével és a tankötelezettség kezdetével kapcsolatos szabályok 2019. évi módosulásai a Köznevelési Törvény szerint:

Módosultak az óvodával kapcsolatos előírások a köznevelési törvény 8. § (1)-(3) bekezdéseiben. Az óvoda feladatával kapcsolatban bekerült az (1) bekezdésbe, hogy az óvoda a gyermeket fokozatosan, de különösen az utolsó évében az iskolai nevelés-oktatásra készíti fel. Mint tudjuk az óvoda addig az évig kötelező, amelynek augusztus 31. napján a gyermek hatodik életévét betölti, hiszen ettől az évtől kezdve válik tankötelessé.

A 8. § (2) bekezdésében módosultak az óvodai ellátás kötelező igénybevételével kapcsolatos szabályok. Az eddigiekben a jegyző (az egyházi és magán fenntartású intézmények esetében a

fenntartó) a szülő kérelmére és az óvodavezető, valamint a védőnő egyetértésével, a gyermek jogos érdekét szem előtt tartva, annak az évnek az augusztus 31. napjáig, amelyben a gyermek az ötödik életévét betölti, felmentést adhatott a kötelező óvodai nevelésben való részvétel alól, ha a gyermek családi körülményei, képességeinek kibontakoztatása, sajátos helyzete ezt indokolta. A szabályok annyiban módosultak, hogy már *nem a gyermek ötödik, hanem a negyedik életévének betöltéséig mentesíthető az óvodába járás alól*. A mentesítés lehetséges okai közül a gyermek képességeinek kibontakoztatását, mint indokot törölte a módosított törvény. *A módosult előírásokat 2019. július 26. napjától kell alkalmazni, de ebben a formában csupán 2019. december 31-ig hatályos.*

2020. január 1-jétől a kérelmet már nem a jegyző számára kell benyújtani, és a benyújtás határnapja is meg van határozva. A szülő a tárgyév május 25. napjáig benyújtott kérelme alapján a gyermek jogos érdekét szem előtt tartva, annak az évnek az augusztus 31. napjáig, amelyben a gyermek a *negyedik életévét betölti*, a Kormány rendeletében kijelölt szerv felmentheti az óvodai foglalkozáson való részvétel alól, ha a gyermek családi körülményei, sajátos helyzete indokolja.

Óvodánkban a gyermekek felvétele a mindenkor tanügy igazgatási jogszabályok betartása alapján történik. Lehetőség szerint törekszünk az optimális feltöltöttségre a túljelentkezések miatt, ugyanakkor arra is, hogy ez ne menjen a minőségi pedagógiai munka rovására.

Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek:

SNI gyermekek esetében a jelenlegi személyi ellátottságunkat figyelembe véve a felvétel kritériumai:

- *Csak olyan jellegű SNI gyermekeket vállalunk fel, amilyen szerepel az Alapító Okiratunkban vagy rendkívüli esetben, egyedi elbírálás alapján akkor, ha az intézményünk az utazó gyógypedagógusi szolgálattal (Református EGYMI) együttműködve el tudja látni*
- *szükséges minden esetben a Szakértői vélemény (a sérülés típusának megfelelő Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság), valamint a Pedagógiai Szakszolgálat véleménye*
- *közösségbe illeszthetőség*
- *mozgásszervi fogyatékos esetben segédeszközzel vagy anélkül történő helyváltoztatás, illetve annak megtaníthatósága*
- *alapfokú önkiszolgálási szint megtaníthatóságának jelei*
- *szobatisztaság*
- *a gyermekkel való személyes találkozás*
- *a szülővel való elbeszélgetés*

Kérdéses esetben a Református Pedagógiai Szakszolgálat véleményét kikérjük.

Ha a gyermek magatartásával veszélyezteteti akár önmagát, akár társait, akkor a Pedagógiai Szakszolgálat vagy bármely Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság vizsgálatán köteles részt venni a további óvodai nevelés érdekében.

8.2 Iskolába lépés feltételei

A tankötelezettség megkezdésének feltétele a gyermek iskolába lépéséhez szükséges fejlettségének megléte, annak igazolása. A gyermek iskolába lépéséhez szükséges fejlettségének jellemzőit az Óvodai nevelés országos alapprogramjának kiadásáról szóló 363/2012. (XII. 17.) kormányrendelet határozza meg.

2020. január 1-jei hatállyal változásokat vezetett be a módosított köznevelési törvény azok számára, akik a **tanköteles kor elérését követően** különféle okok miatt **még egy évig az óvodában szeretnének maradni**. Az eddigiekben a tanköteles kor elérését követően további egy évig az óvodában maradhattak azok a gyermekek, akiknek ezt az óvoda vezetője, a szakértői bizottság vagy az óvoda, iskola, szülő kezdeményezésére indított iskolaérettségi vizsgálat alapján a szakértői bizottság indokoltnak találta. A 2020. január 1-én hatályba lépő új előírást a köznevelési törvény tartalmazza az alábbiak szerint:

Nkt. 45. § (2): ...A szülő kérelmére a felmentést engedélyező szerv döntése alapján a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben vehet részt. A szülő kérelmét az iskolakezdés évében január 15-éig nyújthatja be a felmentést engedélyező szervhez. Ha az eljárásban szakértőt kell meghallgatni, akkor csak szakértői bizottság rendelhető ki... Ha a szakértői bizottság a szülői kérelem benyújtására nyitva álló határidő előtt a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben történő részvételét javasolja, a szülői kérelem benyújtására nincs szükség.

A köznevelési törvény 94.§ (4g) bekezdésében foglaltak szerint a kormány fogja kijelölni azt a hivatali szervet, amely az óvodai foglalkozások alóli mentesítéssel, illetőleg a tankötelezettség kezdetének egy évvel történő elhalasztásával kapcsolatos döntéseket meghozhatja.

Az iskolaérettség kritériumai (363/2012. (XII. 17.) Korm. rend. VI. fejezete: A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére)

1. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.
2. Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához:
 - a. A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.
 - b. A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdésére. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermeknél:

- az önkéntelen emlékezeti bevéés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevéés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondszerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megővéséhez szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

- c. Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőtten és gyermektársaival.

A szociálisan érett gyermek:

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

Óvoda – iskola átmenet támogatása

- Iskolaérettség elérését támogató pedagógiai munka (a tanulási képességek megalapozása, a tanulási és egyéb részképesség zavarok kialakulásának megelőzése, megoldási késztetés, monotonia tűrés, figyelem koncentráció, az alkotás vágy szükséges szintjének kialakítása)
- Iskolaválasztás: a szülőket a beiratkozás előtt a kötelezettségeikről felvilágosítjuk. Ennek szervezési formája az összevont szülői értekezlet. A szülők számára egyéni fogadóórákat biztosítanak a csoport óvónői, ahol gyermekük aktuális fejlettségi szintjéről tájékoztatást

adnak. A beiratkozáshoz szükséges dokumentációt (óvodai szakvéleményt) a szülők részére átadjuk.

- A közös fenntartású iskolával igyekszünk közös programokat kidolgozni, hogy segítsük az óvoda – iskola átmenet megkönnyítését.
- Az utánkövetés formáit igyekszünk keresni legalább az általános iskola első évében.

9 GYERMEKVÉDELEM AZ ÓVODÁBAN

Hitünk szerint a gyermeknevelés feladatát a családok kapták Istentől. Így a család számunka olyan, amit óvni és védeni kell.

Ebben segítségünkre van a fenntartó gyülekezet, melynek felvállalt feladata, hogy a családok mögött és a nevelési intézmények mellett álljon. A család mögött, hogy támaszt jelentsen annak egészséges működésében, boldog kiteljesedésében, és a nevelési intézmény mellett, hogy az együttműködés lehetőségeit kihasználva segítsen.

A gyermek fejlődését az óvoda csak a szülővel egyetértésben tudja biztosítani. A gyermekek védelmi rendszerében fontos feladatokat látunk el, mint nevelési-oktatási intézmény.

Az óvodai nevelés országos alapprogramja is megfogalmazza, hogy az óvoda óvó-védő funkciót is betölt.

A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló feladataink:

- gyermeki jogok védelme
- minden gyermek részére biztosítuk a fejlődéséhez szükséges feltételeket, lehetőségeket, hogy szükség esetén leküzdhesse születésénél, családi, vagyoni helyzeténél vagy bármilyen okból fennálló hátrányait
- családokkal, szülőkkel tapintatos személyes kapcsolat kialakítása
- titoktartási kötelezettségünk betartása
- közre kell működnünk a gyermekek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében
- fel kell figyelni a családban jelentkező gondokra, problémákra pl.: gazdasági helyzetének romlása, családi élet megromlása
- ha nem tudunk helyileg segíteni, jeleznünk kell a Gyermekjóléti Szolgálatnak
- a rendszeres óvodába járást figyelemmel kell kísérni, szükség esetén jelezni a hiányzást
- tájékoztatni kell a szülőket a gyermekvédelmi feladatot ellátó fontosabb intézmények címéről, ill. telefonszámáról

Életfa Gyermekjóléti Szolgálat	1173 Budapest, Újlak utca 106.	Tel.: 256-2090
Pedagógiai Szakszolgálat	1173 Budapest, Pesti út 80.	Tel.: 256-8277
Családsegítő Központ	1173 Budapest, Újlak u. 106.	Tel.: 257-1624

Az óvodánkban folyó gyermekvédelem célja:

- a gyerekek alapvető szükségleteinek kielégítése, gyermeki és emberi jogainak érvényesítése
- a hátrányok kompenzálásával az esélyegyenlőség biztosítása az eltérő szociális és kulturális környezetből érkező gyermekek számára

A hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzet megállapítása

A Gyvt. VIII. Fejezete a 67/A. § (1) alapján

Hátrányos helyzetű gyermek

Hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

- a) a szülő vagy a családba fogadó gyám alacsony iskolai végzettsége, ha a gyermeket együtt nevelő mindkét szülőről, a gyermeket egyedül nevelő szülőről vagy a családba fogadó gyámról – önkéntes nyilatkozata alapján – megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik,
- b) a szülő vagy a családba fogadó gyám alacsony foglalkoztatottsága, ha a gyermeket nevelő szülők bármelyikéről vagy a családba fogadó gyámról megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor az Szt. 33. §-a szerinti aktív korúak ellátására jogosult, vagy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy,
- c) a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei, ha megállapítható, hogy a gyermek a településre vonatkozó integrált városfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.

Halmozottan hátrányos helyzetű gyermek:

- a) az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az (1) bekezdés a)–c) pontjaiban meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll,
- b) a nevelésbe vett gyermek,
- c) az utógondozói ellátásban részesülő és tanulói vagy hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt.

A gyermek hátrányos helyzetére utaló jelek

- a család csekély bevétellel, alacsony jövedelemmel rendelkezik, melynek nagy része vagy akár teljes egésze segély, nyugdíj, vagy ezekkel egy kategória alá eső bevétel, továbbá alkalmi munka után járó jövedelem
- szűkös lakáskörülmények, kis területű lakásban több személy él együtt, így kevés az egy főre jutó alapterület
- egészségtelen lakhatási feltételek – vizes, salétromos falak, nagy páratartalom, alagsori lakás, szuterén
- a szülők alacsony iskolai végzettsége – csak általános iskolai, vagy olyan, érettségit nem igénylő szakképzettség, amelynek nincs munkaerő-piaci értéke
- deviáns környezet szociális ártalmai – alkoholizmus, drogfüggőség, játékszenvedély
- család hiánya – állami gondoskodásba vett, illetve onnan kikerült gyermekek, egyszülős család, elvált szülők
- a beteg vagy korlátozott képességű szülők, akik fizikailag nem képesek gyermekük megfelelő ellátására, gondozására

Veszélyeztetettség: olyan – a gyermek vagy más személy által tanúsított – magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza

A gyermek veszélyeztetettségére utaló jelek

- fizikai bántalmazás
- a gyermek szexuális zaklatása
- szülői felügyelet hiánya
- elhanyagoló szülői magatartás
- hajléktalanság, rendkívül rossz lakáskörülmények
- pszichés bántalmazás
- éhezés, nem megfelelő táplálkozás
- indokolatlan hiányzás az óvodából
- minimális jövedelmi viszonyok

Kiemelten foglalkozunk a nagycsaládosok segítségével. (Arányuk óvodánkban évek óta az összlétszám 1/3-a.) Pl. figyelmüket felhívjuk a ruhavásárokra, helyet biztosítunk a szülők közötti gyermekruházat csere-beréjére, alapítványi, segélyezési akciókat támogatunk (segélyezhető családokra felhívjuk a figyelmet stb.)

Az óvodapedagógusok feladatai

- az óvodába járó gyermekek szociális családi hátterének megismerése
- szükség szerint környezettanulmány végzése
- hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű és veszélyeztetett helyzet jelzése a az óvodavezetőnek (jelzőrendszer működtetése)
- a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetben lévő gyermekek differenciált nevelése, fejlesztése
- a rendszeres óvodába járás figyelemmel kísérése, szükség esetén a hiányzás jelzése a (gyermekvédelmi felelősnek) az óvodavezetőnek
- gyermekjóléti szolgáltatások kezdeményezése, illetve szervezése (ruhák, játékok, könyvek gyűjtése, adományozása, kölcsönzése; kirándulások szervezése, rendezvények látogatása)

Az óvodapedagógusok, az óvodavezető és a gyermekvédelmi felelős együttes feladatai

- gyermekvédelmi esetek feltérképezése, feladatok koordinálása (esetmegbeszélések révén)
- gyermekvédelmi szempontból szükséges nyilvántartások vezetése
- illetékeseknek adatszolgáltatás
- környezettanulmányok készítése a hatóság felkérésére
- kapcsolattartás a Gyermekjóléti Szolgálattal, annak területfelelősével
- pedagógiai munka koordinálása a gyermekvédelmi esetekben, valamennyi csoportban
- szükség esetén családgondozó, védőnő, szociális segítő segítségének igénybevétele

- anyagi gondokkal küzdő családok tájékoztatása az ingyenes étkezés igénylésének lehetőségéről és módjáról,
- rendkívüli esetben javaslattétel az alapítványi kuratórium elnöke felé alapítványi támogatás céljából a rászoruló családok részére
- szociális ellátó rendszerrel való aktív együttműködés: egyetlen gyermek se maradjon ki az óvodából a szülők szegénysége, az óvoda által kért természetbeni és pénzügyi hozzájárulások fedezetének hiányában
- beszámoló készítése tanév végén

Az óvodavezető feladatai

- a gyermekvédelmi tevékenységhez a feltételek biztosítása: feladatok, kompetenciák kijelölése nevelőtestületi szinten; gyermekvédelmi felelős megbízása;
- bizalomelvű kapcsolat kiépítése a családokkal
- a törvények és rendeletek naprakész ismerete, a munka hozzáigazítása
- étkezési kedvezmények meghatározása a törvényi jogszabályoknak megfelelően, ezek dokumentálása
- óvodáztatási támogatással kapcsolatos feladatok ellátása
- jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a gyermekjóléti szolgálatnál
- hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén

A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységeink:

Halmazottan hátrányos helyzetű gyermekek integrált óvodai nevelése

Szervezési feladatok:

- a halmazottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai beíratásának támogatása
- szükség esetén integrációt elősegítő csoportalakítás: arányos elosztás
- az igazolatlan hiányzások minimalizálása
- a szülők munkába állását lehetővé tévő nyitva tartás kialakítása

Nevelőtestület együttműködése

Pedagógiai munka kiemelt területei

- az óvodába lépéskor komplex állapotfelmérés (részletes anamnézis)
- kommunikációs nevelés (szókincs, nyelvi kifejező készség, beszédértés, beszédészlelés fejlődésének elősegítése)
- érzelmi nevelés, szocializáció (az intézményes nevelésbe illeszkedés elősegítése, bizalom, elfogadás, együttműködés)

A hátrányos, halmazottan hátrányos helyzetben lévő családok segítésének lehetőségei:

- tájékoztatás az igénybe vehető segélyekről
- ingyenes étkezés biztosítása a törvényi rendelkezéseknek megfelelően a szülői nyilatkozat alapján
- egyházi segélyszervezeteken és alapítványokon keresztül alkalmanként ruhavásárok, segélycsomagok, egyéb támogatások

A gyermek családban történő nevelésének elősegítése, a veszélyeztetettség megelőzése érdekében az óvoda köteles együttműködni:

- az óvoda orvosával, védőnőjével
- a kerület gyámügyi hivatalával
- a Gyermekjóléti Szolgálattal
- civilszervezetekkel (egyedi esetekben, ha szükségét látjuk, felvesszük a kapcsolatot) (Nagycsaládosok Egyesülete stb.)

SNI gyermekekkel kapcsolatban:

Célunk azon körülmények feltárása és kezelése (megszüntetése), amelyek az adott gyermek fejlődését hátrányosan befolyásolják.

Feladatunk:

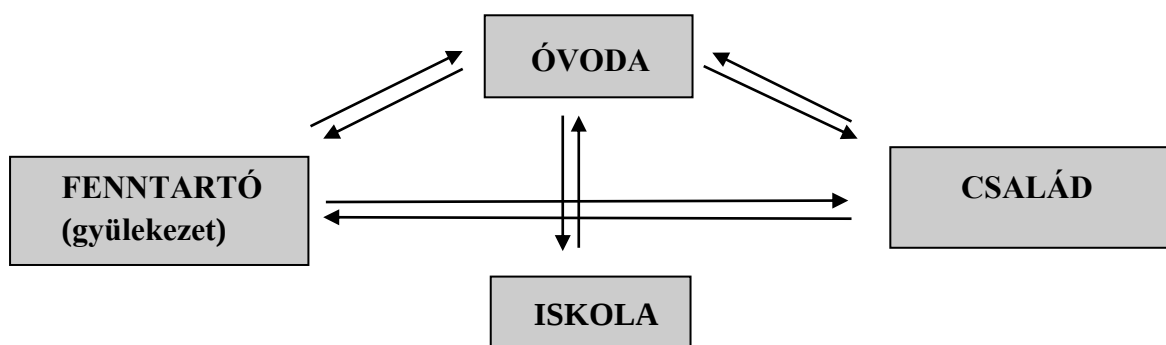
- *prevenció, amellyel lehetőség szerint kivédjük a veszélyeztetettség létrejöttét*
- *óvodai kereten belül segítséget, tanácsot adni a hátrányok leküzdéséhez, kompenzálni a tényeket, jelenségeket*
- *a Gyermekjóléti Szolgálat bevonásával tárgítani a lehetőségeket az érintett gyermekek és családjuk érdekében*
- *SNI gyermekek nevelését elősegíteni, megfelelő ellátási formában részesíteni*

A gyermekvédelmi munka során kiemelten fontosnak tartjuk a következőket:

- *tapintat*
- *empátia*
- *intimitás*
- *kölcsönös kommunikáció megteremtése*
- *folyamatosság*

10 ÓVODÁNK KAPCSOLATAI

ÓVODÁNK KAPCSOLATRENDSZERE

Társ-intézmények	Szakmai szolgáltatók	Közművelődési intézmények	Civil szervezetek	Egészségügyi intézmények
közös fenntartású református iskola (Jókai Mór Ref. Ált. Iskola)	Református Pedagógiai Intézet	Rákoscsabai Községi Ház (Csaba Ház)	Saját óvodai alapítványunk: Alapítvány a Rákoscsabai Református Óvodáért	gyermekorvosi rendelő
kerületi iskolák	Pedagógiai Szakszolgálat intézményei	Vigyázó Sándor Művelődési Ház	Kaszap István Alapítvány	gyermek-fogászat
környező óvodák	Rákosmenti Család- és Gyermekjóléti Központ	Szabó Ervin Könyvtár	Katolikus Karitás	védőnői hálózat
református óvodák	Rákosmenti Életfa Humán Segítő Szolgálat (szociális segítő hálózat)		Rákosligeti Kertbarát Kör („Kertünk kincsei” pályázat)	munka-egészségügyi orvos
kerületi bölcsődék	<i>Református Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény (illetve más gyógypedagógiai Módszertani intézmény)</i>			
	<i>Illetékes Szakértői és Rehabilitációs Bizottság</i>			

10.1 Az óvoda és család kapcsolata

A gyermekeknek elsősorban a szüleiktől kell kapniuk a szeretetet, a megértést és a nevelést, melyre szükségük van.

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt szolgálja a gyermek fejlődését.

A Biblia is, amikor a nevelésről szól, mindig a családot helyezi előtérbe. A keresztyén pedagógustól ez fokozott alázatot, aktívan segítő gyakorlatot kíván, hiszen a gyermekek életében nem mi vagyunk a legfontosabb személyek, hanem a szülők. Figyelembe vesszük a családok

sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesítjük az aktívan segítőkész gyakorlatot, tapintatos beavatkozást, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

Feladatunk a család és az óvoda együttműködésének megszervezése, a családok segítése a gyermek keresztyén szellemben való neveléshez. Ezt nagy türelemmel, megértéssel és szeretettel kell tennünk.

A gyermek fejlődéséért kölcsönös a felelősség, az együttműködésnek a célja mindig a gyermek optimális fejlesztése.

A jobb együttműködés megszervezéséhez ismernünk kell:

- a család sajátosságait, értékrendjét, szokás és életvitelét, nyitottságát;
- a család szerkezetét, generációk, szülők kapcsolatát;
- a gyermek helyét a testvérsorban és testvéreihez való viszonyát;
- a szülők ambícióit, szokásait, hobbiját;
- a szülők gyermekismeretét, nevelési kérdésekben való jártasságukat, elképzeléseiket, nevelési problémáikat;
- a család anyagi helyzetét (lakásmegoldás, munkanélküliség);
- az óvodai neveléssel szembeni elvárásaikat.

Az együttműködés és kapcsolattartás

Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukba foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a család teremt meg.

Formái:

- Nyílt napok szervezése a leendő beiratkozó gyermekek és szüleik számára (tavasszal, a beiratkozás előtti időszakban), amikor körülnézhetnek, tájékozódhatnak a családok az óvodánkról.
- Családlátogatás még az óvoda megkezdése előtt (augusztus végén), melyen a szülők megismerkedhetnek az óvó nénikkel és dajkával, valamint a pedagógusok megismerhetik a gyermeket, és tájékozódhatnak a szülőket és a gyermeket körülvevő körülményekről. Ez a kapcsolatfelvétel első állomása. Ilyenkor tájékozódhatnak a gyermek szokásairól, felveszik az anamnézist.
- Felkészítjük a szülőket is az óvodai életre, pl.: hogyan könnyítsék meg az elválást gyermeküknek, legyenek nyíltak, őszinték, türelmesek velük.
- Beszoktatási időben, ha igénylik, bejöhetnek gyermekükkel a csoportba (fokozatos, egyéni beszoktatás).
- Meghívjuk a szülőket is egyházi ünnepségeinken való részvételre.
- szülői klub keretében ismeretterjesztő előadások szervezése a keresztyén gyermeknevelésről
- a szülők számára a heti áhítatot kedden reggelente szervezzük a segédlelkészünk és az intézményi lelkésznőnk bevonásával
- fogadóórát tartunk igény szerint előre egyeztetett időpontban
- Úgynevezett „Anya-Apa nap”: nyílt nap keretében bejöhetnek a szülők a középső és nagycsoportban az óvónőkkel előre egyeztetett időpontban (faliújságon kitett táblázatba lehet előre feliratkozni)
- keresztyén irodalom terjesztése
- közös családi programok
- Szülői Szervezet működtetése

Az óvodánkban a szülői képviseletet a Szülői Szervezet látja el. A szülői szervezet tagjait évente a csoportok szülői közössége választja meg (csoportonként 2-3 fő).

Működési területei:

- kapcsolattartás az óvoda vezetőjével,
- szülők jogainak gyakorlása

Szülői elégedettség mérése

Méréseink célja, hogy elegendő információnk legyen intézményünk kulcsfontosságú folyamatairól, tevékenységünkről, és ez által fejlesztéseink a leghatékonyabban szolgálják partnereink elégedettségének és intézményünk hatékonyságának folyamatos növekedését. Évente elégedettségmérés keretében kikérjük a azon szülők véleményét, akik az adott évben kerültek az óvodánkba ill. akik az utolsó évet töltik nálunk.

A gyermekekre, és szülőkre vonatkozóan a felmérést közvetlenül az adott csoport óvónői irányítják.

A partnerek a kérdőíveket név nélkül töltik ki. Biztosítjuk (az adott csoport nevelői és az intézmény vezetése), hogy személyükkel nem kívánjuk közvetlen kapcsolatba hozni az eredményt sem.

A felmérést és az eredmények feldolgozását az elégedettségmérésre szerveződő team végzi, összesíti az eredményeket. Ezeket az Összesítő adattáblában számítógépen rögzíti, először csoportonként, majd intézményi szinten.

Az elemzés, rangsorolás, prioritások meghatározása a nevelőtestület feladata.

Az elemzéssel nyert információkat felhasználjuk:

- Intézményünk stratégiai tervezéséhez
- A pedagógiai program felülvizsgálatához, módosításához
- A partnerkapcsolatok irányításához
- Az éves munkaterv készítéséhez
- A pedagógusok továbbképzési tervéhez

Az elégedettségi mutatók évről-évre nagyfokú elégedettséget mutatnak, valamint az intézményünkbe való beiratkozáskor kialakuló többszörös túljelentkezés is azt mutatja, hogy a szülők elégedettek intézményünkkel és a gyermekek szeretnek az óvodánkba járni.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekeknél:

Napi kapcsolattartás

Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a gyermeket érintő eredményekről, problémákról folyamatos kommunikáció legyen a szülők és a pedagógusok között. Ha a SNI és BTMN gyermek óvodán kívüli fejlesztésre, foglalkozásra jár, ezt az adott napon figyelembe vesszük, hogy az esetleges túlterhelést elkerüljük.

Szükség esetén a szülők kérésére vagy a pedagógusok javaslatára az SNI gyermekek szülei részére nyílt napokat biztosítunk.

Célunk a gyermek közösségben való megnyilvánulásainak, kapcsolatainak, tevékenységformáinak megismertetése a szülőkkel.

Helyszínei: az óvodai csoportszoba, fejlesztőhelyiségek, udvar, tornaterem.

Fogadó órák

Célunk a személyre szabott információ csere, segítségadás, tanácsadás, javaslattevés, döntés-előkészítés.

Történhetnek - hasonló módon a nyílt napokhoz - a szülők kérésére, a pedagógusok javaslatára, illetve gyógypedagógus, pszichológus, stb. bevonásával.

A fogadóórák időpontjait minden esetben előre egyeztetjük!

Fogadóórát tartanak: a vezető óvónő, az óvónők, a gyógypedagógusok, óvodapszichológus és a logopédus - szükség esetén közösen a vezetővel együtt.

Kapcsolattartás formái az SNI gyermekek szüleivel

- *családlátogatás az integrálás előtt az érintett családoknál*
- *szülői értekezlet a befogadó szülőközösség számára*
- *közös beszoktatás (a gyermek a szülővel együtt vesz részt a fejlesztéseken, foglalkozásokon fokozatosan csökkenő időtartamban)*
- *játszónap szervezése*
- *gyógypedagógiai tanácsadás az érintett szülőknek*
- *fogadóórák az érintett szülőknek*
- *lelki gondozás az érintett szülőknek*

Az integráció sikerességét segítő tényezők a szülő részéről:

- *elfogadó magatartás*
- *reális helyzetértékelés*
- *tájékozottság a gyermek fogyatékosságával kapcsolatban (ismerje gyermeke személyiségét, állapotát, a szükséges beavatkozásokat, kezeléseket)*
- *fegyelmezettség (kezelés, veszélyeztetettséggel kapcsolatban és nevelési kérdésekben)*
- *együttműködési készség a pedagógusokkal, szakorvossal*

10.2 Az óvoda és gyülekezet kapcsolata

A gyülekezet olyan hívő emberek közössége, ahol a gyermekeknek is helye van.

Miért nélkülözhetetlen a gyülekezet és az óvoda kapcsolata?

- A gyermek tapasztalatot szerez arról, hogy a felnőttek éppen olyan bizalommal, szeretettel és alázattal fordulnak Istenhez, mint ahogy azt az óvodai közösségben átélte.
- Örömmel hallja az óvodában megismert bibliai történeteket, aranymondásokat, s ezek megerősítést jelentenek, igazi kinccsé válnak számára.
- A gyermek érzi, hogy van olyan közösség, ahová mindig bizalommal fordulhat iskolás korában is.
- A gyülekezet tagjai megismerik óvodánk nevelőmunkájának áldásait, s felismerve e szolgálat fontosságát, segítik azt.

Folyamatosan törekszünk a gyülekezettel a jó kapcsolat fenntartására. Ennek céljából létrejött a Fenntartói Iroda mindennapi ügyeink segítésére, valamint az Igazgató tanács, melynek tagjai a presbitériumból, a nevelőtestületből delegáltak. Ők tájékoztatják a presbitériumot örömeinkről, gondjainkról, szüksége esetén így segítséget kapunk felmerülő problémáink megoldásához.

A gyülekezet alkalmait faliújságunkon rendszeresen megjelentetjük, azokra hívogatjuk a szülőket.

Kapcsolattartási formáink:

- Ünnepeinkre meghívjuk a lelkipásztort, a presbitériumot, az igazgató tanács tagjait és az érdeklődő egyháztagokat.
- A gyülekezetünk segédlelkésze és az intézményi lelkész állandó kapcsolatban van az óvodánkkal, rendszeresen látogatják csoportjainkat, és kapcsolatot ápolnak a szülőkkel is.
- A nagyobb ünnepeinket a gyülekezettel közösen tartjuk a templomban (Évnyitó- és évzáró Istentiszteletek, Karácsony, Anyák napja), így részt vehetünk a gyülekezet életében. Ilyenkor gyermekeink kis műsorral kedveskednek a számukra
- Karácsony előtt és Anyák napja előtt a nagycsoportosaink kis műsort adnak elő a gyülekezet idősei számára („Mama-kör” tagjainak), valamint az Idősek otthonába is ellátogatnak. Saját készítésű kis ajándékkal is meglepik őket. Ez nagyon jó alkalom arra, hogy a gyermekek és az idősek kapcsolattartását szorgalmazzuk, egyaránt örülnek egymásnak.

10.3 Az óvoda és módszertani intézmény kapcsolata

Óvodánk 2018. májusától átkerült a Református Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézethez, miután a kerületi Kerületi EGYMI váratlanul felmondta számunkra a szolgáltatásait. A Református EGYMI-vel nagyon jó kapcsolat alakult ki, mindenben készségesen állnak a rendelkezésünkre.

Az óvodánk igényelhet különböző szolgáltatásokat

- *fejlesztő szakembereket (utazó gyógypedagógust, konduktort stb.)*
- *Sérülés-specifikus egyéni, kiscsoportos fejlesztést*
- *Konduktív ellátást*
- *Tanácsadást*
- *Konzultációt, továbbképzéseket*
- *Szakirodalmat*
- *Hospitálást*

11 AZ ÓVODÁNK PROGRAMJÁNAK MEGVALÓSÍTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES ESZKÖZRENDSZER

Tevékenység	Minden csoport rendelkezzen	Óvoda rendelkezzen
Játék	Különféle játékformák eszközei: Mozgásos, gyakorló, szimbolikus, szerepjátékok (Babaszoba, konyhai játék-eszközök, babák, autós szőnyeg, autók) Építő, konstruáló játékok Szabályjátékok, matematikai és logikai játékok, fejlesztőjátékok, társasjátékok Dramatizálás, bábozás, barkácsolás eszközei	
Mozgás	Mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök	Tornatermi és udvari mozgásfejlesztő játékok Mászókák, hinták, egyensúlyozást segítő játékok, udvari babaház bicikli, motor, roller, labda,
Hitéleti nevelés	Hitéleti nevelést segítő kiadványok (Bibliák, keresztyén könyvek, lelki énekek gyűjteménye), szőnyeg a napi áhítatok megtartásához, Dramatizáláshoz szükséges kellékek, fejdíszek, kazetták, CD-k	Bibliai történeteket ábrázoló flanelok, bábkészlet bibliai történetek bábozásához, különféle tananyagok, feladatlapok, színezők, videó kazetták, DVD-k, magnókazetták, diafilmek, zenei CD-k, bibliai játékok - puzzle, memory, társasjáték, diavetítő, felkészülést segítő könyvek, felnőttek részére keresztyén irodalom,
Anyanyelvi nevelés	Esztétikus mesesarok Bábok, bábtartó Könyvek (mesék, mondókák, anyanyelvi játékok gyűjteménye) Dramatizáláshoz eszközök	Diavetítő, diafilmek Videó, videokazetták Mesekazetták, CD-k, Bábparaván Fejdíszkészlet
Zenei nevelés	Hangszerek az óvónőknek (hangsíp v. hangvilla, furulya) és a gyerekeknek metallofon és ritmus- és egyéb hangszerek: dob, ritmusbot, csörgő, triangulum, cintányér, csengő, saját készítésű hangszerek	Zenei kazetták, komolyzenei CD-k, dalos játékokhoz kiegészítő eszközök (kendő, kalap, szoknya, fejdísz)
Vizuális nevelés, ábrázoló tevékenység, barkácsolás	Festő és rajzeszközök (pl. papírok, festékek, kréták, ceruzák), Barkácsolás eszközei (pl. gyermekollók, ragasztók, textiliák, egyéb természetes anyagok) Mintázás eszközei (pl. gyurmák, agyag, süti eszközök), Finommotorikát fejlesztő eszközök (pl. gyöngy, fűzős és vonalvezető játékok)	Szövőkeretek, körmöcskék Süteményszaggatók, külön terítők
Külső világ megismerése	a természeti-emberi-tárgyi környezet megismerését elősegítő eszközök (pl. nagyító, homokasztal, környezetvédelmi fejlesztő játékok, testsémát és érzékelést fejlesztő játékok)	földgömb, magasságyás, udvari gyermek kerti eszközök
Nevelő munkát segítő IKT eszközök	Magnó, CD lejátszó, laptop	TV, videó lejátszó, HI-FI torony, hangfalak projektor, vetítívászon

<i>Sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésének további speciális eszközei</i>		
Hallási fogyatékosok		
dallamíró	Érintett csoportonként 1	
Vezetékes vagy vezeték nélküli egyéni, illetve csoportos adó-vevő készülék	Gyermeklétszám szerint 1	
Egyes speciális eszközök pl. hallásvizsgáló, kifejezések képi megjelenítésére alkalmas elektronikus információhordozó, nyelvi kommunikáció vizuális, auditív megjelenítésének ellenőrzésére alkalmas eszköz	Óvodánként 1	A fogyatékos gyermekek óvodai nevelése a többi gyermekkel azonos csoportban történik, és számuk nem éri el a 15 főt, az eszközök használatát másik közoktatási intézménnyel történő együttműködés keretében szeretnénk megoldani
Szurdoglogopédiai eszközök	Csoportonként 1	
Látási fogyatékosok		
olvasó televízió	Gyermeklétszám figyelembevételével	Gyengén látók, alig látók számára
Hatrekeszes doboz, gombás tábla, szöges tábla, csörgő labda	Gyermeklétszám szerint 1	

12 LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A Pedagógiai programot a fenntartói jóváhagyás előtt

1. Véleményezte:

dátum Bp. 2013. aug. 27.

Halmi Zoltán
szülői szervezet képviselője

3. Elfogadta:

dátum Bp. 2013. aug. 26.

Nagy Katalin
nevelőtestület képviselője

4. Jóváhagyta:

dátum Bp. 2013. aug. 26.

Nagy Katalin
óvodavezető

dátum Bp. 2013. aug. 28.

Halmi Zoltán
fenntartó részéről